

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ปัญญาจักษุ

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๗

ประจำเดือน เมษายน - พฤษภาคม

**พิธีประสาทปริญญาบัตร
พระศาสนศาสตรบัณฑิต
รุ่นที่ ๘๖ ม.มจร.**

สุชีพ ปุญญาอนุภาพ
นักปราชญ์แห่งพระพุทธศาสนาของไทย

นตฺถิ ฌานํ อปญฺยสุส
ปญฺญา นตฺถิ อฌายโต
ยมฺหิ ฌานญจ ปญฺญา จ
ส เว นีพฺพานสหนฺติเก

ไม่มีสมาธิใดปราศจากปัญญา
ผู้ใดไม่มีปัญญาย่อมไม่มีสมาธิได้
ส่วนผู้ใดมีทั้งปัญญาและสมาธิ
ผู้นั้นย่อมเข้าถึงนิพพานแน่แท้

Natthi jhānaṃ apaññassa
Paññā natthi ajhāyato
Yamhi jhānañca paññā ca
Sa ve nibbānasantike.

**There's no concentration lacking wisdom,
who has no wisdom concentration lacks;
in whom are wisdom and concentration
he indeed is in Nibbana's presence.**

ข้อเสนอประกอบการพิจารณาในการจัดทำนิตยสาร "ปัญญาจักขุ"

๑. ในการใช้ชื่อนิตยสารว่า "ปัญญาจักขุ" นับว่าเป็นมงคลนามตามพระพุทธวจนะ ในอติวุตตกะ (เล่มที่ ๒๕) ที่แสดงจักขุ ๓ ประการคือ มังสจักขุ, ทิพยจักขุ, และปัญญาจักขุ แต่ในมหานิทเทศ (เล่มที่ ๒๙) ท่านพระสารีบุตรเพิ่มอีก ๒ จักขุต่อท้าย คือ พุทธจักขุ และสมันตจักขุ เพราะฉะนั้น ชื่อนิตยสารนี้ จึงเหมาะสม

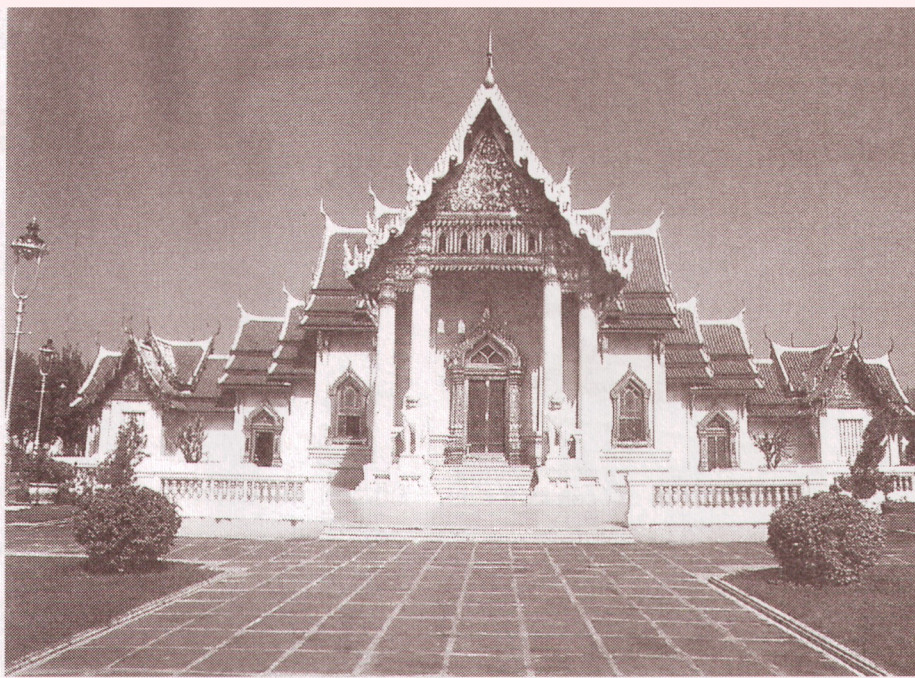
๒. ในนิตยสารนี้ ควรเทิดทูนพระพุทธวจนะเป็นหลักใหญ่ หลักฐานอื่นๆ ตลอดจนอรรถโนมัตติ ถือว่ารองลงมา

๓. พยายามประสานสามัคคี ไม่ใช่เป็นเวทีทะเลาะวิวาท พยายามให้เกิดใจแก่พระสงฆ์ทั้งสองนิกายตามอุดมคติดั้งเดิม

๔. ส่งเสริมสหวิทยาการศึกษา (Interdisciplinary studies) อันเป็นการศึกษาแนวกว้าง และส่งเสริมบูรณาการ (Integration) อันเป็นการศึกษาแนวลึกซึ่งพระพุทธรูปเจ้าของเราทรงนำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยอธิบายธรรมะให้ผสมไปในศาสตร์ทั้งหลาย รวมทั้งให้ศาสตร์ต่างๆ ช่วยส่งเสริมกันและกัน เช่น รัฐศาสตร์อิงเศรษฐศาสตร์และอิงคุณธรรม การทูตอิงธรรมะ เป็นต้น อันนับได้ว่าทรงเป็นผู้นำมาหลายพันปีแล้ว

๕. มีข่าวสารในทางสร้างสรรค์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งในและนอกประเทศพอสมควร

สุชีพ ปุญญานุภาพ
๒๒ มิถุนายน ๒๕๔๒

สถาบันกษัตริย์
กับคณะสงฆ์(ตอนจบ).....๓

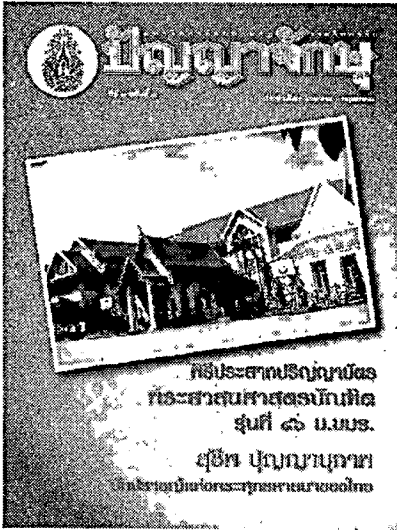
สุชีพ ปุญญานุภาพ
นักปราชญ์
แห่งพุทธมณฑล
ศาลาของไทย
.....๒๐

สารบัญ

ฉบับประจำเดือน เมษายน - พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

- ▶ ๑๓๗๖
ของบัณฑิตวิทยาลัยมจร.....12
- ▶ บัณฑิตใหม่
กับบทบาทผู้นำและนักบริหาร.....16
- ▶ คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร.....17
- สุชีพ ปุญญานุภาพ :
อะไหล่ที่หาไม่ได้.....26
- ▶ ปริญา
ของพระพุทธเจ้า.....28
- ▶ การศึกษา
อารยธรรมอียิปต์.....38

บทบรรณาธิการ

“ปัญญาจักร” ฉบับนี้ออกช่วงปลายเดือนมิ.ย. และเดือนต่อไปกลางเดือนเป็นช่วงเข้าพรรษา ฟาฝนชุ่มฉ่ำเมฆที่ดลมาก่อนแล้ว ส่วนจะรดหัวใจให้ชุ่มฉ่ำหรือเหมือนถูกท่วมทับขึ้นอยู่กับหัวใจของแต่ละท่าน

เดือนพ.ค.ที่แล้วมีเรื่องที่ชาวปัญญาจักรและวงการพุทธวิชาการมีความอาลัยอย่างมาก คือ อาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ ถึงแก่กรรม ความรู้สึกของแต่ละท่านมืออย่างไรบ้าง คงสัมผัสได้จากบทความในเล่ม

เดือนมิ.ย. ในอดีตมีเหตุการณ์สำคัญคือ 9 มิ.ย. 89 เป็นวันสวรรคตของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 และ 24 มิ.ย. 2475 เป็นวันเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นที่น่าแปลกกว่าใน พ.ศ.นี้ การตระหนักถึงเหตุการณ์สำคัญออกจะเงิบ อาจเพราะความทุกข์ที่ท่วมทับจากภาวะเศรษฐกิจหนักหนาสาหัสจนไม่มีเวลาคิดก็ได้ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ ต้องถอดถอนข้าราชการเรียกว่า ถูกดุษฎี แต่ทศวรรษนี้ การถูกดุษฎีไม่ได้มีแต่ข้าราชการ มีทั้งลูกจ้างบริษัทห้างร้าน พนักงานธนาคาร ต้องเตรียมใจให้รับวิกฤตนานๆ ไม่มีสิ่งใดดีกว่านี้

ความบกพร่องในฉบับนี้คงมีอยู่ คณะผู้จัดทำจะพยายามให้น้อยลงและยินดีน้อมรับ การติทักห่างจากสมาชิกด้วยความเต็มใจ

ฉบับประจำเดือน เม.ย. - พ.ค. ๒๕๓๓

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา
2. เพื่อเป็นแหล่งแสดงความคิดเห็นของคณะอาจารย์ นักศึกษาและประชาชนทั่วไป
3. เพื่อแถลงกิจการของมหาวิทยาลัย

ปัญญาจักร

ประธานที่ปรึกษา :
พระธรรมปัญญาจารย์

ที่ปรึกษา :
พระเทพวิสุทธิกวี, พระเทพคิลก, พระเทพมงคลสุธี, พระราชมนี, พระราชมงคลบัณฑิต, พระกวีวรรณ, พระมหานายก, พระปริยัติสารเมธี, พระครูศรีกิตติสุนทร, พ.ม. ดร.ไพฑูริย์ รุจิมิตรโต, พ.ม. ดร.ประคุณ คุณธมโม, รองอธิการบดีทุกวิทยาเขต, พ.ม. นิพนธ์ ปุญญาปสุโต, พ.ม. ดันตนฤปาโล, นายวสิน อินทสระ, นายเที่ยง นันโท, น.อ. ประยงค์ สุวรรณบุบผา,

บรรณาธิการบริหาร :
พระราชกวี

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายบริหาร :
พระอริยมณี

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายการจัดการ :
พระมหาบุญศรี ญาณวฑฺฒโธ

หัวหน้ากองบรรณาธิการ :
พระมหาวิทยา ปรีบุญณสีโล

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา
นายจ่าน กันธิก

ประจำกองบรรณาธิการ :
พ.ม. ดร.วิชาญ กุญญาธมโม, พระครูสมุทร ดร.สุกิจ สมจิตโต พ.ม. ประเสริฐ ธิธรมโม, พระมหาทองเชิด กตปุญโญ, นายสุวิทย์ ภาณูจรี, ดร.สุธรรม ชูศักดิ์สกุล, นายวิรัตน์ กางทอง, ดร.จรูญ หยุทอง, นาย

แหวนทอง บุญคำ, นายนรา ใสติสงฆ์, นายทองเลี่ยมมาละลา, นายสรชัย ท้าวมิตร, นายอนุพันธ์ อภิขานุกาพ, นายเสถียร วิพรมหา, นายเพ็ชร สัมพันธ์มาส

ผู้จัดการ :
นายรัช หอมทวนลม

ผู้ช่วยผู้จัดการ :
นายแหวนทอง บุญคำ

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงาน : กองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ถนนพระสุเมรุ แขวงบางลำภู เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทร. 282 - 8302, 281 - 6427, 282 - 8105 โทรสาร 281 - 0294

รวบรวมและเรียบเรียงโดย...

นรา สไตลิ่ง

หัวหน้าภาควิชา วิชาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
ม.มหาภูมิราชวิทยาลัย

สถาบันกษัตริย์ กับคณะสงฆ์(ตอนจบ)

รัชกาลที่ 5

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ ตั้งแต่นั้นทรงพระเยาว์ มีชนมายุได้ 16 ชันษา และได้ทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกใหม่อีกครั้งเมื่อมีพระชนมายุได้ 20 ชันษา หลังจากทรงลำนวชตามพระบรมโองการประกาศขอลาผนวชต่อที่ประชุมว่า “พระองค์มีพระชนมายุครบถ้วน 20 ปีบริบูรณ์ ควรจะได้อุปสมบท เพื่อเป็นการสนองพระเดชพระคุณให้สมพระราชประสงค์ในสมเด็จพระบรมชนกนาถ”

ในรัชสมัยของพระองค์ สยามประเทศมีการเปลี่ยนแปลงประหนึ่งว่าพลิกหลังมือเป็นหน้ามือ มีการจัดระบบการปกครองประเทศแบบประเทศตะวันตกเริ่มมีการกระจายอำนาจออกไปสู่ชนบทให้การศึกษาแก่ราษฎรทุกชนชั้น ให้ความสำคัญต่อสิทธิมนุษยชน เริ่มพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นต้น

ศักดิ์ศรีของประเทศเป็นเรื่องสำคัญ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักข้อนี้ได้ทรงเสด็จเยี่ยมเยือนประเทศตะวันตกออกและตะวันตกหลายประเทศเพื่อเจริญพระราชไมตรี ศึกษาการบริหารประเทศในรูปแบบต่างๆ เป็นการเปิดเผยประเทศสยามให้ชาวโลกได้รู้จัก และยังได้ทรงสละดินแดนบางส่วนด้วยความคับแค้นพระทัยอย่างมาก เพื่อให้ได้อำนาจทางการศาลคืนจากประเทศตะวันตกบางประเทศ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดเบญจมบพิตร (วัดแหลมหรือ ไทรทอง) และสถาปนาเป็นวัดประจำพระองค์ พระราชทานนามใหม่ว่า วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม

ที่ใช้อำนาจทางอาวุธข่มขู่เอาในการพระศาสนา นอกจากได้ทรงผนวชในพระพุทธศาสนาแล้ว พระองค์ได้เอาพระทัยใส่ต่อการทำนุบำรุง และส่งเสริมพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกับโบราณกษัตริย์ของสยามประเทศทุกพระองค์ พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสรุปได้ดังนี้

1. งานก่อสร้างและบูรณะ

เนื่องจากกษัตริย์พระองค์ก่อนๆ เมื่อขึ้นครองราชย์ได้ทรงสร้างวัดประจำพระองค์ มีวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ประจำรัชกาลที่ 1 วัดอรุณราชวราราม ประจำรัชกาลที่ 2 วัดราชโอรสาราม ประจำรัชกาลที่ 3 และวัดราชประดิษฐ์สถิตมหาสีมาราม ประจำรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า

เจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์วัดเบญจมบพิตร (วัดแหลมหรือ ไทรทอง) และสถาปนาเป็นวัดประจำพระองค์ พระราชทานนามใหม่ว่า วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม เมื่อ พ.ศ. 2442 นอกจากนี้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวัดเทพศิรินทราวาส วัดอัมพวันนimit (ที่เกาะสีชัง) วัดจุฬามณีราชธรรมสภา (ที่เกาะสีชัง) วัดนิเวศธรรมประวัติ (ที่บางปะอิน)

การบูรณะศาสนวัตถุ ศาสนสถานและวัด พระองค์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ทำทั้งในกรุงและหัวเมืองอีกมากมาย รวมทั้งองค์พระปฐมเจดีย์ด้วย ในปี พ.ศ. 2432 ทรงสถาปนามหาธาตุวิทยาลัย ที่วัดมหาธาตุ (ต่อมาในปี พ.ศ. 2439 ได้พระราชทานนามใหม่ว่า “มหาจุฬารามราชวิทยาลัย”) และปี พ.ศ. 2436

ตลอดรัชกาลของพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งด้านอาณาจักร ทั้งด้านศาสนจักรได้รับการทำนุบำรุง และพัฒนาดีเลิศ

โปรดเกล้าในสถาปนามหาวิทยาลัย ที่วัดบวรนิเวศวิหารอีกแห่งหนึ่ง เพื่อใช้เป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาการทั่วไปชั้นสูง ทั้งสองแห่งนี้ ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นมหาวิทยาลัยแบบตะวันตก

ในปี พ.ศ. 2436 ยังได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระไตรปิฎก ขึ้น 2 ฉบับ คือ ฉบับทองทึบ (เป็นคัมภีร์โบราณอักษรขอม) และฉบับพิมพ์ (เป็นหนังสือพิมพ์อักษรไทย) และปีเดียวกันนี้เองทรงมีพระราชบัญญัติให้สมเด็จพระเจ้านั่งเยาเธอ เจ้าฟ้าสว่างวงศ์กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เป็นแม่กองจัดการพิมพ์พระไตรปิฎกด้วยอักษรไทยจำนวน 1,000 จบๆ ละ 39 เล่ม เป็นครั้งแรกที่มีการพิมพ์พระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย

2. ทรงส่งเสริมคณะสงฆ์ต่างประเทศ

เนื่องจากได้มีพระภิกษุสามเณรชาวมอญ ญวน และจีนอยู่ในประเทศสยามเป็นจำนวนมาก ตามคำรายงานของพระอมรโมลี ผู้อำนวยการศึกษา มณฑลราชบุรีเมื่อ พ.ศ. 2443 ว่า เมืองราชบุรีมีพระอยู่ 4 คณะ คือ มหานิกาย 91 วัด ธรรมยุต 9 วัด รามัญนิกายราชบุรี 11 วัด รามัญนิกายศรีสวัสดิ์ 7 วัด ฉะนั้นทั่วประเทศน่าจะมีคณะสงฆ์รามัญจีนและญวนอยู่มาก พระองค์ทรงเห็นว่าควรจัดการให้พระภิกษุเหล่านั้น อยู่กันอย่างเป็นหมวดหมู่เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ความอุปถัมภ์ได้ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานสมณศักดิ์ และตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายอานันนิกายเป็นพระครู และตำแหน่งฝ่ายจินนิกาย เป็นพระอาจารย์นอกจากนี้ ยังทรงได้สนับสนุนในการสร้างวัดในอานันนิกายและจินนิกาย

3. การจัดการคณะสงฆ์

พระองค์ได้ทรงเจริญรอยตามโบราณราชประเพณีที่เคยมีมา คือ เมื่อเพลลาขึ้นครองราชย์ ได้ทรงโปรดเกล้าฯตั้งพระราชคณะ 3 รูปก่อน เพื่อเป็นการเอาฤกษ์ สำหรับการปกครองคณะสงฆ์นั้น คงเป็นไปตามรัชกาลก่อน แต่ในรัชสมัยของพระองค์ คณะสงฆ์ได้มีนิกายที่สำคัญในอาณาจักรคือ คณะสงฆ์

เกรวาท มีมหานิกาย (คณะสงฆ์เดิม แบบลังกาวงศ์) ธรรมยุติกนิกาย รามัญนิกายและคณะสงฆ์มหายาน มีอานันนิกาย (ญวน) และจินนิกาย

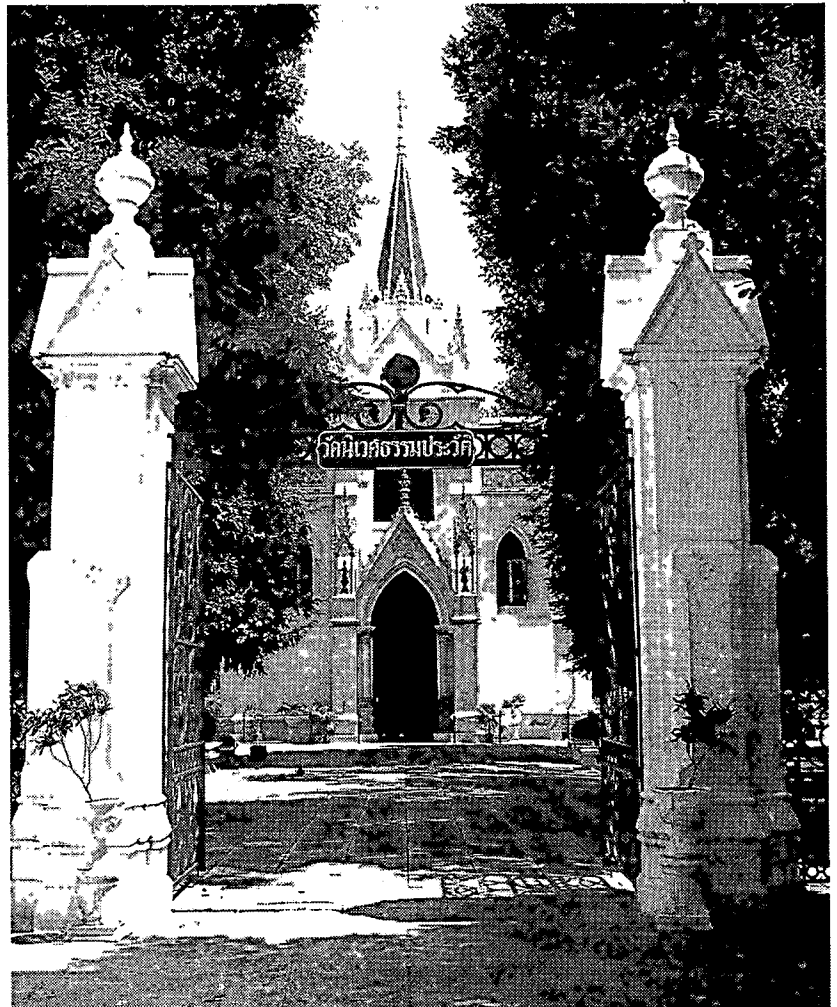
ในรัชกาลนี้ได้มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชบัญญัติลักษณะปกครองสงฆ์ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปกครองสงฆ์ให้รัดกุมยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2445 (ร.ศ.121) และให้อภิสิทธิ์แก่คณะสงฆ์ไทยไว้ด้วยความในพระราชบัญญัติลักษณะพระยาน ร.ศ.133 มาตรา 14 ว่า "ถ้าโจทก์หรือจำเลยอ้างเอาพระเถระเป็นพยานในศาล ห้ามเรียกพระเถระมาให้การ ต้องให้ไปเชิญสืบเอาที่วัด และห้าม

พระเถระ สาบานก่อนให้การ แต่ถ้าพระเถระไม่ยอมให้การใดๆก็ให้ถือว่าเป็นโมฆะพยานคือพ้น สภาพพยานไปศาลบังคับอะไรไม่ได้"

ตลอดรัชกาลของพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งด้านอาณาจักร ทั้งด้านศาสนจักรได้รับการทำนุบำรุงและพัฒนาดีเลิศจนพระองค์ได้รับถวายพระนามว่า พระปิยมหาราช จากปวงราษฎรของพระองค์

รัชกาลที่ 6

พระองค์ได้เสด็จผ่านภิกษุขึ้นครองราชย์ต่อจากพระบรมชนกนาถ เป็นพระมหา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ทรงโปรดเกล้าฯให้สร้างวัดนิเวศธรรมประวัติ ที่บางปะอิน

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯไม่ทรงโปรดสร้างวัดใหม่ มีแต่ทรงให้ปฏิสังขรณ์ศาสนสถานเก่าแก่ที่ชำรุดทรุดโทรม

กษัตริย์ทรงพระปรมาภิไธยว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบด้วยลักษณะหลายประการที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับบ้านเมือง อาทิทรงเป็นทหาร นักปราชญ์ จินตกร และทรงเป็นนักประดิษฐ์ ซึ่งได้ทรงสร้างสรรค์อะไรใหม่ๆ แปลกๆ ภายในรัชกาลของพระองค์เป็นอนุเคราะห์ทั้งในการศึกษา การปกครอง และการเศรษฐกิจ ตลอดความรื่นรมย์ของประชาชนเป็นอันมาก

ในขณะที่พระองค์เสวยราชสมบัติอยู่ แม้บ้านเมืองต้องเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจและภาวะสงครามโลก พระองค์ก็สามารถนำประเทศให้พ้นภาวะวิกฤติต่างๆ ได้ และไม่เคยทอดทิ้งการพระศาสนาแม้พระองค์จะได้จากเมืองสยามไปศึกษาต่อที่อังกฤษตั้งแต่ทรงพระเยาว์ ยังทรงถือปฏิบัติตามพระบรมชนกชาติ และโบราณกษัตริย์ กล่าวโดยสรุปคือ

1. การสร้างบูรณะ ในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ไม่ทรงโปรดสร้างวัดใหม่ มีแต่ทรงให้ปฏิสังขรณ์ศาสนสถานเก่าแก่ที่ชำรุดทรุดโทรม เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม วัดพระเชตุพน วัดบวรนิเวศ วัดมหาธาตุ พระปฐมเจดีย์

2. การศึกษา ในปี พ.ศ. 2455 ได้ทรงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนวิธีการสอบจากเดิม (แปลด้วยปากเปล่า) มาเป็นการสอบโดยเขียนคำตอบในกระดาษ เฉพาะประโยค 1-2 ก่อนเมื่อพ.ศ. 2455 จึงทรงโปรดให้สอบด้วยวิธีเขียนตอบทุกประโยคและถือปฏิบัติจนปัจจุบัน

3. พระภิกษุได้รับยกเว้นการเกณฑ์ทหาร โดยได้ทรงโปรดเกล้าฯให้ตราพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร เมื่อปี พ.ศ. 2448 ซึ่งมีความว่า "บรรดาชายที่มีร่างกายสมบูรณ์ จะต้องเป็นทหารรับใช้ชาติ ยกเว้นพระภิกษุเท่านั้น..."

4. การปกครองคณะสงฆ์ ทรงใช้ระบบบริหารแบบเก่า เพียงแต่ตั้งเอการปกครองสงฆ์ออกมาจากกระทรวงและให้คณะสงฆ์ว่ากันเอง ในรัชกาลนี้ ได้มีการตรา

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ระเบียบเกี่ยวกับคณะสงฆ์หลายฉบับ เช่น ระเบียบการสิกพระผู้ต้องคดีอาญา ประกาศเรื่องตั้งพระอุปัชฌาย์

การพระศาสนาในรัชกาลนี้ดูจะไม่โดดเด่นเท่ารัชกาลก่อนๆ แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าก็ทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภ์มิได้ทรงทอดธุระในกิจพระศาสนา พระองค์ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นพุทธมามกะ เมื่อพระชนมายุได้ 14 ชันษา ตรงกันปี พ.ศ. 2436 ในรัชสมัยพระบรมชนกชาติ ทรงเอาพระทัยฝึกไฟในพระศาสนา ดังความตอนหนึ่งในพระราชนิพนธ์ เรื่องปลุกใจเสือป่าว่า "...ผู้ที่ไม่ยินยอมพร้อมอยู่ในใจว่า จะสละชีวิตเพื่อรักษาชาติบ้านเมืองและรักษาศาสนา อันเป็นที่นับถือของตนแล้วก็ควรหลบหน้าไปเสียให้พ้นถิ่นฐานบ้านคน ไปอยู่โดยลำพังตนเองอันเป็นที่รักยิ่งกว่าศาสนานั้นดีกว่า..."

รัชกาลที่ 7

รัชสมัยนี้มีช่วงมีเวลาที่สั้น เพราะได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร ซึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ซึ่งเริ่มแต่ปลายรัชสมัยของรัชกาลที่ 6 และ

ราษฎรบางส่วนกำลังคลั่งไคล้กับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ตามแบบตะวันตก จึงได้ก่อการยึดอำนาจ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานอำนาจอธิปไตยแก่ปวงชนชาวไทยด้วยความเต็มพระราชหฤทัย อย่างไรก็ตาม แม้จะมีช่วงระยะเวลาสั้น ในการปกครองประเทศ พระองค์ก็ยังทรงให้ความสำคัญต่อพระศาสนา และคณะสงฆ์ กล่าวคือ ในรัชสมัยของพระองค์รูปแบบการปกครองสงฆ์ยังคงใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 แต่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารคณะสงฆ์ จากเดิมมี 3 คณะในครั้งรัชกาลที่ 6 เป็น 4 คณะได้แก่ คณะกลางคณะเหนือคณะใต้ และคณะยุติกนิยาย

นอกจากนี้ พระองค์ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานเงินสร้างหอพระธรรม (หอไตร) เป็นจำนวน 200 รูปี โดยส่งเป็นตราไปยังประเทศศรีลังกา เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2469 ในปี พ.ศ. 2472 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ราชบัณฑิตจัดประกวดแต่งหนังสือพระพุทธศาสนาแต่เด็ก แล้วทรงโปรดให้ตรวจชำระพระไตรปิฎกอีกครั้งหนึ่งระหว่าง พ.ศ. 2468 - 2473 เพื่อสร้างถวายเชิดชูพระเกียรติยศพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว จัด

พิมพ์เป็นเล่มได้ 45 เล่ม เทหาพระราชของ
พระพุทธรเจ้า ทรงตั้งชื่อพระไตรปิฎกฉบับนี้ว่า
พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ

รัชกาลที่ 8

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตลเสด็จเสวยราชสมบัติ เมื่อพ.ศ. 2477
แต่ยังทรงพระเยาว์ มีชนมายุได้เพียง 9 พรรษา
จึงต้องมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์และ
ขณะนั้นพระองค์ก็ทรงศึกษาต่ออยู่ต่าง
ประเทศ

ในรัชสมัยของพระองค์ มีช่วงระยะเวลาไม่กี่ปี พระราชกรณียกิจเกี่ยวกับคณะ
สงฆ์จึงมีไม่มากเท่ารัชกาลก่อนๆ กระนั้นก็มี
เหตุการณ์เกี่ยวกับคณะสงฆ์ที่สรุปได้คือ

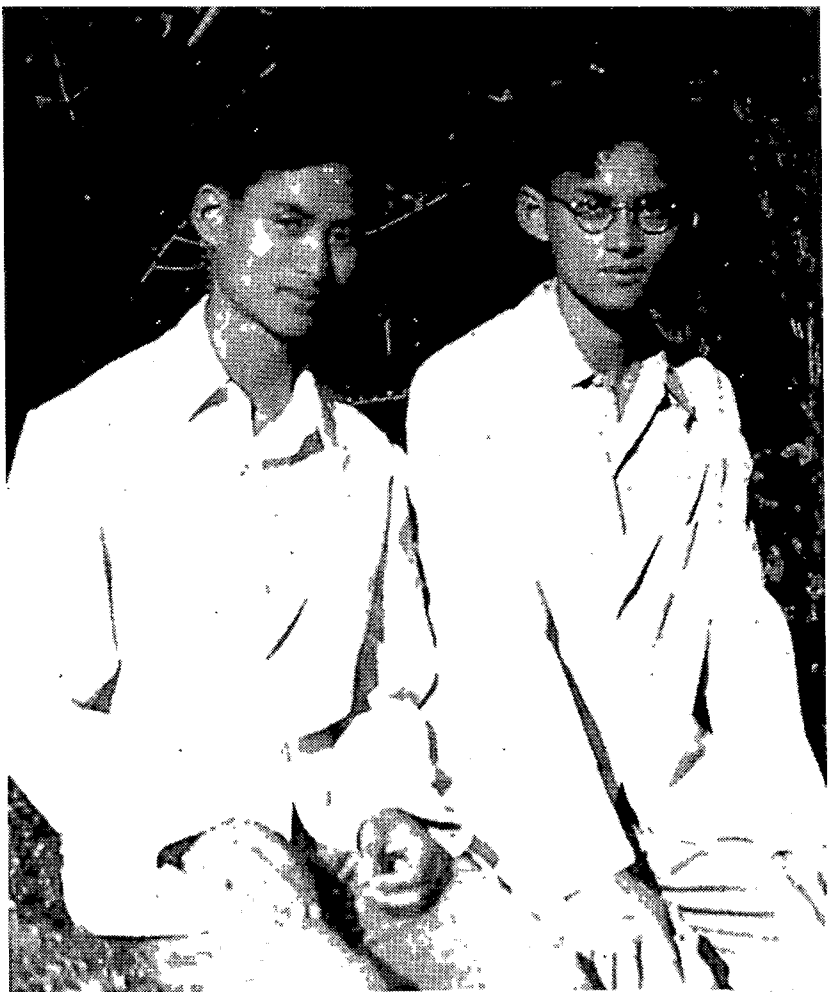
1. ได้ทรงสถาปนาสมเด็จพระวันรัต
(แพ) วัดสุทัศน์เทพวราราม ขึ้นเป็นสมเด็จพระ
สังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก

2. ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราช-
บัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2484 จัดการปก
ครองคณะสงฆ์แบบเดียวกันกับรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักร ขึ้นใช้แทนพระราชบัญญัติ
ลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ.121

3. ในปี พ.ศ. 2483 คณะสงฆ์ได้แปล
พระไตรปิฎกเป็นสองประเภทคือ แปลโดย
อรรถ เรียกว่า พระไตรปิฎกภาษาไทย และแปล
เป็นสำนวนเทศนาเรียกว่า พระไตรปิฎกฉบับ
หลวง โดยรัฐบาลถวายความอุปถัมภ์

4. มีการเทียบวิทยฐานะนักธรรม
เปรียญให้มีสถานะเท่ากับวุฒิมหาบัณฑิตทางไกล
และยังให้สิทธิ์อื่นๆ แก่ผู้สอบได้เปรียญธรรม
เช่น เปรียญธรรม 6 ประโยคขึ้นไปเป็น
บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ได้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตลนั้น ได้ทรงฝึกฝนพระทัยในการ
พระพุทธศาสนาอย่างมาก จากพระราชนิพนธ์
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล
อดุลยเดช เรื่องพระราชภารกิจของ พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 8 ว่า "ตามปกติ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตลทรงฉายภาพร่วมกับพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช ที่ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศเป็นเวลา
เช้าระหว่าง 08.10 ถึง 09.00 น.

เวลา 11.00 น. ทรงปฏิบัติราชการบัง
ทรงสำราญพระอิริยาบถบ้าง สลับเปลี่ยนกัน
เป็นวันๆ ดังนี้คือ

1. ทรงศึกษาภาษาไทย และพระพุทธ
ศาสนา

เวลา 15.00 น. ทรงปฏิบัติพระราช
กิจบัง ทรงสำราญพระอิริยาบถบางดังนี้

1. ทรงศึกษาภาษาไทย และพระพุทธ
ศาสนา

เสด็จเข้าที่พระบรรทม ประมาณเวลา
22.00 น. เป็นปกติ

พระราชภารกิจที่ทรงปฏิบัติในระหว่าง
เสด็จประพาสมีดังนี้ คือ

1 ทรงนมัสการพระพุทธรูปในพระ
อารามที่สำคัญในท้องที่

เสด็จกลับถึงพระบรมมหาราชวังเวลา
ประมาณ 17 00 น. โดยมาก"

รัชกาลที่ 9

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา-
ภูมิพลอดุลยเดช เสด็จราชสมภพ ณ โรง
พยาบาลเมาท์ออบอร์น (Mount Auburn)
เมืองเคมบริดจ์ (Cambridge) รัฐแมสซาชูเซตต์
(Massachusetts) สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 9
เดือนอ้าย ขึ้น 12 ค่ำ ปีมะเส็ง นพศก จุลศักราช
1289 ตรงกับ วันที่ 5 ธันวาคม พุทธศักราช
2470 มีพระนามเดิมว่า พระวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าภูมิพลอดุลยเดช รัฐสภาได้มีมติ
เป็นเอกฉันท์เห็นชอบให้อัญเชิญพระองค์ขึ้น
ครองราชย์ แทนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่
หัวอานันทมหิตล พระบรมเชษฐาธิราช ซึ่งเสด็จ
สวรรคตกระทันหัน เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน
พุทธศักราช 2489 แต่เนื่องจากยังมีพระ
ภารกิจด้านการศึกษาจึงต้องเสด็จกลับไปศึกษา
อีกครั้งหนึ่งในเดือนสิงหาคม พุทธศักราช
2489 ณ มหาวิทยาลัยแห่งเดิม แต่ครั้งนี้ทรง

สมัยรัชกาลนี้เป็นยุคทองของพระไตรปิฎกโดยแท้ เป็นผล ให้ไทยมีพระไตรปิฎกประจำชาติที่สมบูรณ์ขึ้นมากอีกชุดหนึ่ง

ศึกษาวิชากฎหมายและวิชารัฐศาสตร์ ในปี พ.ศ.2493 เสด็จพระราชดำเนินวัดพระนคร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ จัดพระราชพิธีบรมราชาภิเษกตามแบบอย่าง โบราณราชประเพณี ณ พระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2493 เถลิงพระบรมนามาภิไธยตามที่จารึก ในพระสุพรรณบัฏว่า พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหิตลธิเบศร รมหาธิบดี จักรีนฤพดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร พร้อมทั้งพระราชทานพระปฐมบรมราชโองการว่า เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม

พระจริยวัตรของพระองค์งดงามอย่างมากต่อทวยราษฎร์และสมณชีพราหมณ์ ได้ทรงปฏิบัติพระภารกิจอันเป็นประโยชน์แก่อกุลทั้งแก่พลเมืองของพระองค์และชาวโลกสมกับที่ได้รับถวายพระสมัญญานามว่า ภัทรมหาราช

พระกรณียกิจในด้านพระพุทธศาสนา

1 ทรงผนวช เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม พุทธศักราช 2499 ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในพระบรมมหาราชวัง และประทับ ณ ตำหนักปั้นหย่า วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นเวลา 15 วัน

2. การศึกษาคณะสงฆ์มีการจัดการและบริหารตามแบบอย่างเคยปฏิบัติมาในครั้งเก่า แต่ได้ปรับเปลี่ยนเอาวิชาสามัญเข้าไปศึกษารวมกับธรรม โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และหลักสูตรในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งได้สถาปนาขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ.2540 ได้มีพระราชบัญญัติให้เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

3. สังคายนาไตรปิฎก สมัยรัชกาลนี้เป็นยุคทองของพระไตรปิฎกโดยแท้ ได้รับการถ่ายทอดแปลสู่ภาษาไทย เป็นผลให้ประเทศไทยมีพระไตรปิฎกประจำชาติที่สมบูรณ์ขึ้น

มากอีกชุดหนึ่ง และได้จัดพิมพ์ให้เสร็จบริบูรณ์ทันฉลอง 25 พุทธศตวรรษในประเทศไทยในปี พ.ศ.2500 เป็นพระไตรปิฎกฉบับหลวง

พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณได้ชำระและจัดพิมพ์ด้วยทุนพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ปี พ.ศ.2528 ได้มีการตรวจชำระพระไตรปิฎกอีกครั้งหนึ่งในรัชกาลปัจจุบัน เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลในวโรกาสมีพระชนมายุได้ 5 รอบ

การตรวจสอบชำระสังคายนาพระไตรปิฎกได้รับความร่วมมือจากคณะสงฆ์ ราชการ ประชาชนทั่วไปอย่างดียิ่งสมกับพระราชดำริว่า พระพุทธศาสนาในวาททั้งปวง ซึ่งได้ศึกษาและปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยัติไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่กาลต่อมาพระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธศาสนาย่อมทรงพระราชศรัทธาเป็นศาสนูปถัมภก ให้กำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวกในการทำสังคิตติชำระพระไตรปิฎกปริยัติธรรมหลายครั้งหลายคราวเป็นราชประเพณีสืบมาและจารึกเป็นอักษรลงในใบลานเป็นฉบับคัดลอกต่อกันไป จึงเป็นฉบับแพร่หลายในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนาทั้งปวง

4. บทพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทประพันธ์ต่างๆ หลายเรื่องมีบางบทพระราชนิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น เรื่องมหาชนก

5. การสร้างและบูรณวัด ในรัชกาลนี้ ได้มีการสร้างและซ่อมแซมวัดศาสนสถาน และศาสนาวัดอุเบกขาเป็นจำนวนมากโดยได้รับการสนับสนุนจากทั้งทางราชการและคหบดีผู้มีจิตศรัทธา

ปี พ.ศ.2538 ได้จัดสร้างวัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก ตามแนวพระราชดำริเป็นแบบอย่างในการก่อสร้างวัดเล็กๆ เพื่อเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของชุมชนที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงและเพื่อใช้เป็นสถานที่ประกอบ

กิจกรรมทางพุทธศาสนาตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ในการเผยแผ่ศีลธรรม และจริยธรรม เพื่อการพัฒนาชุมชน

6. การปกครองคณะสงฆ์ มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2484 และได้ยกเลิกโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 แก้ไข พ.ศ.2505 เป็นธรรมนูญการปกครอง และบริหารคณะสงฆ์ ซึ่งมีมหาเถรสมาคม เป็นองค์กรบริหารสูงสุด สมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นองค์ประธาน และเป็นประมุขสงฆ์

โดยแบ่งชั้นปกครองออกเป็น สมเด็จพระสังฆราช กรรมการมหาเถรสมาคม เจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส

7. สมณศักดิ์ของคณะสงฆ์ ในรัชกาลปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 5 ประเภทด้วยกันคือ

ก. พระราชาคณะ แบ่งเป็น

1. พระราชาคณะชั้นสามัญ
2. พระราชาคณะชั้นราช
3. พระราชาคณะชั้นเทพ
4. พระราชาคณะชั้นธรรม
5. พระราชาคณะชั้นเจ้าคณะรอง
6. สมเด็จพระราชาคณะ

ข. พระครู

1. พระครูสัญญาบัตรชั้นตรี
2. พระครูสัญญาบัตรชั้นโท
3. พระครูสัญญาบัตรชั้นเอก
4. พระครูสัญญาบัตรชั้นพิเศษ

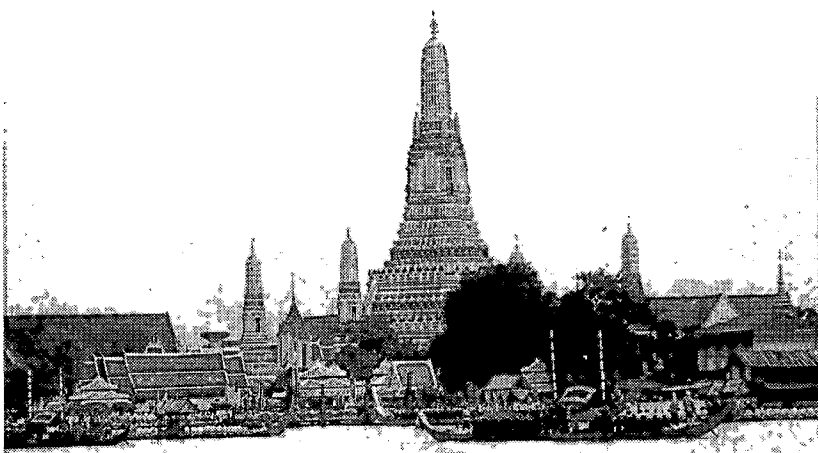
ค. พระฐานานุกรม

ง. พระเปรียญ

จ. พระพิธีธรรม

แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะมีพระภารกิจอันใหญ่หลวงในการบริหารประเทศ บำบัดทุกข์บำรุงสุขทวยราษฎร์ จนแทบไม่มีเวลาจะทรงพักผ่อนพระอิริยาบถ แต่พระองค์ก็มีทรงทอดทิ้งพุทธศาสนา ทรงศึกษาเรื่องราวเหตุการณ์หลักธรรม ทรงปฏิบัติตามและแนะนำให้ราษฎรของพระองค์

ประวัติศาสตร์พงศาวดารได้แสดงให้เห็นว่า สถาบันกษัตริย์ไทยตั้งแต่อดีตกาลไม่เคยทอดพระอุระต่อสถาบันศาสนา

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงเสด็จทางชลมารค พระราชทานผ้ากฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม

ได้ปฏิบัติตาม และทรงโปรดให้สร้างพระพุทธรูปพระราชทานตามวัด สถานที่ราชการ หน่วยงานต่างๆ และประชาชนทรงเป็นองค์ศาสนาทุกศาสนา โดยเฉพาะพุทธศาสนา ซึ่งพระองค์ทรงถือว่า “อันพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติของเรา ตามความชอบธรรมที่ได้รับมากที่สุด ตามศรัทธาส่วนตัวของข้าพเจ้าก็ตี นับเป็นศาสนาหนึ่งที่มีคำสอนที่ชอบด้วยเหตุผล ข้าพเจ้าเคยคิดอยู่ว่า ถ้าโอกาสอันใดก็จะได้อุปสมบทในพระศาสนาตามประเพณีสักเวลาหนึ่ง ซึ่งจักเป็นทางสนองพระเดชพระคุณราชบุพการีตามคตินิยมอีกโสดหนึ่งด้วย...”

ประวัติศาสตร์พงศาวดาร และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้แสดงให้เห็นว่า สถาบันกษัตริย์ตั้งแต่อดีตกาลโดยเฉพาะกษัตริย์ไทยไม่เคยทอดพระอุระต่อสถาบันศาสนา ทรงทำนุบำรุงส่งเสริมสร้างความมั่นคงต่อพระศาสนาโดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ถึงแม้ว่าประเทศจะประสบกับวิกฤติ ความมั่นคง การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษาและการศาสนา สถาบันกษัตริย์ ก็ยังคงทรงให้ความใกล้ชิด สนับสนุนและเป็นห่วงใยตลอดถึงการ ให้ความสำคัญอยู่อย่างเดิม

ในปัจจุบันประเทศกำลังอยู่ในช่วง

วิกฤติเศรษฐกิจถึงกับต้องกู้ยืมเงิน จากสถาบันการเงินระหว่างประเทศ (IMF) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ต้องทรงใช้พระอุตสาหวิริยะอย่างมาก เพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชาติ โดยทรงค้นคิด และประทานวิธีการเยียวยาแก้ไข ทรงเสด็จเยี่ยมประชาชนราษฎรตามถิ่นทุรกันดารทรงตราควา

พระราชกรณียกิจไม่ทรงย่อท้อ เพื่อเป็นขวัญ กำลังใจต่อพสกนิกรและแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ กระนั้นพระองค์ก็ได้ทอดพระอุระต่อพระกรณียกิจในพระพุทธศาสนา เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 ได้ทรงเสด็จทางชลมารค พระราชทานผ้ากฐิน ณ วัดอรุณราชวราราม และทรงโปรดเกล้าฯ ให้พระบรมวงศานุวงศ์ พ่อค้า ข้าราชการนำผ้าพระกฐินพระราชทานไปทอดตามวัดต่างๆ ทว่าพระราชอาณาจักรทุกปีเนื่องในศุภวารโฆส ที่ทรงเจริญพระชันษา 6 รอบ ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้หล่อพระพุทธรูปฉลองพระองค์ปางห้ามญาติ ซึ่งเป็นปางประจำวันราชสมภพ คือวันจันทร์ และทรงพระราชทานนามว่า “พระพุทธรูปวันต-บพิตร”

จึงกล่าวได้ว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สถาบันกษัตริย์ อันเป็นที่เคารพและวาง หมายของข้าแผ่นดินไทย มีความใกล้ชิด และเกื้อกูลกันตลอดมา เสถียรภาพและ ความรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาจะมีได้ก็ เนื่องด้วยสถาบันกษัตริย์

หนังสืออ้างอิง

1. สิริวัฒน์ คำวันสา รศ.ประวัติ พระพุทธศาสนา ในประเทศไทย กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2534
2. มณฑล พลไพรินทร์ คู่มือการบริหาร การคณะสงฆ์ กรุงเทพฯ : หจก. ชุดิมาการ พิมพ์, 2530
3. มณฑล เขียวธีรานันท์ พระมหากา การจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย (พ.ศ.2489-2530) วิทยานิพนธ์ ปริญญาศาสนศาสตร มหาบัณฑิต ภาควิชาพระพุทธศาสนา สภาการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2534
4. เลื่อน ปิ่นทอง บ.ช.ตำนานคณะสงฆ์ และตำนานพระปริตร พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พระนคร : โรงพิมพ์วิทยากร, 2517
5. คณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองราชสมภพครบ 50 ปี พระมหากษัตริย์ชาติก่อนท้าวท้าวธรรมและห้องสมุด กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับ ลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539
6. ดวงพร ที่ปะปาล พระราชประวัติ 10 มหาราชของไทย กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วน จำกัด สำนักพิมพ์อำนวยการสาสน์, 2554
7. ประยุทธ์ สิทธิพันธ์ พงศาวดาร สยาม กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นครธน, 2518
8. สำนักงานคณะกรรมการเพื่อ ประสานงานโครงการเนื่องมาจากพระราชดำริ (ฝ่ายประชาสัมพันธ์) วัดพระราม 9 กาญจนนาภิเษก กรุงเทพมหานคร, 2539

พระธรรมมคฺฉิ

ในพิธีประสาทปริญญาบัตร แก่ผู้สำเร็จการศึกษารุ่นที่ 46/2543 จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ณ หอประชุมพุทธมณฑล นครปฐม วันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2543

ศ. พระเทพมหารัชมงคล

(สมเด็จพระญาณสังวร)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ป แสดงมุทิตากัลยาณจิต ต่อผู้สำเร็จการศึกษจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รุ่นใหม่ทุกรูป เช่นเดียวกับที่รู้สึกแล้ว แสดงแล้ว ต่อทุกรุ่นที่ศึกษาสำเร็จ ยินดีด้วยความในความสำเร็จที่ได้รับ สมดังความปรารถนา ที่เป็นเหตุให้อุตสาหะพยายาม มาแรมปี จนมาถึงความได้เป็นบัณฑิต คำนี้ที่ฟังดูเป็นเกียรติ ยิ่งนักต่อผู้มีศักดิ์และสิทธิ์ได้รับ ซึ่งน่าจะเพราะเหตุนี้ที่ทำให้ทั้งบรรพชิตทั้งคฤหัสถ์จำนวนไม่น้อยปรารถนาจะมีศักดิ์และสิทธิ์ในคำว่า**“บัณฑิต”** ทุกวันนี้น้ำนเมืองเราจึงมีบัณฑิตมาก ทั้งปริญญาเอก ปริญญาโท ปริญญาตรี ในทางโลก ในทางมหาวิทยาลัยสงฆ์แม้จะไม่มากเท่ามหาวิทยาลัยทางโลกทั่วไป แต่ทุกวันนี้ก็มากกว่าในอดีตมาก

บัณฑิตจึงมีความหมายอย่างยิ่ง จึงควรเข้าใจความเป็นบัณฑิตให้ถ้อยคำด้วยเข้าใจความเป็นบัณฑิตให้ลึกซึ้งด้วย ไม่เช่นนั้นก็จะบัณฑิตที่แท้จริงกับความหมายของคำว่าบัณฑิต บัณฑิตมิได้หมายถึงเพียงผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเท่านั้น แต่บัณฑิตยังหมายถึงผู้มีปัญญา ผู้เป็นปราชญ์ นั่นก็คือบัณฑิตหมายถึงผู้มีความดี ผู้เป็นคนดี เพราะคำว่าผู้มีปัญญานั้นเป็นเครื่องประกาศรับรองความเป็นคนดีอย่างชัดเจน ผู้มีปัญญาจะไม่ทำความไม่ดี ผู้มีปัญญาจะทำแต่ความดี เพราะผู้มีปัญญาย่อมรู้ว่าความดีเท่านั้นที่ควรทำ ความดีเท่านั้นที่จะทำให้ได้ชื่อว่าเป็นคนดี และความเป็นคนดีนั้นทุกคนต้องการเป็น ต้องการให้ใครทั้งหลายยอมรับว่าตนเป็นที่จริงแล้วเป็นคนดีมีความหมายสูงมีค่าสูงกว่าเป็นบัณฑิต และจะให้ได้ยิ่งขึ้นไปอีกก็ต้องเป็นบัณฑิตที่เป็นคนดี อย่างไรก็ตามขอเน้น ว่าการที่จะได้มีโอกาสศึกษาจบปริญญาเป็นบัณฑิตนั้น ทำไม่ได้ทุกคน แต่เป็นคนดี เป็นกันได้ในแน่นอนทุกคน แม้มีปัญญาปรารถนาจะเป็นคนดี มุ่งมั่นทำความดีทุกอย่าง ไม่ทำความไม่ดีทุกอย่าง ดังนั้นก็จะเป็นคนดีได้ ตรงกันข้ามกับคนไม่ดี ลงว่าได้ชื่อว่าเป็นคนไม่ดี ก็คือได้ชื่อว่าเป็นคนไม่มีปัญญา หรือคนโง่งนั่นเอง คนโง่งเท่านั้นที่จะทำตนให้เป็นคนไม่ดี คนโง่งเท่านั้นที่จะทำความไม่ดีทั้งรู้ ทั้งตั้งใจ ไม่ว่าจะเพื่ออะไรก็ตาม เป็นลาภเป็นยศเป็นลึงน้าปรารถนาต้องการเมื่อรู้ว่าผิด เมื่อรู้ว่าชั่ว แล้วยังทำ นั่นคือความพ่ายแพ้ต่ออำนาจของความโง่ง ความไม่มีปัญญา จะพ่ายแพ้ไปถึงความสวัสดิ์ได้อย่างไร ต้องไม่ได้แน่นอน ก็รู้ก็เห็นกันอยู่เสมอ ผู้ที่ไม่มีปัญญาพาตัวให้พ้นความชั่วความไม่ดี ต้องได้รับเคราะห์กรรมต่างๆ กัน

เป็นบัณฑิตทางโลกแล้ว ก็ขอให้เป็นบัณฑิตทางธรรมด้วย คือเป็นบัณฑิตที่ดี มีปัญญา อย่างเป็นบัณฑิตที่ไม่ดี ไม่มีปัญญา นั่นก็คือต้องเป็นบัณฑิตฉลาด ต้องไม่เป็นบัณฑิตโง่ง ก็ขอฝากไว้ ให้เตือนตนเองไว้ให้เสมอ ตั้งสติไว้ให้เสมอ วาจะไม่มีบัณฑิตโง่ง แต่จะเป็น

บัณฑิตฉลาด คือไม่ทำความชั่วทั้งหลาย จะทำความดีให้เต็มสติปัญญาความสามารถ

ที่จริง บัณฑิตจากมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาได้เปรียบบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยอื่น เพราะได้ศึกษาพระพุทธศาสนามากกว่า ละเอียดลออกกว่า เรียนรู้พระธรรมคำทรงสอนของสมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้ามากกว่า และต้องจดจำไว้ได้มาก จึงสามารถผ่านการสอบมาเป็นบัณฑิตได้ ความสำคัญอยู่ที่ว่าพระพุทธศาสนานั้นต้องไม่อยู่แต่ในหนังสือตำรับตำรา หรือต้องไม่อยู่ในความทรงจำ ต้องไม่อยู่ในสมุดจดเท่านั้น แต่ต้องอยู่ที่การปฏิบัติให้จริงให้เกิดผล เพราะพระธรรมคำทรงสอนของสมเด็จพระบรมครูนั้นมุ่งให้เกิดผลดี มีความสุขสงบ อันเป็นสมบัติสูงสุดของจิตใจ ซึ่งจะไม่เกิดด้วยวิธีใด นอกจากปฏิบัติให้จริงตามคำทรงสอนเท่านั้น จะพิมพ์หนังสือพระพุทธศาสนาสักกี่หมื่นกี่พันเล่ม จะเขียนข้อธรรมคำทรงสอนสักกี่ร้อยกี่พันเรื่อง จะท่องจำพระธรรมได้มากมายแล้วถ่ายทอดไปมากมายเพียงใด มีผู้สนใจใคร่ธรรมรับรู้รับฟังก็พันกึ่งหมื่นคน ในเวลาเป็นเดือนเป็นปีติดต่อกัน ก็หาเรียกว่าเป็นการปฏิบัติธรรมไม่ หาให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ถูกแท้ไม่ จึงหาให้การเทิดทูนรักษาพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนอยู่ได้ไม่ **พระพุทธศาสนาจะอยู่แต่ในหนังสือตำรับตำราไม่ได้ พระพุทธศาสนาจะอยู่ในความทรงจำไม่ได้ พระพุทธศาสนา จะอยู่ที่ผู้สอนที่ท่องจำคำทรงสอนไว้ไม่ได้ พระพุทธศาสนาต้องเป็นผลของการปฏิบัติที่เกิดขึ้นในใจจริงเท่านั้น ต้องมีความสงบสบายเยือกเย็น เป็นสุข พร้อมด้วยปัญญาที่ไม่ปฏิบัติธรรมหาไม่**

บัณฑิตทั้งหลาย โชคดีแล้วที่มีโอกาสได้ศึกษาในมหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาได้เป็นบัณฑิตจากมหาวิทยาลัยนี้ จึงถือเอาประโยชน์จากการเรียนรู้พระธรรมคำทรงสอนให้ได้ ต้องไม่เป็นบัณฑิตไร้ปัญญา แต่ต้องเป็นบัณฑิตมีปัญญา บัณฑิตดีมีปัญญาจะสามารถสืบทอดพระพุทธศาสนาที่ประเสริฐสุด คือพระพุทธศาสนาของเรา ให้รุ่งเรืองดำรงอยู่ตลอดไปได้ อย่าให้น้อยกว่าอายุพระพุทธศาสนาถึง 5 พันปี

ถ้าเป็นผู้ชอบคาถาก็ขอให้คาถาไว้ภาวนาดังนี้ **“เราจะไม่เป็นบัณฑิตโง่ง เราจะไม่ทำความชั่ว เราจะเป็นบัณฑิตมีปัญญา เราจะทำแต่ความดี มีพระธรรมคำทรงสอนของสมเด็จพระบรมครูสว่างไสวส่องใจเราอยู่ตลอดเวลา”** นี่ก็คือคาถาที่ขอมอบไว้

ก่อนจะจากกันวันนี้ หวังว่าจะมีผู้รับไปบ้าง ไม่น้อยนักก็น้อย ก็ยังดีกว่าไม่มีผู้รับไปเลย

**กำหนดการพิธีประสาทปริญญา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วันที่ 25-26 พฤษภาคม พ.ศ.2543**

ณ หอประชุมพุทธมณฑล
ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วันพฤหัสบดีที่ 25 พฤษภาคม 2543

เวลา 12.30 น. บัณฑิตใหม่ลงทะเบียนและรับเอกสาร

เวลา 13.00 น. ประชุมสัมมนาทางวิชาการ

วันศุกร์ที่ 26 พฤษภาคม 2543

เวลา 08.00 น. ชักซ้อมพิธีการเข้ารับปริญญาบัตร

เวลา 13.30 น. ผู้สำเร็จการศึกษา กรรมการสภา
มหาวิทยาลัย คณะจารย์ เจ้าหน้าที่ และผู้มีเกียรติพร้อมกัน ณ
หอประชุมพุทธมณฑล

เวลา 14.00 น. สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายกเสด็จถึงหอประชุม อุปนายก อธิการบดี
คณบดี กรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม
นายอำเภอพุทธมณฑล ผู้อำนวยการสำนักงานพุทธมณฑล
ถวายการต้อนรับ

- สมเด็จพระสังฆราช ทรงจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย
แล้วประทับพระเก้าอี้

- อธิการบดี กราบทูลรายงาน
- ผู้สำเร็จการศึกษาเข้ารับปริญญาบัตรตามลำดับ
- สมเด็จพระสังฆราช ประธานปริญญาบัตร
- พระสงฆ์เจริญชัยมงคลคาถา
- ผู้แทนบัณฑิตใหม่ทูลถวายเครื่องสักการะ
- สมเด็จพระสังฆราช ประธานพระโอวาท
- สมเด็จพระสังฆราช ประทับฉายพระรูปร่วมกับผู้บริหาร
คณาจารย์ และบัณฑิตใหม่แล้วเสด็จกลับเป็นเสร็จพิธี

หมายเหตุ : พระภิกษุห่มเจี๋ยงป่า พาดผ้าสังฆาฏิ
อาจารย์คฤหัสถ์สวมครุย ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของมหา
วิทยาลัยแต่งเครื่องแบบปกติขาว ประชาชนทั่วไปแต่งกายสุภาพ

สมเด็จพระสังฆราชทรงฉายภาพร่วมกับคณาจารย์และบัณฑิตใหม่

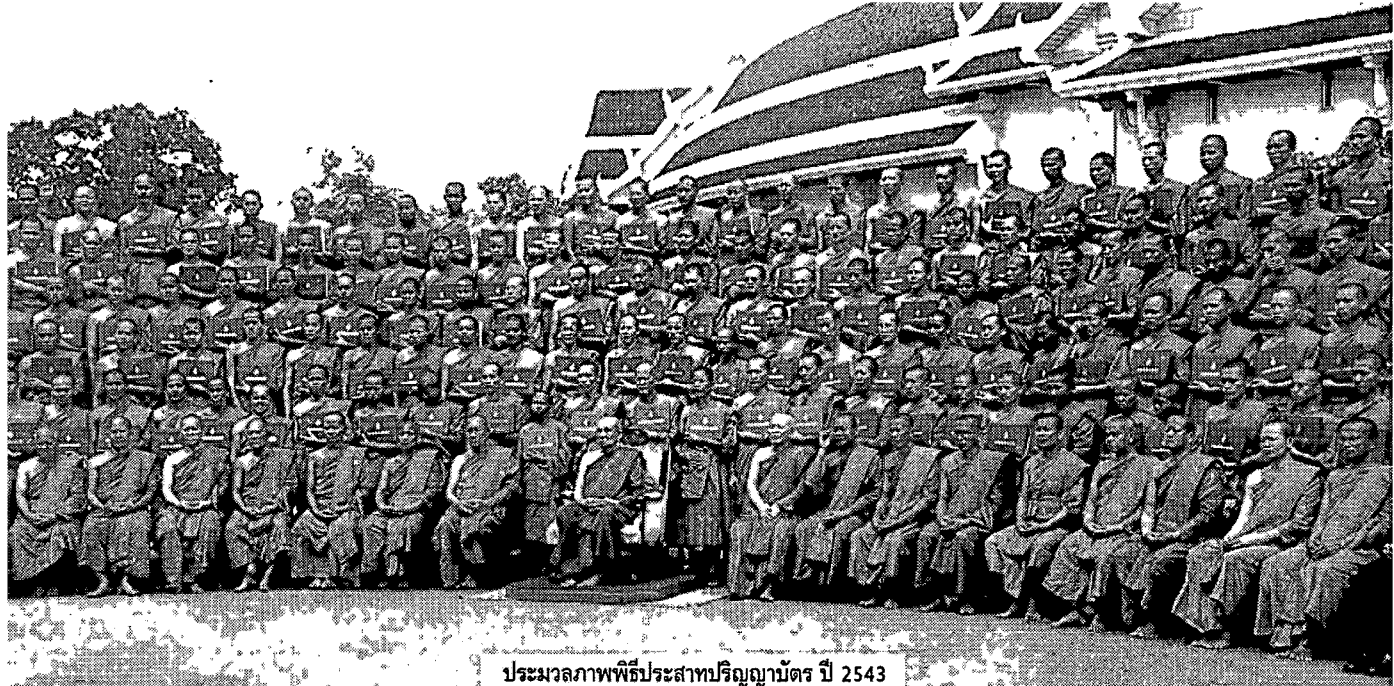
วิทยาการผู้ทรงคุณวุฒิร่วมสัมมนาวิชาการ

เพื่อนนักศึกษาต่างก็ร่วมแสดงความยินดี

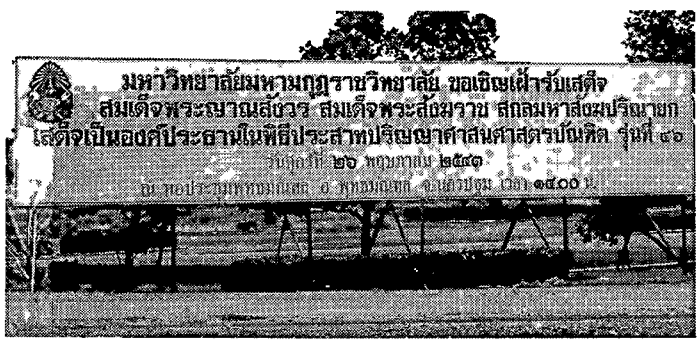
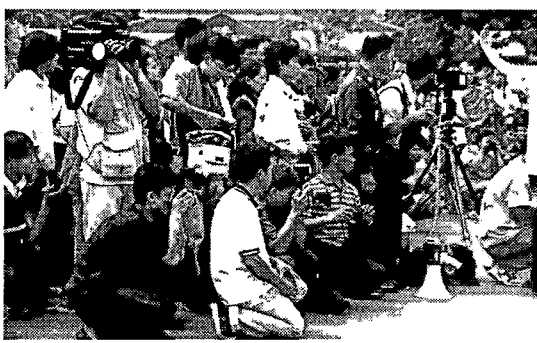
นศ.โครงการนาร่องมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัย มาร่วมงานในครั้งนี้ด้วย

ประมวลภาพพิธีประสาทปริญญาบัตร ปี 2543

ภาพพิธีประสาทปริญญาบัตร ประจำปี ๒๕๔๓
๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ณ พุทธมณฑล

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีสะเกษ
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
เสด็จเป็นองค์ประธานในพิธีประสาทปริญญาบัตร ประจำปี ๒๕๔๓
ณ อาคารปฏิบัติธรรม ม.พุทธมณฑล จ.พุทธมณฑล วันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๓

1 ทศวรรษ ของบัณฑิตวิทยาลัยมจร.

บัณฑิตวิทยาลัย คือการจัดการศึกษาในระดับปริญญาโท หรือระดับมหาบัณฑิตจัดตั้งว่าเป็นการศึกษาที่สูงสุดของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในปัจจุบันนี้ ก็ด้วยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19(2) แห่งพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2540 ในการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 6/2541 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 ได้มีมติให้ออกระเบียบในข้อที่ 1 ระเบียนนี้เรียกว่า **“ระเบียบมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย พ.ศ.2541”**

ก่อนหน้าที่จะมีพระราชบัญญัติ สภามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้อนุมัติให้มีการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาได้ จากคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2530 และได้ดำเนินการเปิดสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2531 โดยกำหนดหลักสูตรไว้ 2 สาขาด้วยกันคือ

1. สาขาพุทธศาสตร์ศึกษา (Buddhist Studies)
2. สาขาพุทธศาสนาและปรัชญา (Buddhism and Philosophy)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลิตนักวิชาการทางพระพุทธศาสนาและปรัชญา โดยให้มีคุณวุฒิและคุณสมบัติที่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน
2. เพื่อผลิตพระภิกษุนักบริหาร นักพัฒนา นักวิจัย และนักเผยแผ่ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

3. เพื่อส่งเสริมการศึกษา ภาษา ศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและปรัชญา

4. เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและวิจัยทางพระพุทธศาสนาและปรัชญา

หลังจากที่บัณฑิตวิทยาลัยได้ดำเนินการอยู่บนเส้นทางมหาบัณฑิต ก็ได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัยขึ้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2540 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2541 จึงเป็นเหตุให้บัณฑิตวิทยาลัยได้ออกระเบียบว่าด้วยเรื่องการจัดการศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมกับการปรับปรุงหลักสูตรเนื้อหาวิชาเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากลมากขึ้นในปีเดียวกัน และได้ดำเนินการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติใหม่ไปได้ตามปกติ

ถ้ามองในลักษณะภาพรวมก็คือว่า ดำเนินไปได้ด้วยดี แม้จะไม่สมบูรณ์ก็ตาม แต่ถ้ามองในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ ลงไปสู่รายละเอียดแล้วละก็ยังมีภารกิจอีกมากที่กำลังรอคอยการปรับปรุงแก้ไขโดยเฉพาะใน ด้านบริหารจัดการทั้งฝ่ายวิชาการและบุคลากร

นับตั้งแต่ วันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2531 จนถึงบัดนี้เวลา 12 ปี มีนักศึกษาลงทะเบียนจำนวน 260 รูป และเรียนจบตามหลักสูตรที่บัณฑิตวิทยาลัยกำหนดไว้ว่าไม่ต่ำกว่า 36 หน่วยกิต รวมจำนวน 236 รูป นักศึกษาที่จบสมบูรณ์ต้องผ่านการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งเทียบค่าเท่ากับ 12 หน่วยกิต ปรากฏว่าผู้ที่เสนอวิทยานิพนธ์และผ่านการสอบสัมภาษณ์ครั้งสุดท้าย โดยมีคณะ

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์อนุมัติให้ผ่านเป็นมหาบัณฑิต (ศน.ม.) โดยสมบูรณ์เพียง 31 รูปเท่านั้น

สำหรับ ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ที่บัณฑิตวิทยาลัย ในปัจจุบันทั้ง 2 สาขา มีจำนวน 66 รูป โดยแบ่งออกเป็น 2 ชั้น คือ ปีที่ 1 ทั้ง 2 สาขา มีจำนวน 33 รูป ปีที่ 2 ทั้ง 2 สาขา มีจำนวน 33 รูป ถ้าจะเปรียบกับคน ขณะนี้ก็จะมียุวัย 12 ขวบ เรียกได้ว่าอยู่ในวัยที่ชุกชุน และกำลังจะก้าวไปสู่ความเป็นวัยรุ่นในเร็ววัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองจะต้องเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ ถ้าผู้ปกครองอ่อนแอจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม เขาก็มีโอกาสติดยาบ้าคอนข้างสูงหรือถ้าจะเปรียบเป็นต้นไม้ หลังจากที่ได้นำพันธุ์ไม้ไปปลูกในหลุม เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ.2531 จนถึงวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2543 เป็นเวลา 12 ปี ผู้ปลูกได้เคยรดน้ำพรวนดินและใส่ปุ๋ยมากน้อยเพียงใด

การจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตวิทยาลัย ของมหามกุฏราชวิทยาลัย ในปัจจุบันถ้าดูในรายละเอียด จากสภาพที่เป็นอยู่ถือว่ายังมีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขอีกมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ

แม้ว่าในการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 6/2541 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2541 ได้มีระเบียบว่าด้วยการจัดการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย เป็นเหตุให้โครงสร้างระบบระเบียบบริหารของมหาวิทยาลัยต้องปรับเปลี่ยนไปตาม พ.ร.บ.ใหม่แล้วก็ตาม แต่ก็ดูเหมือนว่ากรอบวิธีคิดและการทำงานยังมีได้เปลี่ยนแปลง เมื่อเวลาล่วงมา 12 ปี ย้อนไปมองอดีตก็ไม่เป็นที่ประทับใจ มอง

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย จากสภาพที่เป็นอยู่ถือว่า ยังมีส่วนที่ต้องแก้ไขอีกมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ

ในปัจจุบันนี้ทั้งห้อง อนาคตจึงแทบจะไม่ต้องพูดถึง โครงสร้างบัณฑิตวิทยาลัยสมควรประกอบไปด้วย

1. คณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย
2. คณะกรรมการการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย

ในที่นี้จะไม่กล่าวถึงรายละเอียดที่เกี่ยวกับโครงสร้างการบริหาร แต่จะกล่าวถึงภาพรวมโดยทั่วไป

ปัจจุบันนี้ บุคลากรที่บรรจุโดยตรงในสังกัดบัณฑิตวิทยาลัยมี คณบดี อาจารย์ 1 ตำแหน่ง (ลาเรียน) บรรณารักษ์ 1 ตำแหน่ง นักการภารโรง 1 คน สำหรับอาจารย์ 1 ตำแหน่ง และเลขานุการ สำนักงาน 1 ตำแหน่ง ก็ยังมีตัวมาจากคณะอื่น ถ้าเปรียบเทียบกับก่อนหน้านี้นักศึกษามีจำนวนน้อยมีงานน้อย แต่บุคลากรกลับมีมากกว่า ในปัจจุบันนี้ทั้งนี้ ปัจจุบันนี้ นักศึกษาเพิ่มขึ้น ประกอบกับงานด้านเอกสารทางราชการและการประชุมสัมมนาเพื่อรับทราบความเคลื่อนไหวทางวิชาการ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ เพิ่มมากขึ้นและที่สำคัญอันเป็นประเด็นหลักของการจัดการระดับบัณฑิตวิทยาลัยก็คือการควบคุมวิทยานิพนธ์ซึ่งมีกฎระเบียบวิธีปฏิบัติค่อนข้างจะละเอียดจึงเป็นภาระหนักสำหรับบุคลากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ก็มีอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่ทางบัณฑิตวิทยาลัยได้เชิญมาบรรยายพิเศษเท่าจำเป็นประจำหน่วยกิตของวิชานั้นๆ

เหตุที่ต้องนำเรื่องนี้มาปรารภก็เพื่อต้องการสะท้อนสภาพที่เป็นจริงและดำรงอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้เพื่อนคณาจารย์ผู้ร่วมงานในมหาวิทยาลัย ได้ทราบข้อเท็จจริงและมองภารกิจของบัณฑิตวิทยาลัยด้วยความเข้าใจจะได้ไม่ปลื้มจนเกินไปเมื่อได้ฟังรายงานเห็นแผนภูมิที่ติดไว้กับบอร์ด

รายงานชิ้นนี้ มีความตั้งใจปรารถนาที่จะให้เสียงสะท้อนนี้ล่วงรู้ไปถึงผู้บริหาร

ระดับสูงคือ สภามหาวิทยาลัย และสภาวิชาการมหาวิทยาลัยและผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบทุกท่านเพื่อรับทราบสภาพที่แท้จริงของบัณฑิตวิทยาลัยในปัจจุบันเพื่อจะได้ทบทวนบทบาทการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยในช่วง 1 ทศวรรษ เพื่อจะได้ช่วยกันหาแนวทางแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้เขียนไม่มีประสบการณ์บริหารโดยตรง แต่ได้จากการสังเกตในฐานะผู้ร่วมงานคนหนึ่งเท่าที่มองเห็นค่อนข้างชัดเจนชนิดไม่ต้องอ้ออ้อมก็รู้การบริหาร จึงสรุปลงเป็นความเห็นหลายแนวทางแต่ขอเสนอเพียง 4 ประการ ดังนี้คือ

1. ควรพิจารณาบรรจุบุคลากรเข้าสู่โครงสร้างของบัณฑิตวิทยาลัย โดยตรงเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมกับงาน

2. ควรทบทวนบทบาทความรับผิดชอบในหน้าที่ให้ชัดเจน ระหว่างผู้บริหาร ผู้สอน และส่วนงานในสำนักงาน

3. หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักศึกษาของทางมหาวิทยาลัยควรทำงานให้ครอบคลุมไปถึงบัณฑิตวิทยาลัยด้วย เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีงามในฐานะที่บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยแห่งนี้

4. บัณฑิตวิทยาลัย คือการจัดการศึกษาในระดับสูงสุดของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ฉะนั้น ในปัจจุบันผู้บริหารระดับสูงควรดูแลเอาใจใส่มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน หากปล่อยให้ความไร้ประสิทธิภาพหรือวิกฤตการณ์ การบริหารดำรงอยู่ต่อไปจะเกิดผลเสียหายต่อการศึกษามหาวิทยาลัยทั้งระบบ

ทั้งหมดนี้ผู้เขียนได้ตั้งกัลยาณจิตหวังไว้ว่าจะได้เห็นถึงความพร้อมของบัณฑิตวิทยาลัยในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการบริหารจัดการทั้งบุคลากรและด้านวิชาการ เพื่อเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นี้ “จงช่วยกันคิด ช่วยกันทำเสียแต่เดี๋ยวนี้ปล่อยข้ามปีเดียวจะสาย”

แต่...ลูกจ้าง ของประชาชน

ราษฎรเป็นผู้เสียสละทุกประการ
เพราะข้าราชกรรมาธิการผู้รับใช้
บริการ ยุติธรรม ก่อปฏิรูป
ไม่ทอดทิ้งนายจ้างทาง (ดก)๑๑๑
มีความรับผิดชอบประจำทุกปี
ยอมอุทิศชีวิตทำงานของทุกคน
มุ่งสู่จุดหมายที่มั่นคง
ไม่ทอดทิ้งเงินภาษีของพี่น้อง
ข้าราชกรรมาธิการ ประชาชนผู้รับใช้
ประชาธิปไตยและผู้รับใช้
ประชาธิปไตยและผู้รับใช้
ผู้ที่ดีดีอยู่ด้วยดี...จริงใจ
หนึ่ง...เมฆาเป็นอันดีด้วย
เห็นแจ้งถึงทุกประการ
เห็นแจ้งพฤติกรรมที่ไม่
บทบาทใหม่เร่งรัดอย่างสุดขีด
ยึดอุดมการณ์ทำงานอย่างซื่อสัตย์
ดีของรัฐบำรุงราษฎรผู้เสียสละ
บริการประชาชนโดยไม่เอาใจ
มีคุณธรรมเที่ยงสุจริตสุด
ดีทำดีต่อทุกคน
ธรรมรัฐคุ้มครองปกป้อง
ไม่เบียดเบียนใคร
ละเมิดสิทธิผู้อื่น...ปฏิบัติดี

ชัยมฤค เขมานนท์
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย ปี.เอส.ยู.
รัฐอุตรประเทศ-อินเดีย

พลังนักศึกษา

กาลเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว เปลวเทียนบนโต๊ะหมู่บูชาเขายังคงส่องแสงสว่างไสวในห้องสี่เหลี่ยมบนเขาตะกร้าทอง ผมเหลือบมองไปที่นาฬิกาบอกเวลาที่ยังคงยืนยิบห้านาที ยิ่งตึกเท่าไรใจผมก็ยิ่งคิดไปไกลมากเท่านั้น มันอาจเป็นเพราะบรรยากาศยามค่ำคืนที่สงบสดทำให้จินตนาการไร้ขอบเขตจำกัด ไร้แม้กระทั่งพรมแดน.

ยิ่งคิดก็ยิ่งฟุ้งมาก ..ไม่รู้ผมคิดมันทำไม ปัญหาบางอย่างซึ่งไม่เกี่ยวกับชีวิตผมแม้แต่น้อยนิดเดียว แต่ก็ยังเวียนวนอยู่ในหัวสมองตลอดเวลา ผมอาจมองปัญหาเหล่านั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบสังคมที่แก่งแย่งชิงดี ซึ่งเด่นกันไม่เว้นแม้แต่สังคมสงฆ์ ซึ่งนับวันยิ่งสับสนวุ่นวาย ยิ่งนับวันก็ยิ่งร้อนระอุคล้ายดั่งคิมหันตฤดู

ผมเริ่มคิดไปเมื่อครั้งที่เป็นักศึกษาอยู่ในมหาลัยมีความสุขกับการได้เรียนหนังสือได้ทำกิจกรรมและเขียนหนังสือให้คนอื่นอ่าน (สยามรัฐรายวัน) ชีวิตในมหาลัยสี่ปี ผมอาจไม่เคยคิดไปถึงเรื่องอาชีพการทำงาน หรือกังวลเรื่องต่างๆ นานาให้ปวดหัว ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะคำปณิธานที่ยังคงยึดมั่นในอุดม

คติที่ว่า "ผมเรียนเพื่อรู้ เรียนไปเพื่อเสาะแสวงแนวทาง หาประสบการณ์ให้กับชีวิตตนเอง และเรียนไปเพื่อ ไม่ต้องการเป็นนายใคร ในขณะเดียวกัน ผมก็ไม่ต้องการตกเป็นทาสรับใช้ใครเช่นกัน" มันอาจเป็นคำปณิธานตอนที่ค่อนข้างอหังการและทะนงเกินไป แต่ผมก็ไม่เคยย่้หระต่อคำพิพากษาจากใคร .

กาลเวลาผ่านไปอย่างรวดเร็ว มาถึงบัดนี้ผมผ่านร่วมทาลัยสี่ปีให้หลังมหาลัยให้อะไรผมมากมาย ความคิด สามัญสำนึก ยังคงฝังอยู่ในใจผมตลอดเวลา คำบอกเล่าและการถ่ายทอดวิทยายุทธต่างๆ นานาจากอาจารย์คนแล้วคนเล่ายังคงดังกึกก้องอยู่ในโสตประสาท สิ่งหนึ่งที่คอยย้ำเตือนผมเสมอ นั่นคือคำพูดของอาจารย์บางคนที่ว่า

"จงซื่อสัตย์ต่อหน้าที่มีความรับผิดชอบ"

จากจุดนั้นกลายมาเป็นบ้ำหลอมบ่อให้เกิดสายธารทางความคิด จนผมคิดต่อไปว่า "ความเป็นบัณฑิต ไม่ใช่อยู่ที่มีความรู้สูงมีกระดาษปริญญาหลายใบ หรือผ่านสถาบันการศึกษามากมาย แต่ความเป็นบัณฑิตคือการรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน มีสามัญสำนึก มีหลักคุณธรรม จริยธรรม รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่

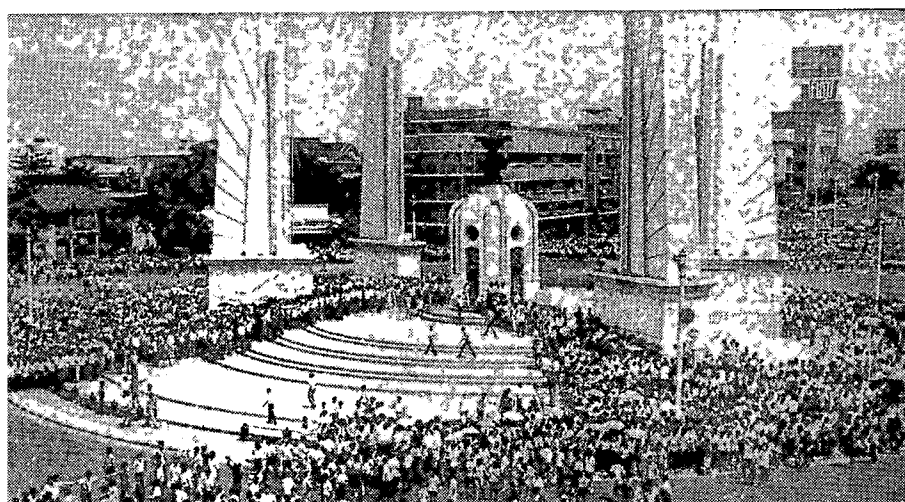
และจะคงไว้ซึ่งความเป็นปราชญ์อยู่ตลอดเวลา"

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 20-22 เมษายน 2543 หน้าสามคอลัมน์สี่ของปลายนิ้วนายกำแหงลงจดหมายของนักศึกษาผู้กล้าหาญในยุคประชาธิปไตยบ้านสะพรั่ง ผมหยิบมาอ่านซ้ำแล้วซ้ำเล่า นึกอยู่ในใจแสดง ความชื่นชมความกล้าหาญของเธอคนนั้น (พรทิพย์ แซ่เตียว) นักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่งที่ออกมาแฉความไม่ชอบมาพากลในหลายโครงการที่สื่อเค้าเรื่องทุจริตเงินงบประมาณแผ่นดิน แต่เธอและเพื่อนอีก 4 คนกลับถูกคำพิพากษาจากผู้มีอำนาจลงโทษให้พ้นสภาพนักศึกษา มันยุติธรรมแล้วหรือที่ระดับผู้บริหารมหาลัยยึดยึดยึดคำพิพากษาให้เป็นอย่างนั้น มันไม่ต่างอะไรกับนักโทษจกรรจ์ที่ถูกคำตัดสินให้ประหารชีวิต !!

ผมไม่เข้าใจเหมือนกันว่าทำไมทุกยุคทุกสมัยคนที่พยายามนำเสนอความไม่โปร่งใสและพยายามรักษาผลประโยชน์ของชาติของแผ่นดิน แต่กลับถูกคนที่มิอำนาจข่มขู่กลั่นแกล้งสารพัดเรื่องถึงขนาดเอาชีวิตเป็นเดิมพัน

เธอคนนั้นไม่เพียงแต่แสดงออกซึ่งความกล้าหาญที่กล้าเผชิญหน้ากับผู้มีอำนาจเท่านั้น เธอยังแสดงพลังอำนาจความเป็นนักศึกษาที่อาจก่อตัวจากสายใยแห่งความผูกพันของพลังอดีตนิสิตนักศึกษาที่เคยต่อสู้กับอำนาจอันไม่ชอบธรรมทางการเมืองมาหลายทศวรรษ เพียงแต่ว่าพลังอำนาจต่อสู้ของเธอแตกต่างจากอดีตแห่งการต่อสู้ของขบวนการนิสิตนักศึกษารุ่นสืบสี่ตุลา

ย้อนอดีตที่ผ่านมา บทบาทและพลังอำนาจนิสิตนักศึกษาผสมผสานกับแรงฮึดสู้ของมวลประชาชากรได้แสดงออกซึ่งความกล้าหาญอาจยืนหยัดต่อสู้กับจอมเผด็จการทางประชาธิปไตยกล้าแม้กระทั่งเอาชีวิต

ผมชื่นชมเธอที่กล้าต่อสู้ด้วยความเด็ดเดี่ยว วันนี้เธออาจไม่ชนะ แต่เธอก็ชนะใจเราและยังคงตราตรึงไม่รู้ลืม

และเลือดเนื้อร่างกายเป็นน้ำพวงกันกระสุนปืน!
คนแล้วคนเล่าร่วงหล่นดังใบไม้ร่วง คนแล้ว
คนเล่าถูกเด็ดซีพอย่างกับผักปลา แต่พวกเขา
ก็ยังแสดงพละทานุภาพแห่งเลือดนักสู้ยุคจอม
เผด็จการทางการเมือง

ดอกไม้ ดอกไม้จะบาน
บริสุทธิ์ก็กล้าหาญ จะบานในใจ
สีขาว หนุ่มสาวจะไผ่
แน่นแน่นแก้ไข จุดไฟศรัทธา
เรียนรู้ ต่อสู้มายา
ก้าวไปข้างหน้า เข้าทามวลชน
ชีวิต อุทิศยอมตน
ฝ่าความลับสน เพื่อผลประโยชน์
ดอกไม้ บานให้คุณค่า
จะบานซ้ำซ้ำ แต่ว่ายังมี
ที่นี่ และที่อื่นอื่น
ดอกไม้สดชื่น ยืนให้มวลชน

(จิระนันธ์ พิตตพรธิชา, “ใบไม้ที่หายไป” กวีนิพนธ์
แห่งชีวิต พิมพ์ครั้งที่ 19,2542:50)

ผมคิดว่าคนรุ่น 14 ตุลา ยังคงจำบท
กวีนี้ขึ้นใจ คุณจิระนันธ์ เขียนกวีบทนี้แสดง
ถึงพลังอำนาจในสมัยที่ยังเป็นนิสิตในรั้วจามจุรี
เธอกำลังที่จะเผชิญกับอำนาจไม่ชอบธรรม
หลายท่านคงจำได้ขบวนการนิสิตนักศึกษา
รวมตัวเรียกร้องประชาธิปไตยโดยยอมเอา
เลือดเนื้อเป็นเกราะกำบังคมกระสุนปืน หลาย
ท่านคงจำได้กับ จิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งถูกโยน จาก
หอประชุมมหาวิทยาลัยและเขาต้องเสียชีวิต
ลงด้วยกระสุนปืนเพราะความไม่เข้าใจรัฐบาล
จอมเผด็จการในสมัยนั้นด้วยการยึดยึด
ข้อหาที่รุนแรงว่าเขาเป็นคอมมิวนิสต์ นีคือ
พลังนิสิตนักศึกษาในสมัยนั้น

วันนี้ นิสิตนักศึกษาแทบจะไม่มพบาท
และแสดงพลังอำนาจอะไรเลย ยุคกาลสมัยมัน
เปลี่ยนไปแล้ว มันมาเป็นยุคแห่งCyberspace
ยุคแห่งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี
วิทยาศาสตร์ นิสิตนักศึกษาอาจสลายกันไป
และอาจมีนักศึกษาบางคนตกเป็นเครื่องมือ
ของนักการเมือง จนลืมพลังแห่งการต่อสู้

ผมอยากจะถามว่าการที่เธอคนนั้น

(พรทิพย์ แซ่เตียว) เรียกร้องความไม่โปร่งใส
ในการบริหารของข้าราชการที่สื่อเค้าในทาง
ทุจริต เรียกร้องเพื่อประโยชน์ของชาติแผ่นดิน
มันผิดด้วยหรือ? หลายท่านคงตั้งคำถามใน
ใจกะผมว่า “แล้วคุณไปเกี่ยวข้องกับเธอ
เล่า”? ผมคงตอบตามตรงว่า “ผมไม่รู้จักเธอทั้ง
ด้วยส่วนตัวและครอบครัวของเธอ” แต่ผมรู้จัก
และเกี่ยวข้องกับเธอในฐานะพลเมืองของชาติ
ที่ไม่ชอบให้ใครใช้อำนาจของตนไปแสวงหา
ผลประโยชน์จากหยาดเหงื่อ ของคนทั้งชาติ ถ้า
ลำดับความระหว่างเธอกับผม เราเป็นนักศึกษา
รุ่นเดียวกัน (เข้าเรียนมหาวิทยาลัย ปี 2538)
แต่เราเรียนคนละแห่งกัน สิ่งหนึ่งที่ตรงกันอีก
นั่นคือเราต่างอยู่ในมหาลัยของรัฐเช่นเดียวกัน
สิ่งหนึ่งที่เรต่างกันคือผมเรียนจบแต่เธอ
กลับถูกให้พ้นสภาพความเป็นนักศึกษา

ผมอยากบอกว่า “ข้าราชการบางคนมัก
หลงอำนาจทำอะไรตามอำเภอใจ ทำงานซ้ำ ซ้ำ
ซ้ำ ซ้ำ และบางหน่วยงานแทบจะไม่ได้ทำ
อะไรเลยในบางวัน ระบบชิงเงินซึ่งดีซึ่งใจฉฉ
ประจบสอพลอเลียแข้งเลียขาอย่างคงมิให้เห็น
เสมอ จนลืมนึกถึงความทุกข์ยากของประชาชน
ลืมนึกไปว่าเขาทำงานบริการความสะดวกให้กับ
มวลชน ลืมนึกไปว่าเขาเป็นเพียงแค่เจ้าหน้าที่
ของรัฐที่กินเงินภาษีราษฎร บางครั้งมักเบ่ง
อำนาจจนลืมนึกว่าตัวเองก็เป็นสามัญชนธรรมดา”

ผมยังคงจำคำตักเตือนจากเจ้าหน้าที่
ของรัฐ (อาจารย์และผู้บริหารมหาลัย) ที่มัก
คอยสั่งสอนให้ผมและเพื่อนๆ จงตระหนัก
อยู่เสมอว่า

“อดทน ซื่อสัตย์ และรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่”

แล้วถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐเองไม่มีความ
ซื่อสัตย์ ไม่มีความโปร่งใส แสดงอำนาจบาตร
ใหญ่ ลืมหน้าที่ของตน ลืมแม้กระทั่งความ
อดทนที่จะรับฟังทรรศนะของนิสิตนักศึกษา
คำตักเตือนเหล่านั้นจะมีความหมายอะไร?
จะปวยกล่าวไปโยหากพวกท่านไม่มีความจริง
ใจในการบริการราชการแผ่นดิน ทรพยาการ
มนุษย์อันเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต

จะฝากไว้กับใครเล่า? ระบบพรรคพวก ระบบ
อุปถัมภ์ ระบบเครือญาติยังคงครอบงำใน
สังคมราชการระบบความยุติธรรมค่อยๆ สลาย
ตัวไปกับยุคแห่งอินเทอร์เน็ต แล้วประเทศ
ชาติจะเป็นอย่างไรลองคิดดู

ผมสงสารเธอด้วยความบริสุทธิ์ใจ
และคงไม่เกี่ยวกับคำที่ว่า “ความสงสารเป็น
รากฐานแห่งความรัก” ผมชื่นชมเธอที่กล้าต่อสู้
ด้วยความเด็ดเดี่ยว ชอบตรงที่เธอรู้จักหวง
แทนทรัพย์สินแผ่นดินแม้วันนี้เธออาจไม่ชนะ
แต่เธอก็ชนะใจเราและยังคงตราตรึงไม่รู้ลืม

อากาศยามราตรีดีก็สงบปลายคิมหันต-
ฤดูเย็นลงพอที่จะผ่อนคลายความร้อนระอุ
จากไอแดดที่ร้อนเปรี้ยงปร้างอบอ้าวช่วงกลาง
วันได้บ้าง ภายในห้องสี่เหลี่ยมบนเขาตะเกีว
ทองยังคงสงบนิ่ง บรรยากาศก็ยังคงดีมากเท่าไร
ก็ยิ่งวังเวง พระจันทร์ส่องแสงสว่างพอมอง
เห็นทัศนียภาพภูเขาเงินแลตรงข้ามดาดะมื่น
สลัวๆ อย่างน่าเกรงขาม

เปลวเทียนยังคงส่องประกายวิบวาว
อีกไม่ข้ามคืนคงมอดมลายแห่งดับสิ้น ผมมอง
ไปที่เปลวเทียนแล้วมาหวนคำนึงถึงชีวิตของ
คนเราว่า “มันคงไม่แตกต่างอะไรกับเปลวเทียน
ที่มอดมลายสิ้นไปตามระยะเวลา ไม่มีใคร
อยู่ค้ำฟ้า แม้แต่สฤณาก็โยบิบนบนนากายัง
ร่วงหล่นจากพากฟ้าสู่ปฐพี นารีที่วังดงมสด
สวยเลิศโฉมสักปานใดก็ยังร่วงโรยดังกลีบ
กุหลาบ ไยเล่าแม้ไปแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นหลง
ระเริงกับอำนาจวาสนา มันเป็นเพียงแค่สม
บัติพลัดกันชม มีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง รู้จัก
ประมาณตนเท่านั้นที่สุขใจแล้ว” ความคิดของผม
อาจไม่ตรงกับคุณ เพราะฉะนั้นกรุณาอย่าทา
ผมฟังชาน...บ้า...ผมเคารพในความคิดของคน
อื่นทุกคน แต่ผมไม่ชอบที่จะให้ใครมาเขี่ย
หยันในทรรศนะของผมเช่นกัน

อยากจะบอกเธอคนนั้นว่า อดทน
จงสู้ต่อไป แพ้ชนะไม่เป็นไร สู้ต่อไปเพื่อ
ผองไททั้งชาติ

บัณฑิตใหม่ กับบทบาทผู้นำและนักบริหาร

ถึงวันนี้เราได้ชื่นชมและได้เก็บเกี่ยวผลผลิตผลใหม่ที่ได้ออกมาและเจียรไนมาแรมเดือนแรมปี ตลอดเส้นทางที่ผ่านมาบัณฑิตในวันนี้คงได้เห็นแล้วว่าตลอดเส้นทางกว่าที่จะมาถึงจุดหมายปลายทางในวันนั้นนั้นไม่่ง่ายเลย ต้องผ่านร้อนผ่านหนาวมากมายลองผิดลองถูกครั้งแล้วครั้งเล่าจะมาถึงวันนี้ แต่ยังมีใจจุดมุ่งหมายปลายทางที่บัณฑิตใหม่จะหยุดพัฒนาตัวเอง แต่หมายถึงการเริ่มต้นในการ

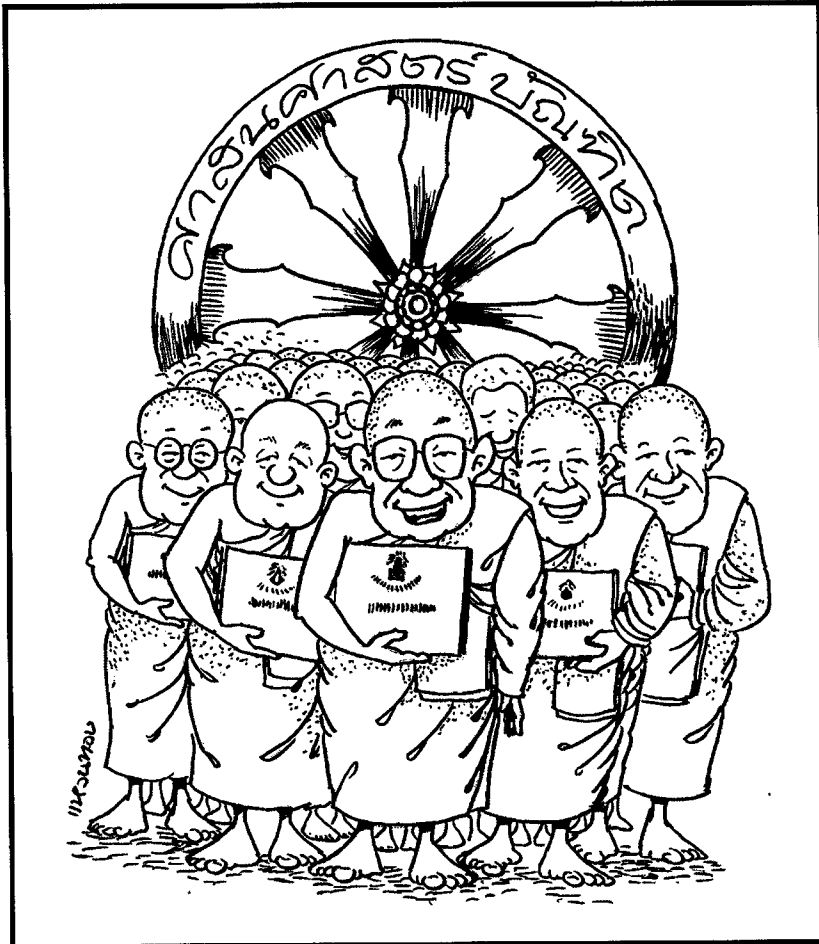
พัฒนาทักษะในความรู้ที่ได้อาเรียนมาให้เกิดเป็นรูปธรรม นั้นหมายความว่าสิ่งที่ท่านนักศึกษาทั้งหลายได้เรียนมาเป็นเวลาหลายปีนั้นเป็นเพียงนามธรรม

หรือมองอีกนัยหนึ่งว่าท่านเพียงแค่นี้ได้เริ่มที่จะมีหลักความคิดว่าจะสร้างผลผลิตได้อย่างไร? แต่จะยังไม่เห็นผลผลิตจนกว่าท่านจะนำวิธีการต่างๆ เหล่านั้นมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลที่มีคุณภาพและคุณค่าต่อสังคมต่างหาก มาถึงตรงนี้ก็คงจะเห็นค่า

พูดบางคนที่เป็นคำพูดที่คนเราในสมัยนี้ไม่อาจหลีกเลี่ยงและพูดถึงกันอยู่เสมอคือ "คุณค่า" (Value) และคุณภาพ (Quality) การศึกษาและจริยธรรมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความจำเป็นที่จะต้องมีความต่างดูลย์และสมดูลย์กันกับบุคลิกภาวะของผู้ที่จะขับเคลื่อน (Driver) กระบวนการสร้างคุณค่าและคุณภาพ (Corporate Value and Quality) มาถึงตรงนี้ก็คงพอเห็นภาพกลางๆแล้วว่าผู้ที่จะขับเคลื่อนกระบวนการสร้างคุณค่าและคุณภาพในที่นี่ก็จะต้องเป็นผู้ที่จะต้องมีความภาวะที่อยู่ในระดับผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) หรือที่เราจะเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ผู้นำ" Leader

ถึงวันนี้เราคงพอที่จะบอกได้แล้วว่าบัณฑิตใหม่ของเราในวันนี้ได้มีวุฒิที่พร้อมที่จะเป็นผู้นำได้ในระดับหนึ่งแล้ว ส่วนภาวะก็คงจะแตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานและสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ต่างกันในแต่ละรูป แต่ทั้งนี้และทั้งนั้นก็มิได้หมายความว่า บัณฑิตผู้ที่มีภาวะหรือประสบการณ์ที่ด้อยไปกว่าผู้อื่นๆ จะไม่สามารถสร้างคุณค่าและคุณภาพให้กับสังคมได้เพียงแต่ว่าท่านผู้ที่มีภาวะหรือประสบการณ์ที่น้อยกว่าท่านอื่นอาจจะต้องอุทิศและเพิ่มความมุ่งมั่นในอุดมการณ์และจริยธรรม (Ethic Contribution) ของตัวเองเพื่อให้เกิดการต่างดูลย์และสมดูลย์ในกระบวนการสร้างคุณค่าและคุณภาพ (Corporate Value and Quality Process) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าและคุณภาพตามวัตถุประสงค์ (Result Oriented)

ถึงตรงนี้ก็บัณฑิตใหม่ทั้งหลายคงจะพอเริ่มเห็นภาพแล้วว่าท่านเพิ่งเริ่มที่จะเข้าสู่สถานะใหม่และบทบาทใหม่ที่เรียกว่า "ผู้นำ" (Leader) ที่กำลังจะมีบทบาทและภารกิจอีกมากมายให้ท่านเข้าไปขับเคลื่อนและปรับเปลี่ยนกระบวนการเพื่อให้เกิดคุณค่าและคุณภาพต่อสังคมและผู้ด้วยโอกาสสืบต่อไป

คุณธรรม สำหรับผู้บริหาร

คุณธรรมเพื่อครองใจคนในศต 6

- ฉลาดจัดบุคคลให้ทำงานเหมาะกับงาน พิจารณาความรู้ ความสามารถให้เหมาะ
- ฉลาดให้รางวัลตามความเหมาะสม ผู้ทำงานดีควรมีรางวัลเพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจต่อไป
- ยามทุกข์ระทมดูแลรักษา อย่าเอาแต่ใช้ยามป่วยไข้ไม่ดูแลรักษา เรื่องสวัสดิการผู้บริหารต้องไม่ละเลย
- ไปไหนมาอย่าลืมของฝาก ของฝากจะน้อยจะมาก เมื่อได้รับจากผู้ที่เรารักและเคารพ ย่อมมีค่ามีความหมายสูงเสมอ
- เห็นเขาเหนื่อยยากให้พักเสียบ้าง ร่างกายและจิตใจมนุษย์ย่อมต้องการพักผ่อนตามเวลาอันควร ผู้บริหารต้องรู้จักกำลังคนผู้ร่วมงาน ไม่ใช่เอาแต่ใช้งานเข้าทำนอง "ไถให้ตายคาแอก" ของชาวนา (ผู้โหดร้าย) (ที่মনิกาย ปาฎิกวรรค 11)

ได้อย่างนั้นว่าท่านนักบริหารนั้น "บริหารคนเป็น คนเราทุกคนมีความสามารถพิเศษอยู่ในตัวเองตามสมรรถนะของเขาอยู่แล้ว ถ้ามอบงานถูกต้องคนและมีจิตวิทยาในการใช้คนอาจจะประสบความสำเร็จได้เกิดความคิด

คุณธรรมสำหรับบริหารงาน

งานของสถาบันหนึ่งๆ ที่ผู้บริหารจะต้องจัดการ ดำเนินการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประสิทธิผล มีความคุ้มค่า คุ่มเวลาและคุ้มทุนเช่นว่า

งานนโยบาย / แผน	{	ระยะสั้น Lesson Plan ระยะยาว Long Plan
งานบริหารบุคคล	{	ฝ่ายบริหาร-บริการ Service S. ฝ่ายสอน-วิจัย Teaching T
งานวิชาการ	{	หลักสูตร-การพัฒนาวิชาการ บริการ-บริการวิชาการ
งานการเงิน	{	รายรับ-แหล่งที่มา รายจ่าย-กระบวนการจ่ายที่โปร่งใส
งานประกันคุณภาพ (ของใหม่)	{	การตรวจสอบ การประเมินผล
งานควบคุมเวลา	{	ความสอดคล้องกับนโยบาย/แผน บริหารเวลาให้เกิดความคุ้มค่า

เหล่านี้เป็นงานตัวอย่างที่ถือว่าเป็นประเด็นสำคัญสำหรับผู้บริหารราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านผู้บริหารสถาบันการศึกษาทั้งสิ้น ฉะนั้นนักบริหารจะเป็นตัวอย่างบ่งชี้ว่าสถาบันนั้นจะเจริญก้าวหน้าได้เพียงไร ผู้บริหารที่มีจริยธรรมมีคุณธรรมในการบริหารงานดีกว่ามากกว่า ย่อมจะนำพาสถาบันไปสู่เป้าหมายได้ดีกว่าเสมอ จริยธรรมจำเป็นสำหรับการบริหารงานคือ ระเบียบวินัยแห่งการทำงานโดยที่

- สร้างนโยบายที่ชัดเจน
- สร้างแผนงานระยะสั้นระยะยาว
- สร้างเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน
- สร้างกระบวนการประสพคุณภาพที่เที่ยงธรรม
 - มีกระบวนการตรวจสอบที่เที่ยงธรรม
 - มีการประเมินผลตามระยะเวลาอันควร

ส่วนคุณภาพที่นักบริหารจะต้องนำเข้ามาต่อเติมเสริมแต่งจริยธรรมเพื่อให้งานเกิดความก้าวหน้ายิ่งขึ้น บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากยิ่งขึ้น คือหลักแห่งความสำเร็จ อิทธิบาท มี 4 ข้อ คือ

1. พอใจที่รับผิดชอบ (ฉันทะ) โดยทำความรู้สึกว่า...

- พอใจนโยบายงาน
- พอใจแผนงาน
- งานคือชีวิต
- เสียสละกำลังกาย-ใจให้กับงาน
- ทุ่มเทเวลาให้กับงาน

2. กล้าหาญเข้มแข็ง (วิริยะ) โดย...

- กล้าสู้กับงานเพื่อผ่านพ้นอุปสรรค
- กล้าตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง
- เข้มแข็งอดทนอย่างมีเหตุผล
- กล้าคิดกล้าทำตามนโยบาย กล้าขยายโอกาส

3. ตั้งใจทำงานจริงจัง (จิตตะ) เอาใจใส่งานโดย...

- ดูแลงานสม่ำเสมอ
- ดูแลงานถ้วนทั่วทุกสายงานในความรับผิดชอบ
- ติดตามงานตามระยะเวลาอันควร
- ไม่ละเลยงานด้วยข้ออ้างเข้าข้างตัวเอง
- หมั่นตรวจสอบระเบียบกฎเกณฑ์ ในฐานะผู้มีอำนาจตามกฎหมาย (ไว้ใจทาง วางใจคน จนใจเอง)

ในการจัดประชุมสัมมนาควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้เพื่อสร้างค่าความเชื่อมั่นขึ้นในมวลสมาชิก

4. เข้าใจทำงาน (วิมังสา) หมั่นใช้ปัญญาสอดส่องโดย...

- สำรวจตรวจสอบอุปสรรคข้อขัดข้องและสาเหตุ
- สำรวจตรวจสอบหาอุปายแก้ไขปรับปรุง
- สำรวจสอบหาอุปายใหม่ที่ให้ผลดีกว่า
- สำรวจตรวจสอบแสวงหาอุปายรักษาคุณภาพของกระบวนการ

การทำงานที่ให้ผลดีแล้ว

- ใช้ปัญญามองไปในอนาคตระยะไกล พร้อมกับแสวงหาอุปายสร้างความก้าวหน้าอย่างมั่นคงแก่งาน

- มีความรักพอใจในงาน
- มีกล้าหาญบากบั่นเข้มขันแข็ง
- มีตั้งใจชวนชวยไม่เปลี่ยนแปลง
- มีปัญญาฉายแสงส่องอุปาย ฯ

นอกจากนี้จะต้องนำเอาคุณธรรมในสัปปริสธรรม 7 มาใช้ตามความเหมาะสมกับเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย เช่น ข้อ มัตตัญญูตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ ซึ่งมีความหมายครอบคลุมไปถึง

- = รู้จักประมาณตน กำลังของตน ปัญญาของตน ศักยภาพของตน ครอบ-ขอบเขตเครือข่าย งานของตน และรู้จักประมาณใจของตนไม่ปล่อยให้ออกไปไกล ความโกรธ ความหลงเข้าครอบงำ
- = รู้จักประมาณคน กำลังคน ศักยภาพคน ฯลฯ
- = รู้จักประมาณงาน ไม่ให้งานออกูล ไม่ให้งานมีโทษ ฯลฯ

ระวางความโลภ

- * ความโลภทำให้คนโง่
- * ความโลภทำให้คนอ่อนแอ
- * ความโลภทำให้คนวิปริต
- * ความโลภทำให้คนเป็นนักผจญ
- * ความโลภทำให้คนเสื่อมเสีย
- * ความโลภทำให้คนไม่รู้จักพอ
- * ความโลภทำให้คนขาดวินัย
- * ความโลภทำให้คนไหลไปตามกระแสกิเลส
- * ความโลภทำให้คนขาดภาวะผู้นำ
- * ความโลภทำให้คนเสียหาย
- * ความโลภทำให้คนขาดกรุณา
- * ความโลภทำให้คุณธรรมอื่นๆ เสียหาย

การครองงาน อันหมายถึงการอำนวยการให้งานดำเนินไปด้วยดีมีผลสำเร็จน่าภูมิใจ ย่อมเกิดจากผู้รับผิดชอบมีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำเนินงานตามกระบวนการและขั้นตอนอย่างถูกต้องในขณะเดียวกันผู้ร่วมงานต้องได้รับการพัฒนาจริยธรรมคุณธรรมไปในระดับที่เหมาะสมสอดคล้อง เก่งคนเดียวไม่มีทางสำเร็จได้

แนวทางการพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรมในหน่วยงานหรือสถาบัน

จริยธรรมและคุณธรรมสำหรับผู้บริหารจะมีค่าและน้ำหนักมากกว่าสำหรับบุคคลทั่วไป แต่หลักการและหลักเกณฑ์หลายอย่างอาจประยุกต์ใช้กันได้ หนึ่งสิ่งที่พึงหวัง คือคุณธรรมและจริยธรรมจะมีอยู่เฉพาะในผู้บริหารไม่ได้ สมาชิกในหน่วยงานทุกคนก็จำเป็นต้องมี ตามบทบาทและหน้าที่ของตน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปสอดคล้องประสานกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุประโยชน์สูงสุด จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมขึ้นให้หน่วยงานนั้นๆ ตามโอกาสอันสมควร และผู้บริหารต้องรับภาระในการจัดการให้เกิดกระบวนการพัฒนาจริยธรรมและคุณธรรมขึ้นในหน่วยงานของตนๆ โดยอาจจะใช้วิธีการต่อไปนี้

1. ให้การศึกษา

หน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานระดับกลางควรจัดรวบรวมเรียบเรียงหลักจริยธรรมคุณธรรมที่เหมาะสมเฉพาะงานในบทบาทหน้าที่ และงานนั้นๆ เพื่อพิมพ์แจกเผยแพร่ในหน่วยงานของตนเพื่อให้สมาชิกทุกท่านได้เรียนรู้ศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องตามนโยบายแผนพัฒนา เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและอำนวยความสะดวก

2. จัด Course ประชุมสัมมนา

การจัดคอร์สประชุมสัมมนา อาจจะใช้เวลาครั้งละ 2-5 วัน โดยจัดอย่างน้อยปีละ 2 ครั้งเพื่อเป็นการย้ำจุดเน้นและความสำคัญของจริยธรรมและคุณธรรม ซึ่งอาจจะดำเนินการภายในหน่วยงานหรือนอกสถานที่ อันอาจจะขึ้นอยู่กับงานประมาณและเหตุผลอื่นๆ

ในการจัดประชุมสัมมนาควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นที่ยอมรับ ผู้ประสบผลสำเร็จสูงในการนำจริยธรรมมาใช้กับหน่วยงานของตนเป็นต้นมาเป็นวิทยากร ทั้งนี้เพื่อสร้างค่าความเชื่อมั่นขึ้นในมวลสมาชิก

ในการจัดทุกครั้ง ถือว่าเป็นความจำเป็นที่สมาชิกทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรม ไม่ใช่ทำตามความสมัครใจ สมาชิกใดไม่เข้าร่วมกิจกรรมถือว่าบกพร่อง

3. การจัดตั้งชมรมพัฒนาจริยธรรมคุณธรรม

ชมรมพัฒนาจริยธรรมคุณธรรมเป็นเครื่องมือประสานสัมพันธ์สมาชิกของชมรม เป็นเครื่องมือเผยแพร่ข่าวสารทางจริยธรรมคุณธรรม ถือว่าเป็นกระบวนการถ่ายทอดความรู้โดยการเรียนรู้ตามธรรมชาติ และเป็นการดึงดูดสมาชิกของชมรมไว้ในกรอบของจริยธรรมคุณธรรม

ความเป็นสมาชิกของชมรม จะเป็นเครื่องเตือนสติปัจเจกบุคคลให้ระมัดระวังไม่พลั้งเผลอสติให้งานบกพร่องสมาชิกจะช่วยกันอนุเคราะห์สมาชิกในการให้ข้อคิดเตือนสติชมรมจึงเป็นเครื่องมือที่ดีในการเสริมสร้างจริยธรรมคุณธรรมทั้งนี้ผู้บริหารต้องเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา

4. จัดหาวิทยากรผู้มีความรู้ด้านจริยธรรมคุณธรรมมาบรรยายพิเศษ

การจัดบรรยายพิเศษเป็นการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์วิทยากรผู้มีความรู้จะสามารถให้ข้อคิดและแนวทางในการพัฒนาจริยธรรม

การจัดและการประเมินผลส่วนบุคคลไม่ใช่เป็นเรื่องยาก แต่ความยากอยู่ที่การคัดเลือกบุคคลผู้ทำการประเมินเสียมากกว่า

ถ้าวิทยากรนั้นเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว เป็นการต่อยอดหรือยืนยันหลักฐานและความเชื่อมั่นแก่ผู้สนใจฟัง ถ้าวิทยากรเป็นพระภิกษุจะเป็นส่วนส่งเสริมความเชื่อมั่นในการพัฒนาด้านคุณงามความดีหรือจริยธรรมยิ่งขึ้นทั้งจะได้เพิ่มเติมศรัทธาในคุณงามความดีทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณขึ้นไปตามลำดับ การจัดบรรยายพิเศษควรจัดอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และควรจัดตั้งแต่ระดับกองขึ้นไป เพื่อให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในระหว่างบุคลากรของแต่ละหน่วยงาน

5. การให้รางวัลพิเศษ

การให้รางวัลพิเศษหมายถึงการมอบรางวัลแก่บุคคลผู้พัฒนาตนเองด้านจริยธรรมดีเยี่ยมเป็นประจำโดยที่ปีหนึ่งๆควรจัดมอบรางวัลแก่สมาชิกในชมรมหรือในหน่วยงานครั้งหนึ่ง และควรจัดมอบกันเป็นพิธีการในวันขึ้นปีใหม่ รางวัลพิเศษไม่ควรมีราคามากมาย แต่ให้เป็นสิ่งที่มีคุณค่าทั้งประกาศความเป็นคนดีมีจริยธรรมให้ผู้อื่นประจักษ์ตลอดเวลาเช่นมอบเป็นโล่รางวัล หรือคำประกาศเกียรติคุณอันแสดงถึงความเป็นผู้มีจริยธรรมดีเด่น เพื่อให้ผู้อื่นมีโอกาสได้อ่านด้วยและเอาเป็นตัวอย่างได้ด้วย แต่การให้รางวัลนั้นต้องมีมาตรการในการคัดเลือกบุคคลดีเด่นนั้นอันยุติธรรมที่สุด ไม่เป็นที่สงสัยของสมาชิกโดยประการทั้งปวงและผู้มอบก็ต้องเป็นผู้ที่มีเกียรติ อย่างน้อยที่สุดก็เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในหน่วยงานนั้นๆ

วิธีการพัฒนาจริยธรรมสำหรับพัฒนาจริยธรรมให้กับสมาชิกในสังคมข้าราชการทั้ง 5 แนวที่เสนอนั้นนั้นอาจจะไม่ใช่วิธีการที่เหมาะสมที่สุด แต่ก็เป็วิธีการที่สามารถพัฒนาจริยธรรมให้กับข้าราชการได้ในทุกๆ หน่วยงาน แต่ถ้าสามารถจัดการให้ทั้ง 5 วิธี มีขึ้นตามลำดับขั้นตอนในทุกๆ รอบปี โดยจัดให้มีขึ้นได้โดยสลับกันไป และจบกิจกรรมประจำปีลงที่การมอบรางวัลเกียรติยศประจำปีจะส่งเสริมวิธีการนี้ให้งานราชการบรรลุเป้าหมายอันพึงประสงค์ได้ด้วยดี

การประเมินผลการพัฒนาด้านจริยธรรมคุณธรรมภายใน

การจัดและการประเมินผลการพัฒนาด้านจริยธรรมคุณธรรมส่วนบุคคลไม่ใช่เป็นเรื่องยาก แต่ความยากอยู่ที่การคัดเลือกบุคคลผู้ทำการประเมินเสียมากกว่า เพราะบุคคลส่วนมากจะมีคติอยู่ในใจ เช่นผู้ประเมินมีความรักความคุ้นเคยเป็นการส่วนตัวอยู่กับบุคคลใด ก็มักจะให้คะแนนอ่อนเอียงไปทางบุคคลนั้น เรียกรวมๆ ว่า เกิดความลำเอียงเพราะความรัก หรือมีความไม่ชอบไม่พอใจในคนใดก็มักจะตัดคะแนนของบุคคลนั้นเสียแบบจู้จี้จุกจิกนี้เรียกว่า ลำเอียงเพราะความชัง มีความกลัวเกรงอิทธิพลของบุคคลใดก็มักจะให้คะแนนเอียงไปทางบุคคลนั้น หรือบุคคลของผู้มีอิทธิพลนั้น เรียกว่าลำเอียงเพราะกลัวอิทธิพล และถ้าตัดสินให้คะแนนไปเพราะความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์จะเพราะเหตุใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความไม่ยุติธรรม เรียกว่าลำเอียงเพราะความไม่รู้

ถ้าการประเมินผลถูกอิทธิพลเหล่านี้เพียงแต่อย่างใดอย่างหนึ่งเข้า

ครอบงำผู้ตัดสินใจ การตัดสินหรือการประเมินนั้นก็ใช้ไม่ได้ไม่มีความยุติธรรม จะมีผลเสียต่อแนวทางการพัฒนาจริยธรรมอย่างร้ายแรงเพราะนี่คือเรื่องของจริยธรรม เรื่องของความประพฤติดีงาม และเรื่องของการสร้างเจตคติที่ดีงามต่อการดำเนินงานให้งานราชการก้าวหน้าโดยมีข้าราชการที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพทั้งเป็นไปตามทำนองคลองธรรมสำหรับการจัด และการประเมินผลการพัฒนาด้านจริยธรรมคุณธรรมที่เป็นไปได้ 2 วิธีคือ

1. การจัดและการประเมินโดยผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้นๆเอง โดยผู้บังคับบัญชาต้องสังเกตพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดปี ทั้งจริยธรรมส่วนตัว และจริยธรรมสังคมตลอดถึงการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการแต่ละคน แต่วิธีนี้มีความเสี่ยงมาก เสี่ยงกับความไม่ยุติธรรมเพราะสาเหตุต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

2. การจัดและการประเมินผลเชิงวิจัย วิธีนี้เป็นวิธีที่นิยมใช้ประเมินกันในทุกวงการและเป็นที่ยอมรับแพร่หลายในปัจจุบันน่าจะเป็วิธีการจัดและการประเมินผลที่ดีที่สุด แต่สำหรับการจัดการประเมินผลการพัฒนาจริยธรรมนี้ ต้องประเมินจากสมาชิกทุกคนในหน่วยงาน คือจะต้องแจกแบบสอบถามให้สมาชิกทุกคนตอบไม่ใช่แจกแบบสอบถามให้กับบุคคลเฉพาะกลุ่มตอบ ในขณะที่เดียวกันแบบสอบถามที่ใช้จะต้องเป็นแบบสอบถามเชิงสร้างสรรค์และไม่มากเกินไป เช่นถามเพื่อให้ลงคะแนนแบบเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้การให้ผู้มีความรู้ความชำนาญในการออกแบบสอบถามจะเป็นการดี

สรุป

ผู้หวังประสบความสำเร็จในภาระหน้าที่การงานและการดำรงชีวิตอย่างข้าราชการผู้ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริการประชาชนและการบริหารประเทศชาติบ้านเมือง จำเป็นต้องพัฒนาจริยธรรมคุณธรรมภายในตนเองตลอดเวลา การพัฒนาจริยธรรมคุณธรรมของตนเองไม่ใช่เพื่อหวังรางวัล แต่ต้องพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าของงานราชการต้องพัฒนาให้พร้อมที่จะเสียสละทุกอย่างเพื่อหน้าที่ ต้องมีทัศนคติว่า "ชีวิตคือหน้าที่ หน้าที่คือชีวิต" แล้วจะสามารถปรับปรุงตนเองได้ ปรับปรุงตนให้มีจริยธรรมคุณธรรมส่วนบุคคล และจริยธรรมคุณธรรมสังคมตามเหตุผลและแนวทางข้างต้น ผลจากการพัฒนาส่วนบุคคลจะปรากฏเองเมื่อแต่ละคนได้ทำหน้าที่ดีที่สุดแล้ว

ในส่วนของโครงการพัฒนาจริยธรรมคุณธรรม ตลอดถึงการจัดการประเมินผลเป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา โครงการพัฒนาจริยธรรมคุณธรรมอาจสำเร็จมาได้เพราะตัวหนังสือ แต่ตัวหนังสือที่เขียนโครงการไม่สามารถนมรมิตอะไรให้สำเร็จลงได้ โครงการดีแต่ไม่มีผู้นำไปปฏิบัติย่อมไม่สำเร็จประโยชน์ แม้มีผู้นำไปปฏิบัติแต่ขาดผู้ให้ความร่วมมือก็สำเร็จไม่ได้เช่นเดียวกัน

การงานทุกอย่างจึงต้องการความร่วมมือจากบุคคลผู้เป็นสมาชิกทุกระดับชั้น

ร่วมใจอภิลักษณ์ สชีพ ปุณฺณานุภาพ

สชีพ ปุณฺณานุภาพ

นักปราชญ์

แห่งพระพุทธศาสนาของไทย

ทานอาจารย์สชีพ ปุณฺณานุภาพ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิยิ่งในวงการพระพุทธศาสนาทั้งในเมืองไทยและต่างประเทศ ได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ทางพระศาสนา นอกจากนี้ท่านยังมีความรู้ในวิชาการอีกหลาย สาขา เช่น อักษรศาสตร์ (กวีนิพนธ์) ปรัชญา วิทยาศาสตร์ทั่วไป รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และตรรกวิทยา เป็นต้น

ด้านภาษาต่างประเทศนั้น อาจารย์สชีพมีความรู้ในภาษาอังกฤษ บาลี สันสกฤต ฝรั่งเศส และเยอรมัน โดยเฉพาะบาลีสันสกฤตนั้นท่านมีความแตกฉานมาก มีผลงานที่แปลจากสันสกฤตหลายเล่ม ส่วนภาษาอังกฤษก็สามารถใช้งานได้อย่างดี ในสมัยท่านดำรงเพศบรรพชิต ได้แสดงพระธรรมเทศนาเป็นภาษาอังกฤษให้ชาวต่างประเทศฟัง ซึ่งเป็นที่กล่าวขานกันมากในสมัยนั้น

ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ของอาจารย์ สชีพได้ศึกษาจากครูบาอาจารย์ และด้วยกำลังค้นคว้าด้วยตัวเอง จนสามารถนำความ

รู้เหล่านั้น มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ตลอดจนประเทศชาติ และศาสนาได้อย่างน่ายกย่อง

ชีวิตและผลงานของอาจารย์สชีพ จึงเป็นแม่แบบและเป็นสิ่งเตือนใจให้ศิษยานุศิษย์ ผู้ใกล้ชิด ได้ประพฤติปฏิบัติตาม ให้กระทำในสิ่งที่ดีตลอด อีกทั้งท่านให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคมและพระพุทธศาสนา

อาจารย์สชีพ ปุณฺณานุภาพ ท่านดำเนิน ชีวิตอย่างสมณะ ตามแนวทางคำสอนแห่งพระพุทธศาสนา เป็นครูของครูทั้งหลาย และเป็นครูจบจนวาระสุดท้ายของท่าน ท่านได้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 สิริอายุรวม 83 ปี

ขณะนี้ ตั้งศพบำเพ็ญกุศล
ณ วัดเทพศิรินทราวาส จนครบ 100 วัน
กำหนดการพระราชทานเพลิง 27 สิงหาคม 2543

ชีวประวัติโดยสังเขป

ทานอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ เกิด ณ ตำบลบางไทรป่า อ.บางปลา (ภายหลังเปลี่ยนเป็นอำเภอบางเลน) จังหวัดนครปฐม เมื่อวันที่ 13 เม.ย. 2460 บิดาชื่อนายอ่วม มารดาชื่อนางทองคำ สงวนเชื้อ มารดา ของท่านเป็นชาวสวนอำเภอสามพราน หลังจากมีครอบครัวแล้ว ได้เปลี่ยนอาชีพเป็นประกอบการค้า โดยตั้งร้านค้าขายเสื้อผ้าและของใช้ที่จำเป็นสำหรับชาวบ้าน และชาวสวน ณ ตลาดบางไทรป่า อ.บางเลน

ชีวิตในวัยเยาว์
อาจารย์สุชีพมีพี่น้องร่วมท้อง 12 คน ท่านท่านเป็นคนที่ 11 แต่เหลือรอดอยู่เพียงคนเดียวคือตัวท่าน นอกนั้นก็ถึงแก่กรรมตั้งแต่เยาว์วัย ท่านจึงได้รับการตั้งชื่อว่า **"บุญรอด"** นามสกุลเดิมของท่านคือ **สงวนเชื้อ** ส่วนชื่อ **สุชีพ ปุญญานุภาพ** นั้นได้เปลี่ยนหลังจากที่ท่านได้ลาสิกขาจากสมณเพศแล้วชื่อนั้นตัดแปลงมาจากฉายาตอนเป็นพระภิกษุว่า **"สุชีโว"** มาเป็น **"สุชีพ"**

การศึกษาในปฐมวัย

เมื่ออายุเข้าเกณฑ์ได้เรียนหนังสือชั้นประถมปีที่ 1 ที่โรงเรียนประชาบาลวัดโพธิ์ พ่อยุ่ประถมปีที่ 2 ได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียน ประชาบาลวัดลัมปทวน ต.บางแคอ.นครชัยศรีจ.นครปฐมโดยเป็นศิษย์ในสำนักหลวงปู่ท่านเจ้าคุณพระปฐมมณฑนาจารย์ เจ้าอาวาสวัดลัมปทวนและเจ้าคณะจังหวัดนครปฐม จนกระทั่งเรียนจบชั้นประถมปีที่ 5 (เทียบชั้นมัธยมปีที่ 2) เมื่ออายุ 12 ปี

การบรรพชาอุปสมบท

อาจารย์สุชีพอยู่ที่วัดลัมปทวน 4 ปี เรียนภาษาบาลีตั้งแต่อายุ 13-14 ปี แล้ว บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดลัมปทวน ภายหลังได้ย้ายมาอยู่ที่วัดกันมาตุยาราม เขตลุมพินีวงศ์ โดยสอบป.ธ.3 ได้เมื่อพ.ศ. 2475 (อายุ 16 ปี)และสอบได้ชั้นสูงขึ้นติดต่อกันถึง ป.ธ.7 (ขณะเป็นสามเณร) เมื่ออายุ 20 ปี สอบตก ป.ธ.8 ปีหนึ่ง (พ.ศ. 2480) สอบ ป.ธ.8 ได้ปี พ.ศ. 2481 และ ป.ธ. 9 ได้เมื่อ ปีพ.ศ. 2482 ขณะเมื่ออายุ 23 ปี พรรษา 3 ณ สำนักเรียนวัดเทพศิรินทราวาส

ตำแหน่งหน้าที่เมื่อครั้งเป็นสุชีโวภิกษุ

2484 ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสังฆสภา

2489 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น

พระราชาคณะที่ พระศรีวิสุทธิญาณ เมื่ออายุ 30 ปี พรรษา 10 และได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดกันมาตุยาราม และดำรงตำแหน่งเป็นเลขาธิการสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย

2495 ได้ลาสิกขา (อายุ 35 พรรษา 15) เข้ารับราชการฝ่ายการเมือง ดำรงตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมภายหลังได้ลาออกจากราชการไปทำงานที่ออสท (ททท. ในปัจจุบัน) ในตำแหน่งผู้ช่วยผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการजनเกษียณอายุ เมื่อปีพ.ศ. 2520

อาจารย์สุชีพ เป็นกำลังสำคัญในการก่อตั้งสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย และได้เป็นอาจารย์บรรยายประจำที่สภาการศึกษา มหามกุฏฯ จนวาระสุดท้ายของท่าน นอกจากนี้ท่านยังได้ช่วยงานที่องค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ตลอดชีวิตของท่านด้วยเช่นกัน

หน้าที่พิเศษ

อาจารย์สุชีพ เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

สภาการศึกษาแห่งชาติ, เป็นอาจารย์บรรยาย

ศาสนาเปรียบเทียบระดับปริญญาตรี-โท มหาวิทยาลัยรามคำแหง, เป็นอาจารย์พิเศษที่คณะครุศาสตร์จุฬาฯ เป็นอาจารย์ผู้ตรวจวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหิดล, เป็นอาจารย์บรรยายพิเศษระดับปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, เป็นอาจารย์บรรยายพิเศษ โรงเรียนสงครามจิตวิทยา กรมเสนาธิการทหาร กระทรวงกลาโหม ฯลฯ

เกียรติคุณที่ได้รับ

ได้รับปริญญามนุษยศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาปรัชญา มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปีพ.ศ. 2534

ได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ จากมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2542

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)
- ตริตาภรณ์ช้างเผือก (ต.ช.)
- ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)

ผลงานหนังสือของอาจารย์สุชีพ ปุญญานุภาพ

วิทยานิพนธ์

ประเภทพระพุทธศาสนา

พระธรรมเทศนาเป็นภาษาอังกฤษ เรื่อง Buddhism and the World Peace

ประเภทปาฐกถา

- ละทิ้งชาติตักภพพุทธศาสนิกชน
- ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
- แง่คิดบางประการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาฯ

ประเภทความเรียง

- หลักพระพุทธศาสนา
- ตายแล้วเกิด
- อริยสัจคืออะไร
- อานาจจักรตัวอย่าง ฯลฯ

ประเภทอมตวรรณกรรมอิงหลักธรรมทาง

พระพุทธศาสนา

- ได้รับกาสาวาสพัสดร์

- ลุ่มน้ำนมทา
- กองทัพธรรม
- เริงผาหิมพานต์
- อาทิตยขึ้นทางทิศตะวันตก ฯลฯ

ประเภทวิชาการ

- พระไตรปิฎกฉบับประชาชน (พิมพ์แล้วประมาณ 40 ครั้ง)

- คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา

- พจนานุกรมศัพท์พระพุทธศาสนา ไทย-อังกฤษ, อังกฤษ-ไทย

- ศาสนาเปรียบเทียบ

- พระพุทธศาสนาในแง่ปรัชญาและวิทยาศาสตร์

แต่งเป็นภาษาอังกฤษ เช่น

- Buddhism in Thailand
- Thai culture in Brief
- Buddhism in Life

ประเภทแปล (แปลจากภาษาสันสกฤต)

- ปรัชญาปารมิตาหฤทัยสูตร
- สุขาวดีวิสุทธิสูตร
- ผลของความชั่ว
- หมุนไปตามลมปาก ฯลฯ

จาก...ศิษย์คนหนึ่ง

พ มารู้จักอาจารย์สุชีพมาก่อนจากงานเขียนของท่านคืออ่าน "ใต้ร่มกาสา-พัลลภ" "ตายแล้วเกิด" "กองทัพธรรม" ตั้งแต่เป็นสามเณร มาพบตัวจริงและรับความรู้โดยตรงเมื่อเข้าเป็นนักศึกษาชั้นมรพศศึกษาของสภาการศึกษาฯ (ชื่อเมื่อ พ.ศ.2520) ใน พ.ศ. 2520-2521 อาจารย์สอนวิชาพระสูตรบรรยายหลักการวิธีการในธรรมจกกับปวัตตสูตร อนัตตลักขณสูตร อาทิตตปริยายสูตร ฯลฯ วิธีจำโดยย่อเป็นข้อๆ และเกร็ดความรู้ทางธรรมอีกมากมาย

จำได้ว่าอาจารย์นำพระไตรปิฎกฉบับประชาชนไปถวายนักศึกษา อาจถวายทั้งหมดหรือเฉพาะห้องที่ผมเรียนก็ไม่แน่ที่จำได้แน่คือผมเองได้รับ 2 เล่ม วันแรกอาจารย์เรียกไปถวายที่ห้อง 1 เล่ม คงในฐานะเรียนบาลีดี พอถึงวันที่อาจารย์นำมถวายห้องนี้ ท่านเรียกผมไปบอกว่า ที่ถวายทั้งหมดห้องนี้ จะถวายท่านมหาอีกให้รับปกติ ผมจึงรับอีกครั้งทั้ง 2 เล่มนั้นอยู่ที่ห้องสมุดวัดต่างจังหวัด

ตอนที่เรียนปี 1 พระสูตรเรียนเป็นภาษาไทย+บาลี ใครตอบภาษาไทยก็ได้ตอบบาลีก็ได้ คือจำทั้งสูตรนั้นแหละยังดีใหญ่ อาจารย์ท่านจะแก๊งให้ก่อนอย่างดี และบอกว่าจะให้หนังสืออีกคือว่าพยายามตก ผมเองตอบเป็นบาลีส่วนมากเพราะจำสูตรได้ อาจารย์ให้ A 100 คะแนนเต็ม ส่วนเพื่อนที่ตกบางท่านเมื่อจะซ่อม อาจารย์บอกให้ไปเอาข้อสอบของพระมหาจำนำงดูเป็นตัวอย่าง

พอเรียนปี 4 ปี 2526 ในเทอมแรก อาจารย์บรรยายพระสูตรตันตปิฎก ที่มณิกายเป็นภาษาไทยปนอังกฤษ ออกข้อสอบเป็นภาษาอังกฤษ นักศึกษามี 24 ท่าน สอบตก 14 ท่าน สอบได้ 10 ท่าน เหตุที่ตก สำหรับผมเองเข้าใจผิดว่า เปลี่ยนรูปประโยคได้ แต่

อาจารย์ถือว่าต้องจำตรงตัว ที่เคยเป็นตัวอย่างในปี 1 กลับมาเอาท้วง (อวลีโร) ในปี 4 สอบได้เกรด D ในวิชาบังคับไม่ผ่านวันที่เฉลยข้อสอบอธิบายว่า ทำไมสอบตกมากกว่าครึ่ง ผมมีกิจธุระไม่ได้ไปเรียน แต่ทราบจากพระมหาโสรัตน (โสรัตน กาลออง) ผู้เป็นเพื่อนว่า อาจารย์มีสีหน้าเครียด ซึ่งนานๆ จะเห็นสักครั้ง

อาจารย์เป็นที่พึ่งทางความรู้เป็นที่ทราบกันทั่วไป เมื่อถามปัญหาทักกับท่าน คำตอบที่ได้ส่วนมากไม่ใช่คำปฏิญาณแต่บอกให้ดูหลักฐานจากพระไตรปิฎก บอกเล่มให้ (เป็นอย่างน้อย) บอกสูตรเสร็จ หรือถึงอาจารย์จะตอบปฏิญาณก็มีหลักฐานทุกครั้งผมเองเมื่อมาเป็นผู้บรรยายพระสูตรบ้าง พระอภิธรรมบ้าง ที่มมร.ตั้งแต่ปีแรก (2533) ต้องวนเวียนอยู่หน้าห้องอาจารย์เรื่อยมา เพราะสงสัยข้อธรรมบ้าง จำที่อ้างไม่ค่อยได้บ้าง

ปี 2542 มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย จัดโครงการชำระพระไตรปิฎก มีท่านเจ้าคุณพระธรรมโกวิ (พุทธมคฺคฺโต) เป็นประธาน

อาจารย์สุชีพ เป็นประธานที่ปรึกษาคณะชำระ มีพระเป็นส่วนมาก เป็นพรราชาสเถียร คือ ขวัญใจ สมรรคนัญ ตรีชัย ท้าวมิตร บันทิง พาพิจิตร จำนง คันธิก เวลาทำงานเมื่อมีปัญหาติดขัดผู้ที่พวกเราต้องถามก็ 2 ท่านคือ ประธานคณะทำงาน และประธานที่ปรึกษา แต่ประธาน คณะทำงานมีเวลาน้อย ท่านมีภาระคณะสงฆ์มาก เป็นอันว่า ประธานที่ปรึกษาต้องทำหน้าที่จริงๆ ตอบคำถามจากพวกเราผู้สงสัย

เฉพาะผมเองเมื่อมีข้อสงสัยก็ต้องวนเวียนหรือคอยเหลือบตามดูว่าอาจารย์มาแล้วยัง (ห้องทำงานอยู่ตรงกันข้าม) ปกติท่านไม่ได้มาที่มูลนิธิทุกวัน ต้องไปที่ พ.ส.ล. และราชบัณฑิตยสถาน ฯลฯ ถ้าเห็นว่า ท่านเพิ่งมาถึง หากมีเรื่องจะถามก็เว้นระยะให้ท่านนั่งสัก 20-25 นาที มีข้อสงสัยเกิดอยู่ว่า เวลาตอบปัญหาธรรมหรือบาลีพระไตรปิฎก อาจารย์มีความสุขเป็นพิเศษและชวนขยายหาหลักฐานให้ด้วยความเต็มใจยิ่ง

อดีต ๖๖ สิ้นอาลัย

วันที่ 4 พฤษภาคม ปี 43
 เมื่อทราบข่าว อ.สุชีพ พิศาลย์
 ผู้ก่อตั้ง มหาลัย แห่งหมู่สงฆ์
 ให้พวงกุหลาบ มีหน้า ในไถ่กูเรา
 ขอให้ตลอดปัญญาแล้วสุจริต
 จะคงอยู่ทำความดี ตอบแทนไป
 ขออาลัย อ.สุชีพ อย่างสุดซึ้ง
 ท่านลาไป ไม่มี ใช้นักสืบมา

อดีต มมร.ทุกรูปนาม ล้อมห่ออันใด
 ท่านเป็นดุจ ร่มโพธิ์ ร่มโพธิ์ของพวงกุ
 ให้อาลัย ๑๑ มีบริษณ ไม่อายเขา
 แอน์สุดเศร้า ผู้มีคุณ ต้อองสุญไป
 บุญคุณนั้น เห็นจะทอด แทนไม้ไถ
 คุณท่านให้ไว้ ยังติดตรึง ผิงอุรา
 ที่ได้ถึง แก่กรรม ตามยถา
 มรดกหมื่นฟ้า ธารอะ ได้อาลัย

คณะสังคมาศสตร์ มมร.

ท่านให้กำลังใจผมเสมอเกือบทุกครั้ง
ที่เข้าไปถามปัญหา บอกให้สนใจจำคำถาใน
อภิธรรมมัตถสังคหะให้ได้ ถ้ามามีหนังสือพระ
อภิธรรมของใครบ้างแล้วท่านแนะให้ทั้งภาษา
ไทยและภาษาอังกฤษและบอกให้สรรหาความ
รู้เพื่อจะได้ช่วยกันต่อไป "ต้องมีคนรุ่นต่อไป
ช่วยกันทำ ผมเองไม่กี่วันก็เป็นขี้เถ้าแล้ว"

ปัญหาที่พูดคุยกับอาจารย์ครั้งสุดท้าย
ก่อนท่านเข้าโรงพยาบาลประมาณ 8 วัน
เพราะผมนึกถึงที่มาของลักษณะอย่างหนึ่งของ
พระพุทธรูปเจ้าในเรื่องปริชณณกพรหมณ
วัตถุ ภาค 6 ว่า พระพุทธรูปเจ้ามี อพุกาภูมิโก
อุตตทานมุโข ปุพพภาสี.. อุตตทานมุโข..

สงสัยว่าอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มไหน
เคยผ่านสายตานานแล้ว อยากรู้ชัดๆ พอ
บอกความประสงค์ อาจารย์ถามว่า เป็นเรื่อง
ในพระไตรปิฎกแน่ะ ไม่ใช่ธรรมดากถาจึง
เรียนว่า พระไตรปิฎกแน่ครับ แต่ไม่ทราบเล่ม
ไหน ท่านจึงเปิดดู Dictionary แล้วบอกว่า
อุตตทานมุโข มีอยู่ในทีฆนิกาย จึงเรียนท่านว่า
ผมกลับไปหาเอง ทีฆนิกาย 3 เล่ม คงหาไม่
นานกลับมามีห้องทำงานเปิดหาอยู่ครู่หนึ่งจึงเจอ
ในโสณทัณฑสูตร อาจารย์ออกจากห้องของ
ท่านมาถึงห้องผมพร้อม (เดินจะมาบอก)
ถามว่า "เจอแล้วยัง" "เจอแล้วครับ ขอ
พระคุณ" ท่านพยักหน้าแล้วเดินกลับไป
เป็นการถามปัญหาครั้งสุดท้าย เพลารถนำศพ
อาจารย์ที่วัดเทพศิรินทราวาส ก่อนเจ้าหน้าที่
จะเอาศพลงหีบ รถนำที่มีอาจารย์แล้วผมก็
ยังเดินเวียนไปเวียนมาหลายรอบ ไม่ได้เรียน
ถามปัญหาเวียนพวงมองหน้าอาจารย์เพื่อจะได้
จำกัดตามไปนานๆ นึกแล้วไม่น่าเชื่อคนเรา
อยู่คนละถิ่น ไม่เป็นญาติชาติเชื้อ ตอนนี้เป็น
ร่างสีเหลืองๆ นอนนิ่ง แต่เป็นที่เคารพชาบซึ่ง
ต้องกลืนน้ำตาเวลาก้มกราบศพท่าน หรือเวลา
ที่กำลังเขียนบันทึกนี้ คิษย์คนอื่นๆ หลายท่าน
ก็คงรู้สึกคล้ายกัน เพราะอาจารย์ท่านเป็นผู้
ให้เราอย่างบริสุทธิ์ ผมเป็นคิษย์ 1 ในส่วนเล็กๆ
ที่ 16 ซึ่งนับว่าเล็กมาก ที่ได้มาเป็นลูกคิษย์

จึงมีความภูมิใจชาบซึ่งเป็นธรรมดา

จำนง คันธิก

สุตฺตานิสาสนวิธานนาถา

โลกุมทิสเสฏฺฐารุตฺตณฺตตฺย อ
ปตฺตโต ปตฺตโต อปฺปาสโก โย
พทุธ อ ธมฺเม อถา สุตฺตฺเม
สฺทฺธา ยตฺโต อถลา ยถ
โส โน ปโย ภิกฺขุททฺตฺตฺตฺต
ปณฺนโย ปเรสฺส ทฺตฺตฺตฺตมาโน
กาพฺมทิส อพฺเพ อตฺโต อ โสโม
อาภฺกฺชเยนํปฺ อถาสฺ กาลํ

(จรวาสถมม)

สุตฺตฺ ๑ คิถินนํป	สุตฺตฺ ๑๕๕ สฺปตฺตฺยยา
สุตฺตฺ ๑๕๖ สฺปตฺตฺยยา	สฺทฺทฺตฺ ๑๕๗ สฺปตฺตฺยยา
สฺทฺทฺตฺ ๑๕๘ สฺปตฺตฺยยา	สฺทฺทฺตฺ ๑๕๙ สฺปตฺตฺยยา
สุตฺตฺ ๑๖๐ สฺปตฺตฺยยา	สฺทฺทฺตฺ ๑๖๑ สฺปตฺตฺยยา

(อาจารย์ธรรม)

ชินฺ สุตฺตฺ มนฺตฺตฺ	เชมฺ มคฺตฺ อถารย
ชินฺ ๑๕๖ สฺปตฺตฺ	คารเวนาสฺปทโก
ชินฺ ๑๕๗ สฺปตฺตฺ	วาทฺ ๑๕๘ สฺปตฺตฺ
ชินฺ ๑๕๘ สฺปตฺตฺ	สฺทฺทฺตฺ สฺทฺทฺตฺ
ชินฺ ๑๕๙ สฺปตฺตฺ	ทฺทฺทฺทฺทฺ ทฺทฺทฺ
ชินฺ ๑๖๐ สฺปตฺตฺ	ตฺตฺโต ธมฺเมนาถารย

(ปณฺทิตถมม)

อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม	อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม
อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม	อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม
อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม	อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม
อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม	อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม
อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม	อภฺกฺชเยนํปฺ โย ธมฺเม

อาภฺกฺชเยนํปฺ อ ไรปฺททวา
กาลํ สฺทฺทฺทฺทฺทฺ ทฺทฺทฺทฺทฺ
อภฺกฺชเยนํปฺ อ ไรปฺททวา
กาลํ สฺทฺทฺทฺทฺทฺ ทฺทฺทฺทฺทฺ

คิษย์มมร.

20 พฤษภาคม 2543

อาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพ

จากหนังสือพิมพ์ 'สยามรัฐ' คอลัมน์ 'ข้างวัด' โดย 'ประสก'

ผมได้ทราบข่าวก่อนลงมือเขียนบทความเรื่องนี้ 1 วัน แม้ไม่ทราบรายละเอียด แต่ก็สลดเสียใจยิ่งนักเมื่อทราบว่าอาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพได้ถึงแก่กรรมเสียแล้วที่โรงพยาบาลด้วยโรคชราเมื่อวันที่ 4 เดือนนี้ ในขณะอายุท่านเท่าไรสุดวิสัยที่ผมจะรู้ได้ แต่เดี๋ยว

1. อาจจะถึง 80 ปี หรือไม่ถึงก็เล็กน้อย
 2. อาจจะเลย 80 ปี เล็กน้อย
- เทียบกับท่านอื่นๆ ที่สู้ปรโลกแล้วก็ดียังหายใจเคลื่อนไหวอยู่ในโลกก็ดี ก็อยู่ในบุญ 80 ปี เป็นพื้น

อาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพ บวชอยู่ที่วัดกันมาตุยาราม หลัง 9 ชั้น มีวุฒิเปรียญ 9 ประโยค มีนามฉายาว่าสุชีโว นามเดิมของท่านว่า "บุญรอด" ท่านเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งยุวพุทธิกสมาคม มีแนวคิดจะตั้งหนุ่มสาวให้หันมาสนใจพระพุทธศาสนา

ข้อเขียนของท่านที่พิมพ์เป็นเล่มหนังสือมีมากด้วยกันส่วนใหญ่โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัยข้างวัดบวรนิเวศเป็นผู้จัดพิมพ์จำหน่าย

เรื่องที่ผมเห็นว่าดีเด่นที่สุดจากมันสมองของท่านคือ

1. ใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์
2. กอทัฬหกรรม
3. ตายแล้วเกิดหรือไม่
4. รวบรวมความสั้นๆ

อาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพ เป็นทั้งรุ่นพี่ และรุ่นอาจารย์ผม เป็นรุ่นบุกเบิกด้านการศึกษาของพระภิกษุสามเณร เรื่องที่ท่านบุกเบิกประการแรกคือ เรื่องการศึกษาภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ รุ่นท่านบุกเบิกนี้พระภิกษุสามเณรรูปใดต้องการ

เรียนรู้อังกฤษต้องแอบจ้างครูอาจารย์มาสอนโดยไม่ให้พระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ในวัดรู้

มาถึงสมัยผมประสูติเปิดกว้างขึ้น ท่านเจ้าอาวาสวัดแจ้งครูสอนภาษาอังกฤษมาสอนถวายพระภิกษุสามเณร ครูสอนภาษาอังกฤษผมคนแรกเป็นคนไทย เป็นมุสลิม ชื่อ **ยูซุบ** สอนภาษาอังกฤษเบื้องต้นได้ดีมาก ทราบว่าพระภิกษุสามเณรรูปใดขาดแคลนสมุดดินสอเขียนเขียนอ่านสามเณรรวมทั้งผมด้วยก็ขาดแคลนอุปกรณ์การศึกษา

ผลที่สุดครูเลยใช้เงินเดือนที่วัดจ่ายให้เป็นค่าสอนภาษาอังกฤษชื่อสมุดดินสอถวายพระภิกษุสามเณรทุกรูป ท่านสอนหนังสือจนผมมั่งแห่งแรงน้อยวัดโรคจับเข้าที่ปอด ท่านรู้วันสุดท้ายแห่งชีวิตของท่านเลยประกาศตนเป็นพุทธศาสนิกชน

งานฉาบปูนกิจท่านมีพระภิกษุสามเณร *สั้นหลาม*

อาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพ มีความรู้ลึกซึ้งทางด้านภาษาอังกฤษ แต่เท่าที่สังเกต

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของท่านไม่ดีนัก ซึ่งก็คล้ายผมที่ถุ่มและลึกด้านภาษาบาลี แต่ไม่มีทักษะด้านการพูดภาษา

ผมจำได้ว่าเมื่อวันท่านลาสิกขานั้นเป็นข่าวใหญ่ เจ้าประคุณสมเด็จพระพุทธปาพจนการ (นาม พุทฺธสโร) เจ้าอาวาสวัดอนงคาราม สังฆมนตรีองค์การสาธารณูปการ พระอุปัชฌาย์ของผมมอบหมายให้ผมไปแสดงธรรมในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม จบแล้วผมมานั่งบนอาสนะมีอุบาสิกาท่านหนึ่งนั่งห่มผ้าถุงสีกรักเข้าไปหาผม

บอกผมว่า

"สุชีโว ภิกษุลาสิกแล้วเมื่อเช้านี้" สุชีโว ภิกษุ หมายถึง อาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพ เมื่อหายตื่นตื่นในข่าวดังกล่าวแล้วก็บอกผมว่า

"ท่านอย่าลืกรู้เถยนะ ถ้าท่านอยู่ต่อไป ท่านจะเป็นดาวดวงเด่น แต่ถ้าท่านสึกละก็ ท่านจะเป็นดาวดวงดับ"

อุบาสิกาห่มผ้าสีกรักนั่นคือ คุณย่าวรมัย กบิลสิงห์ ผู้คิดไปฝันจะให้พระภิกษุณีพื้น คั้นชีพขึ้นในเมืองไทย

อาจารย์สุชีพ ปุณฺณานุภาพ ในเวลาต่อมาได้เข้าร่วมเป็นกำลังสำคัญในองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ซึ่งปัจจุบันมีสำนักงานใหญ่อยู่ในเมืองไทยท่านเป็นบุคคลสำคัญเท่ากับเป็นมือขวาของ ศาสตราจารย์สัญญาธรรมศักดิ์ ท่านให้เกียรติผมเชิญไปแสดงปาฐกถาครั้งหนึ่ง ณ สำนักงานนี้

ในหนังสือใต้ร่มผ้ากาสาวพัสตร์มีเรื่องต่างๆ ที่อ่านแล้วเกาะกินใจอยู่หลายตอน ตอนที่เห็นว่าด้วยหลักการประกาศพรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้า

คำว่า "พรหมจรรย์" หมายถึง พระ

ศาสนาของพระองค์ ซึ่งต่อมาเรียกว่า พระธรรมวินัยบ้าง พระพุทธศาสนาบ้าง ซึ่งมีอุดมการณ์สูงสุดอยู่ที่การบรรลุนิพพาน

หลักการประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้ามีอยู่ว่า

“ภิกษุทั้งหลาย! พรหมจรรย์นี้เราประพฤติมิใช่เพื่อหลอกหลวงคน มิใช่เพื่อเรียกร้องคนให้มานับถือ มิใช่เพื่ออานิสงส์ลาภสักการะ และความสรรเสริญ มิใช่เพื่ออานิสงส์เป็นเจ้าลัทธิ และแก้ลัทธิอย่างนั้นอย่างนี้ มิใช่เพื่อให้ใครรู้จักตัวว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ที่แท้พรหมจรรย์นี้ เราประพฤติเพื่อสังวรความสำรวม เพื่อปหานะความละเพื่อวิระคะความหายกำหนดยณินดีเพื่อนิโรธความดับทุกข์”

ตอนว่าด้วยผู้ได้มานับถือในพรหมโลกที่ว่าด้วย สัตว์มี 1 โภการ 4 โภการ (โภการหมายถึงชั้น) ก็น่าฟังนั่นคือ

“อสังกตพรหมผู้มีชั้น 1 คือ รูปชั้น เป็นพวกเอกโภการกิติ อรูปพรหมผู้มีชั้น 4 คือเวทนชาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น และวิญญาณชั้นเป็นพวกจตุโภการกิติ จักคงอยู่ในพรหมโลกตลอดไปก็หาไม่ เมื่อหมดกำลังแห่งศุภกรรมฝ่ายมหัคคตะคือฉนแล้ว ก็จุดปฏิสนธิอีก ในลำดับนี้กรรมใดได้โอกาสกรรมนั้นย่อมมาให้ปฏิสนธิตามอำนาจของตน ถ้าเป็นกรรมชั่ว ก็อาจนำไปปฏิสนธิแม้ในกำเนิดแห่งสัตว์ดิรัจฉาน เพราะฉะนั้น เทียงรูปฉนและอรูปฉนจึงไม่เชื่อว่าทำให้พ้นทุกข์ได้อย่างแท้จริง ยังมีโอกาสให้เวียนมาสู่ความเป็นผู้มีนามและรูป เป็นมนุษย์เป็นสัตว์เวียนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ต่อไปอีก”

คำว่า อสังกตพรหม คือ ผู้ไปบังเกิดในพรหมโลกมี 1 โภการ หรือ 1 ชั้น หรือ 1 ชั้น และ 4 โภการ หรือ 4 ชั้น ชั้นนี้ในที่นี้หมายถึง รูปชั้นที่ไม่มีความรู้สึกนึกคิด เป็นอยู่ได้ด้วยกำลังฉน ไทยเรานำมาใช้สื่อความหมายให้หมายถึง คนตาย เช่น คนถึงอสังกตกรรม

พวกนี้ยังไม่พ้นกิเลส ยังเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในวัฏสงสาร

ตอนว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ของแม่น้ำ

คงคา ซึ่งเราท่านทั้งหลายเคยสดับก็น่าจับใจ เช่นว่า

“พระศาสดาของข้าพเจ้าทรงแสดงว่า กาย วาจา นั้นจะทำให้สะอาดได้ก็ด้วยแม่น้ำคือศีล ซึ่งลงอาบได้โดยไม่ทำให้ผู้อาบมีกายเปื่อย ผู้รักษาศีลเว้นจากความประพฤติชั่วทางกาย ชื่อว่ามีกายสะอาด เว้นจากความประพฤติชั่วทางวาจา ชื่อว่ามีวาจาสะอาด ผู้มีกายวาจาอันสะอาดแล้ว ย่อมลอยบาปได้ น้ำทุกชนิด จะเป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ ก็กลายเป็นน้ำศักดิ์สิทธิ์ไปตาม ส่วนผู้ใดยังประพฤติชั่วทางกายวาจา อ่ยว่าแต่จะอาบน้ำวันละ 3 ครั้งเลยแม้มั่งแช่อยู่ในแม่น้ำนั้นตลอดวัน ก็หาชื่อว่ามิใช่มีกายวาจาสะอาดไม่ อีกประการหนึ่ง ถ้าแม่มั่งค้ออันศักดิ์สิทธิ์ อาจทำให้ผู้ส่นานกายพ้นจากบาปไปสู่สวรรค์ได้จริงแล้ว มนุษย์ก็คงไปสวรรค์ได้น้อยกว่าสัตว์น้ำเพราะกบ เขียด เต่า ปลา ตลอดจนงูและจระเข้ เป็นสัตว์เกิดในน้ำตามปกติแล้ว ถ้าแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์จริง สัตว์พวกนี้ก็คงบริสุทธิ์และไปสวรรค์ได้มากกว่ามนุษย์ บางทีเทวาในสวรรค์อาจล้นแต่ผู้มีชาติเดิมเป็นกบ เขียด เต่า ปลา แพบทั้งนั้นก็ได้”

การอธิบายพระพุทธศาสนาแบบนี้ เหมาะแก่คนรุ่นใหม่ เพราะเป็นพระพุทธศาสนาแบบวิทยาศาสตร์ ผมก็ชอบแบบนี้ไม่ชอบแบบไสยศาสตร์

อาจารย์สุชีพ ปุญญาณาภ เคยเป็นกรรมการร่วมทำงานกับผมหลายแห่งที่สำคัญคือเป็นกรรมการทำแบบเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ท่านถึงแก่กรรมวันที่ 4 เดือนนี้ ศพของท่านตั้งอยู่ในวัดเทพศิรินทราวาส เพิ่งได้รับการอาบน้ำศพวันที่ 6 ในเวลาต่อมา จากนั้นไป 7 วันศพของท่านอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ ผมไม่ได้ไปร่วมอาบน้ำศพท่าน แต่ได้มอบหมายให้คณะกรรมการจากเบรียนธรรมและมูลนิธิเบรียนธรรมสมาคมไปแทน เนื่องจากขาไม่เอื้ออำนวย

ขออาจารย์สุศักดิ์เทอนุ ขอใช้บทความนี้เป็นเครื่องคารวะแทนก็แล้วกัน

อาลัย อาจารย์สุชีพ

ตั้งอาลัย “สุชีพ” สุชีพแจ่มใส
ดุจทศกัณฐ์ ทศดำรง กุลาจสูริยาม
ตีสันภิรมย์ กุณทุพธรรม อันลือนาม
มาถึงยาม ทศยุครบ พรมโศกมาร
“ได้ร่วมภาสวดีสุวีริ” ขจัดภัย
ใครหนอใคร สุวีริช้อ ตือเอ้าชาน
ใครเล่าหนา เจียน “เจ็ดนาทิมพานต์”
ใครเคยอ่าน “กุณทุพธรรม” ฐาชี้อใคร
ณ “ลุ่มน้ำนมมหา” บูชาพระบาท
ธรรมทายาท แทรกช้อธรรม อู่ได้ใหม่
“พินามอึ้งหัดถ์” หัดถ์ช้อใคร
บรรจงใจ รอนา เป็น “บรรณาธิ”
อภัย “พระไตรปิฎก” มัดกุศลัน
คือ “อู่บ่ประชาชน” ใ้ใหม่มี
งานเงินเอง เอกประโยชน์ ใจดีท้อ
งานเช่นนี้ ใครทำได้ ใ้เอาอารย
นาม “สุชีพ ปุญญาณาภ” ทรบใหม่เจ็อัน
มัดอึ้งเตือน ใจตรงกัน ช้อองบรรลัน
ทรงความรู้ คู่ประพฤติ ตรีภักดีอารณ
สร้างตำนาน ปราชญ์ทางธรรม พินาพรรณนา
ผู้วีริม ประเดิมสุ ความรู้สุชีพ
ใ้ มมร. ก่อองค์ ทรงสูง
ดุจโพธิ์ร่ม ป่มกฤษย์ สิบย้อสุภา
ประทับตรา ตวังพระคุณ อันใจศัน
กุลัดบดอภักดี ร้องท้อตัน ต้นเตือนทง
น้ำตาตง รัตนัน นทอฐันัน
เห็นเอาอารย ทศดำรง อ่างอึ้งพ้อ
เหล่าลือช้อยัน ทรบบุชรี ธิธออัธย
อับทงกัน อธิธรรลียา มทพินาม
เอาอารยเรา ภาสอิจาน พินามิน
กัมภทรบตรง สัจบุชรี ธิธออัธย
เอาทอองใส ช้อองเหล่าลือช้อย มัดอึ้ง

คณะมนุษยศาสตร์ มมร.

สุชีพ ปุณญานภาพ : อะไหล่ที่หาไม่ได้

ลิปดาที่ที่แล้วเขียนถึงกรุงเทพมหานคร โดยรองปลัดเทศบาลกรุงเทพมหานคร ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนปลัดกรุงเทพมหานคร ปฏิเสธไม่ยอมให้ใช้สนามหลวงจัดสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาล วิสาขบูชา เหตุผลที่ให้ “ฟังไม่ขึ้น” คืออ้างว่าจะใช้สถานที่สำหรับพระราชพิธีจรด พระนังคัลแรกนาขวัญ ทั้งๆ ทุกปีก็ใช้สถานที่สำหรับพระราชพิธีนี้เช่นกันไม่เห็นต้องงดทำไมมางดปีนี้ ด้วยเหตุผลใด ท่านผู้อ่านคงได้อ่านไปแล้ว

ส่งต้นฉบับแล้ว ไปประชุมที่กระทรวงศึกษาธิการ พบท่านอธิบดีกรมการศาสนา ท่านบอกว่ากรุงเทพมหานครเปลี่ยนใจให้จัดแล้ว ทางศูนย์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลขอพระราชทานอัญเชิญสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในเทศกาล วิสาขบูชา ประจำปี พ.ศ.2543 ณ พลับพลาพิธีท้องสนามหลวงในวันพฤหัสบดีที่ 11 พฤษภาคมนี้ ทรงรับเชิญเสด็จฯ ในวันดังกล่าวแล้ว

นำปลื้มใจ และขออนุโมทนาการกระทำอันเป็นกุศลของกรุงเทพมหานครครั้งนี้ด้วยขอรับ

ก่อนจะถึงวันวิสาขบูชา ก็ได้รับข่าวว่าเสียใจท่าน อาจารย์สุชีพ ปุณญานภาพ ได้สิ้นชีวิตเสียแล้วเมื่อวันเสาร์ที่ 4 พฤษภาคม 2543 ท่านเสียวันไหนผมไม่ทราบ ได้ทราบข่าวเมื่อเช้าวันเสาร์ จากท่านที่เคารพนับถือโทรศัพท์มาบอก ทราบเรื่องราวว่าหลังจากรับประทานอาหารมื้อหนึ่งแล้ว ก็รู้สึกอึดอัดในท้อง ขอนั่งพักสักกระยะหนึ่ง ท่านนั่งเข้าสมาธิอยู่ตรงนั้นเป็นเวลานาน จนภรรยาและบุตรสงสัยว่าทำไมนั่งนานปานนั้น จึงเข้าไปจับตัว จึงได้รู้ว่าตัวเย็นเฉียบ เห็นท่าไม่ดีแล้วจึงนำส่งโรงพยาบาล ทั้งที่ท่านบอกว่า ไม่ต้องการไปต้องการจากไปอย่างที่ตั้งที่บ้าน แต่ก็ด้วย

เสฐียรพงษ์ วรรณปก : จากหนังสือพิมพ์พิมพ์ดิชน ฉบับวันเสาร์ที่ 13 พ.ค. 2543

“...พ่อผมบวชมหานิกาย ผมบวชธรรมยุต ผมจะไปว่ามหานิกายยกย่องธรรมยุตก็ไม่ได้ เท่ากับลบหลู่พ่อผมจะตำหนิธรรมยุต ยกย่องมหานิกายก็ไม่ได้เท่ากับดูหมิ่นตัวเอง เหนืออื่นใด ทั้งธรรมยุตและมหานิกาย ก็คือลูกของพระพุทธเจ้า เราควรจะดูหมิ่นพระศาสนาของเราหรือ...”

ความเป็นห่วงว่าท่านจะเป็นอะไรมากกว่านี้ จึงนำส่งถึงมือหมอ

และก็เป็นการไปที่ไม่กลับ ท่านสิ้นลมด้วยอาการอันสงบ !

เพื่อนรุ่นน้องคนหนึ่งปรารภว่า ท่านอาจารย์คงรู้อาถรรพณ์ที่ท่านต้องไป จึงขอไปด้วยท่านนั่งสมาธิดูจดจำอาจารย์เซนทั้งหลายในอดีต แต่ถึงจะไปในท่าไหนก็เป็นการไปอย่างสงบเช่นกัน และเป็นการไปที่ผู้อยู่เบื้องหลังเสียใจและเสียตาย

เสียใจนะ เป็นของธรรมดา สักพักหนึ่งก็คงทำใจได้ เมื่อรำลึกได้ว่า “มันเป็นเช่นนั้นเอง” มีเกิดก็มีดับ เป็นธรรมดา ไม่ช้าไม่นานก็คงทำใจได้

แต่เสียตายนี้สิครับ ยากจะทำใจได้ เพราะบุคคลอย่างท่านอาจารย์สุชีพ หาไม่ได้ อีกแล้วในปัจจุบันนี้ ถ้าเป็นอะไหล่ ไม่ว่าจะอะไหล่อะไรก็ตาม ท่านอาจารย์สุชีพเป็นอะไหล่ที่หาไม่ได้อีกแล้ว

หลายสิบปีมาแล้ว ถ้าท่านยังรำลึกได้คงจะทราบว่ามีภิกษุหนุ่มรูปหนึ่ง จบเปรียญเก้าประโยค มีความรู้พระพุทธศาสนา และศาสตร์อื่นๆ อย่างหาตัวจับยาก เป็นนักเทศน์

นักปาฐกถาธรรมที่โด่งดัง เรียกได้ว่าเพียงรูปเดียวในยุคนี้เป็นพระไทยไม่ก็รูปที่รู้ภาษาฝรั่งเศสเยี่ยมแสดงธรรมเป็นภาษาฝรั่งเศสให้ชาวต่างชาติสดับด้วยความคล่องแคล่ว ชื่อเสียงจรจรายไปทั่ว

มิเพียงแต่เป็นนักเทศน์นักสอน ภิกษุหนุ่มรูปนี้ยังเป็นนักเขียนฝีมือดีอีกด้วย งานเขียนมีมากมายพอๆ กับงานพูด หนังสือ “พระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน” เป็นงานอมตะที่ถึงปัจจุบันนี้พิมพ์ซ้ำแล้วซ้ำอีก และเป็นหนังสือที่ขายดิบขายดีอย่างยิ่ง

ท่านเป็นผู้ริเริ่มการเขียน นวนิยายอิงพระพุทธศาสนา “ได้ร่ำมาสาวพัสตร์” “เชิงผาทินพานต์” ได้ออกมาสู่บรรณพิภพ ทำให้มีความตื่นตัวในการสอนธรรมะแนวใหม่ ที่คนทั่วไปรับได้ อ่านด้วยความสนุกสนาน

จากนั้นมาลูกศิษย์ลูกหาที่มีฝีมือในด้านกรรขัตติยเขียน ก็หันมาเอาอย่าง แต่งนิยายอิงธรรมะกันเป็นแถว อาทิ ธรรมโฆษ (แสงจันทร์งาม) ได้สร้างบทบาทของพระเวรตะ กับสิกาลิลาดี ด้วยสำนวนอันชวนติดตามใน “สิลาดี” ที่พระเล็กเกรน่อยติดกันอมแงมวคิน อินทรสระ ผจงเรียงร้อย “อานนท์พุทธอนุชา” ออกมาอย่างไรเพราะเพราะพริ้ง

“การกุชาติของเจ้าชายสิทธัตถะ” ของ “กนกพร” (จ่านงค์ ทองประเสริฐ) ก็ดี “คำให้การของพระเทวทัต” ของ “กนกบุญ” (อดิศักดิ์ ทองบุญ) ก็ดี ถึงแม้ว่า ผู้ประพันธ์ทั้งสองมิใช่ศิษย์โดยตรงของอาจารย์สุชีพ ก็ยากปฏิเสธว่ามีได้รับอิทธิพลจากแนวคิดแนวเขียนของท่านอาจารย์

ท่านอาจารย์สุชีพ ปุณญานภาพ เดิมนาม บุณรอด ฉายาตอभवชคือ สุชีโว ภิกษุอันเป็นนามที่ติดหูชาวพุทธไทยทั่วประเทศ ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชา

คณะสามัญที่พระศรีวิสุทธิญาณ ตั้งแต่ยังหนุ่ม เป็นพระเจ้าคุณทั้งหนุ่ม และมีความรู้ความสามารถเชี่ยวชาญใน สกสมัย (ศาสตร์ของลัทธิของตน) และ ปรัชสมัย (ศาสตร์ของลัทธิอื่น) ท่านก็ได้เคลิบเคลิ้ม หรือลงในโลกธรรมเหล่านั้น ตรงข้ามกลับเป็นพระที่สงบสำรวมอย่างยิ่ง

เมื่อลาลึกขาออกมาแล้ว ท่านก็ทำงานในแนวที่ถนัดในด้านวิชาการ ถ่ายทอดความรู้แก่สานุศิษย์และประชาชนทั่วไป และช่วยงานการพระศาสนาและประเทศชาติสืบมาจนอายุชั้ยดังเคยช่วยกระทรวงวัฒนธรรมฟื้นฟูวัฒนธรรมแห่งชาติ ช่วยสอนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ช่วยสำนักงานเอกลักษณ์ผลิตคำถามคำตอบเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาสำหรับชาวไทยและชาวต่างชาติ ช่วยราชบัณฑิตยสถานทำพจนานุกรมศาสนาสาทุก พจนานุกรมพระไตรปิฎก

ที่สำคัญยิ่งก็คือท่านมีบทบาทสำคัญในองค์การพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก (พสล.) ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ประเทศไทย เผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ

อาจารย์สุชีพ มีความจำแม่นยำ ใครอยากทราบว่าจะสูตรไหน อยู่ที่ไหน มาถามท่าน ท่านจะบอกเล่มบอกหน้า พร้อมท่องให้ฟังเสร็จ คนรุ่นใหม่ "เป็นนง" ว่าท่านจำได้อย่างไร เวลาเข้าประชุมกับท่าน ท่านจะยกพุทธวจนะให้ฟังเป็นตอนๆ พร้อมอธิบายให้ฟัง เพราะฉะนั้น ใครจะคุยกับท่านได้ซื้อคอมพิวเตอร์มาค้นพระไตรปิฎกซีดีรอม ท่านไม่ตื่นเต้น เพราะข้อมูลทั้งหมดอยู่ใน "ฮาร์ดแวร์" และ "ซอฟต์แวร์" ของท่านหมดแล้ว ดึงออกมาเร็วกว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ของคุณอีก

อะไรอย่างนี้ หาไม่ได้อีกแล้วครับ ผู้รู้อาวุโสอย่างท่าน มีความถ่อมตนอย่างน่าอัศจรรย์ เรียกกรรมการทุกคน ซึ่งก็วิญญูภัยหลานของท่านทั้งนั้นว่า "ท่านอาจารย์" ทุกคำ เรียกเลขานุการว่า "ท่านเลขาฯ" จนเรอบอกว่าขณลุกทุกครั้งทีอาจารย์เรียก มิใช่การแสรังทำ หากออกจากจิตใจที่เปี่ยมด้วยเมตตากรุณาอย่างยิ่งของท่าน

มีบุคคลสองท่านเท่านั้นที่ผมเห็นว่าให้

ใครฟังแล้ว ไม่ต่อประโยค จะนิ่ง หรือไม่กัชวนคุยเรื่องอื่นคือ ท่านอาจารย์จ่านงค์ ของประเสริฐ ท่านท่านอาจารย์สุชีพอีกหนึ่ง เฉพาะท่านอาจารย์สุชีพนั้น ท่านระมัดระวังเรื่องทรรคนะที่แสดงออกมาไม่ต้องการให้กระทบกระเทือนใคร จนบางครั้งคนทว่าท่าน "แหย" แต่ท่านยืนยั้นในหลักการของพระพุทธเจ้าชัดเจน เมื่อถึงคราวแสดงออกท่านแสดงออกด้วยความกล้าหาญยิ่ง

เมื่อเกิดวิวาทะว่า พระนิพพานเป็นอิตตาหรืออนัตตา ผมเรียนถามท่านว่า ท่านอาจารย์ว่าอย่างไร ท่านตอบว่า ตามทำไมว่าเป็นอิตตาหรืออนัตตา พระพุทธเจ้าท่านตรัสแล้วว่า อนัตตา ไม่ใช่ความเห็นของใคร เป็นพุทธวจนะของพระพุทธเจ้า

แล้วท่านก็ยกบาลีแล้วแปลให้ฟังว่า คนที่มีความเห็นถูกต้อง ไม่พึงยึดถือธรรมใดๆ ว่าเป็นอิตตา

หลังจากอ้างเล่มอ้างหน้าเสร็จแล้ว ท่านอธิบายว่า ธรรมะใดๆ หมายถึงธรรมะทุกระดับ ทั้งสังขตธรรม และอสังขตธรรม และพระนิพพานเป็นอสังขตธรรมพระพุทธเจ้า

มิให้ยึดถือว่าเป็นอิตตา

บางครั้งมีการกระทบกันเรื่องนิกาย ไม่โดยตรงก็โดยอ้อม ตามประสาผู้ยึดติด มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าท่านอาจารย์สุชีพ "นิ่ง" มากในเรื่องนั้นจนวันหนึ่งในที่ประชุม เราคุยนอกเรื่องกันด้วยเรื่องอะไรจำไม่ได้ ท่านอาจารย์กล่าวขึ้นว่า "พอผมบวชมหานิกาย ผมบวชธรรมยุต ผมจะไปว่ามทานิกายยกย่องธรรมยุตก็ได้เท่ากับลบหลู่ต่อผม จะตำหนิธรรมยุตยกย่องมทานิกายก็ได้เท่ากับดูหมิ่นตัวเองเห็นอื่นใด ทั้งธรรมยุตและมทานิกาย ก็คือลูกของพระพุทธเจ้า เราควรจะดูหมิ่นพระศาสนาของเราหรือ"

จึงไม่แปลกใจว่าทำไม ท่านอาจารย์สุชีพ มีน้ำใจประเสริฐ มีความเป็นกลาง มีความยุติธรรมเหลือเกิน คนอย่างนี้มิใช่หรือที่เราสมควรยกย่องให้เป็นแบบอย่าง

แบบอย่างผู้รู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตน แบบอย่างผู้ไม่ยึดติดในเปลือกกระพี้ หากมุ่งชี้แก่นสารที่พินนำไปปฏิบัติ

ต่างจากบางคนตั้งหน้าแบกแต่เปลือกกระพี้ แถมยังเฝ้าเสียด้วย

๖๖ เสน่ห์เสียด้าย

โตกเศร้า แลเห็นเสียด้าย
ปรมตร มาสิ้นไป
เห็นหน้า อยู่อันก่อน
ติดตามทุกโมงยาม
๑. สุชีพ ท่านสิ้นแล้ว
มิอาจละประสูติ
รู้ยั่วไม่เที่ยง
ทุกใจในลับพลับ
โตกเศร้าเราครึ่งนี้
ศิษย์เก่า ทั้งเทศไทย
ชอกคิดและ ผดบุญ
เสียด้ายในสุวรรณ
ความดีท่านทำได้
สะเก็บไว้เป็นตั้ง
ดำเนินตามคำสั่ง
ผดุงพุทธไว้ตั้งอากา

ละท่านกายและดวงใจ
กลมเจ้าเกิดสืบตาม
ยังแคว้นอันและเวียงงาม
แม้ป่วยไข้ดูอาการ
เทมอันดวงแก้วแตกแตกดูงาม
ท่านอาจารย์ก็เช่นกัน
ว่าเห็นเพียงตั้งขารฉันท์
หรือละหุ้มได้ตามใจ
มันแสนทีละยังใหญ่
ก็ทอโยให้ไปตามกัน
องแก่ที่พบเวียนญาณท่าน
ดราบข้ออุปสัมพุทธอันตร
ยังเตือนใจอุทาหรณ์
คอยกำกับตั้งเฝ้า
จนกระทั่งละตั้งขาร
ปราบปรามสิ้นเหล่าวิญญู

สภาคณศิษย์เก่า มจร.

ปริณญา ของพระพุทธเจ้า

วิธีการที่จะได้รับการประสาธน์ปริณญาของพระพุทธเจ้าต้องผ่านกระบวนการสำคัญ 3 ระดับ มีหน่วยกิตวิชาไม่มาก แต่ต้องผ่านจริงๆ มีปรากฏในพระไตรปิฎก แต่ในที่นี้ขอเอาพจนานุกรมพุทธศาสตร์ของท่านเจ้าคุณพระธรรมปิฎกเป็นเครื่องอ้างเพราะพระคุณท่านได้ย่อเนื้อความไว้อย่างดีแล้วขอเชิญทดสอบปริณญาท่าน

(91) ปริณญา 3 (การกำหนดรู้, การทำความเข้าใจ, การทำความเข้าใจโดยครบถ้วน - Parinna:full understanding;diagnosis)

1. ญาณปริณญา (กำหนดรู้ด้วยให้เป็นที่อันรู้แล้ว, กำหนดรู้ขั้นรู้จัก, กำหนดรู้ตามสภาวะลักษณะ คือ ทำความรู้จักจำเพาะตัวของสิ่งนั้นโดยตรง พอให้ชื่อว่าได้เป็นที่อันรู้จักสิ่งนั้นแล้ว เช่นรู้ว่า นี่คือเวทนา เวทนาคือสิ่งที่มีลักษณะเสวยอารมณ์ดังนี้เป็นต้น -Nata-parinna:full knowledge as the known; diagnosis as knowledge)

2. ตีรณปริณญา (กำหนดรู้ด้วยการพิจารณา, กำหนดรู้ขั้นพิจารณา, กำหนดรู้โดยสามัญลักษณะ คือ ทำความรู้จักถึงขั้นพิจารณาเห็นโดยความเป็นของไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตาเห็นว่า เวทนาไม่เที่ยง มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดาไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน ดังนี้ เป็นต้น -Tirana-parinna:ful knowledge as investigation;diagnosis as judgment)

3. ปหานปริณญา (กำหนดรู้ด้วยการละ, กำหนดรู้ถึงขั้นละได้, กำหนดรู้โดยตัดทางมิให้ฉันทราคะเกิดมีในสิ่งนั้น คือรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาแล้ว ละหนีสัญญา เป็นต้น ในสิ่งนั้น เสียได้ -Pahana-parinna:full knowledge as abandoning;diagnosis as

abandoning)

ปริณญา 3 นี้ เป็นโลกียะ มีขั้น 5 เป็นอารมณ์ เป็นกิจในอริยสัจข้อที่ 1 คือทุกข์ ในทางปฏิบัติ จัดเข้าใน วิสุทธิข้อ 3 ถึง 6 คือ ตั้งแต่นามรูปปริเฉทถึงปัจฉยปริคคหะ เป็นภูมิแห่ง **ญาณปริณญา** ตั้งแต่กาลาปัสสมณะ ถึง อุทยัพพยานุปัสสนา เป็นภูมิแห่ง **ตีรณปริณญา** ตั้งแต่ กังคานุปัสสนาขึ้นไป เป็นภูมิแห่ง **ปหานปริณญา**

ดู (198) กิจในอริยสัจจ 4; (270) วิสุทธิ 7; (299) วิปัสสนาญาณ 9.

(198) กิจในอริยสัจจ 4 (หน้าที่อันจะพึงทำต่ออริยสัจจ 4 แต่ละอย่าง, ข้อที่จะต้องปฏิบัติให้ถูกต้องและเสร็จสิ้นในอริยสัจจ 4 แต่ละอย่าง จึงจะชื่อว่ารู้ อริยสัจจหรือเป็นผู้ตรัสรู้แล้ว - Ariyasaccesu kiccani:funcions concerning the Four Noble Truths)

1. ปริณญา (การกำหนดรู้ เป็นกิจในทุกข์ ตามหลักว่า ทุกข์ ปริณญาย์ ทุกข์ควรกำหนดรู้ คือ ควรศึกษา ให้รู้จักให้เข้าใจชัดเจนตามสภาพที่เป็นจริง ได้แก่ การทำความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหา Parinna:com prehension: suffering is to becomprehended)

2. ปหานะ (การละ เป็นกิจในสมุทัย ตามหลักว่า ทุกขสมุทัย อริยสัจจ ปุททพพสมุทัยควรละ คือ กำจัด ทำให้หมดสิ้นไป ได้แก่การแก้ไขกำจัดต้นตอของปัญหา -Pabana; eradication;abandoment;the cause of suffering is to be eradicated)

3. สังคิกิริยา (การทำให้แจ้ง เป็นกิจในนิโรธ ตามหลักว่า **ทุกขนิโรธ อริยสัจจ** **สัจฉิกาทพพ** นิโรธ ควรทำให้แจ้ง คือเข้าถึง

หรือ บรรลุ ได้แก่การเข้าถึงภาวะที่ปราศจากปัญหา บรรลุจุดหมายที่ต้องการ -Sacchikiriya: realization; the cessation of suffering is to be realized)

4. ภาวนา (การเจริญเป็นกิจในมรรค ตามหลักว่า **ทุกขนิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสัจจ** **ภาวนตพพ** มรรคควรเจริญ คือ ควรฝึกอบรมลงมือปฏิบัติ กระทำตามวิธีการที่จะนำไปสู่จุดหมาย ได้แก่การลงมือแก้ไขปัญหา - Bhavana:development;practice;thepath is to be followed or developed)

ในการแสดงอริยสัจจ กิติ ในการปฏิบัติธรรมตามหลักอริยสัจจ กิติ จะต้องให้อริยสัจจแต่ละข้อ สัมพันธ์ตรงกันกับกิจแต่ละอย่าง จึงจะเป็นการแสดงและเป็นการปฏิบัติโดยชอบ ทั้งนี้วางเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ทุกข์ เป็นขั้นแฉกปัญหาที่จะต้องทำความเข้าใจและรู้ขอบเขต(**ปริณญา**) -statement of evil;location of the problem.

2. สมุทัย เป็นขั้นวิเคราะห์และวินิจฉัยมูลเหตุของปัญหา ซึ่งจะต้องแก้ไขกำจัดให้หมดสิ้นไป (**ปหานะ**)-diagnosis of the origin.

3. นิโรธ เป็นขั้นที่บอกภาวะปราศจากปัญหา อันเป็นจุดหมายที่ต้องการให้เห็นว่าการแก้ปัญหานั้นไปได้และจุดหมายนั้นควรเข้าถึง ซึ่งจะต้องทำให้สำเร็จ (**สังคิกิริยา**) -prognosis of its antidote; envisioning the solution.

4. มรรค เป็นขั้นกำหนดวิธีการ ขั้นตอนและรายละเอียดที่จะต้องปฏิบัติในการลงมือแก้ปัญห (**ภาวนา**)-prescription of the remedy; program of treatment.

ความสำเร็จในการปฏิบัติทั้งหมด นี้จึงตรวจสอบด้วยหลัก (72) ญาณ 3

มหายาน

นานมาแล้ว มีคนถามข้าพเจ้าว่าพระจีนกับพระไทยต่างกันอย่างไร ข้าพเจ้าตอบไม่ถนัดจากนั้นมาคิดอยู่ในใจว่าพระจีนที่เขาถามเรานั้นคือใคร มีความเป็นมาอย่างไร เราเคยเห็นพระจีนโดยเฉพาะเมื่อมีงานศพ (ศพคนไทยเชื้อสายจีน) ตามวัดที่มีศาลาตั้งศพ ทาหนังสืออ่านดู จึงรู้ว่าพระจีนที่ว่านั้นก็คือพระฝ่ายมหายาน ที่เรียกว่า พระจีน อาจเพราะว่าคนจีนหรือคนไทยเชื้อสายจีนผู้นับถือนิกายมหายานบวชในนิกายนี้ จึงถูกเรียก ว่าพระจีน

อันที่จริงในประเทศไทย ผู้บวชฝ่ายมหายานนั้น ไม่ใช่คนจีนเสมอไปเป็นคนไทยก็มีมากและจะเรียกว่าพระจีนก็ไม่ถูกเลยทีเดียว เพราะยังมีอนัมนิกาย(พระญวน) อีกเรียกรวมๆ ว่าพระจีน เพราะความเคยชิน ปัจจุบันนี้มีพระฝ่ายมหายานอยู่ 2 นิกายคือ จีน นิกายมี 8 วัดทั่วประเทศและอนัมนิกาย(พระญวน) มี 11 วันทั่วประเทศ (กองพุทธศาสนาสถาน, กรมการศาสนา 2543) คำว่าหินยานคือเถรวาทนั่นเอง การนำเสนอครั้งนี้ขอให้คำว่าหินยานเพื่อให้สอดคล้องกับคำว่ามหายานลำดับต่อไป ขอนำเสนอพุทธศาสนาฝ่ายมหายานข้อมูลจากหนังสือศาสนาสากลของหลวงวิจิตรวาทการ :-

มหายาน เป็นลัทธินิกายหนึ่งของพระพุทธศาสนา ที่แผ่ออกไปอย่างกว้างขวางทางบูรพทิศตั้งแต่ภาคเหนือของอินเดีย ทิเบต ประเทศจีน ไปจนถึงมองโกเลีย เกาหลีและญี่ปุ่น ประชาชนที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบมหายานมีมากกว่านิกายฝ่ายใต้ ซึ่งถือเรียกว่าหินยาน (เถรวาท) หลายสิบเท่า พุทธศาสนาแบบเถรวาทนั้น มีประชาชนนับถืออยู่ในประเทศไทย พม่า เขมร และศรีลังกา

แต่มิได้หมายความว่า ลัทธิมหายานซึ่งได้รับความนับถือของคนตั้งหลายร้อยล้านนั้นจะเป็นลัทธิเดียว นิกายเดียว หรือวิธีการเดียวกันไปทั้งหมด แท้จริงมหายานแบ่งแยกออก

อีกเป็นหลายลัทธิ หลายนิกายย่อย หลายวิธีการ นิกายฝ่ายใต้ซึ่งถูกเรียกว่าหินยาน แม้จะมีผู้นับถือน้อยกว่า ก็อยู่ในลักษณะที่เป็นปึกแผ่นมั่นคง เป็นลักษณะวิธีการอันเดียวกันวัตรปฏิบัติของพระไทย พระพม่า พระเขมร และพระศรีลังกา อยู่ในรูปรอยอันเดียวกัน ใช้พระไตรปิฎกฉบับเดียวกัน คัมภีร์บาลีและอรรถกถาเดียวกัน แต่มหายานที่แยกออกเป็นนิกายย่อยนั้น ผิดแผกแตกต่างกันมากไม่ใช่หลายนิกายหลายวิธี แต่เป็นหลายลัทธิหลายลัทธิวิธินั้นจนถึงแม้ว่ามหายานจะมีผู้นับถือเป็นจำนวนมากกว่าหินยานตั้งหลายสิบเท่า ก็ไม่เป็นปึกแผ่นแน่นหนาเหมือนทางหินยาน

การที่พระพุทธศาสนา แยกแยกออกเป็นนิกายใหญ่ 2 นิกาย คือ มหายานกับหินยานนั้น นักค้นคว้าทั้งหลายดูเหมือนจะไม่ถือเป็นสิ่งสมเหตุ และเกิดผลร้ายอย่างใดแก่พระพุทธศาสนา ตรงกันข้ามนักค้นคว้าทางฝรั่งเขียนไว้สอดคล้องต้องกันว่า การที่แยกออกเป็นมหายานและหินยานนั้นทำให้พระพุทธศาสนามีปีก 2 ปีก ที่พวยงให้ลอยเด่นอยู่ได้ มหายานกับหินยานมีความดีไปคนละทางมีวิธีการไปคนละอย่าง ซึ่งลงท้ายก็เป็นประโยชน์ยิ่งใหญ่แก่พระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนามีจำนวน คนถือปฏิบัติเป็นเอกอยู่ในบรรดาศาสนาต่างๆ ของโลก

ความดีที่ต่างฝ่ายต่างมีนั้น คือว่า นักศึกษาค้นคว้าทั่วไป ยอมรับว่าลัทธิหินยานฝ่ายใต้ซึ่งถูกเรียกว่าหินยานนั้น ได้ทำหน้าที่เป็นผู้เก็บรักษาพุทธพจน์ และเรื่องราวในพระพุทธศาสนาอันถูกต้องดั่งแท้ไว้ ใครจะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติหรือพระธรรมวินัยที่แท้จริง ต้องศึกษาจากนิกายฝ่ายใต้

ส่วนทางมหายานนั้นได้ทำความดีในทางฉลาดคิดหาวิธีให้สมใจมนุษย์ เผยแพร่

พระสงฆ์ในประเทศศรีลังกา

พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เป็นหลักใหญ่สำคัญออกไปได้ยิ่งกว่าวิธีของหินยาน “ยาน” ทั้ง 2 นี้ ถ้าขาดไปแต่อย่างหนึ่งอย่างใด พระพุทธศาสนาก็คงจะไม่ไพศาลมั่นคงอย่างที่เป็นอย่างเวลานี้ ถ้าไม่มีมหายานก็น่ากลัวว่าพระพุทธศาสนาจะสิ้นสูญไปโดยเร็ว ผู้นับถือจะลดน้อยลงไปทุกทีและจะกลายเป็นศาสนาเล็กลง ไม่แพร่หลายกว้างขวางเทียบเทียมศาสนาใหญ่ๆ ของโลก เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาฮินดู ถ้าไม่มีหินยาน ก็น่ากลัวว่าพระพุทธศาสนาจะถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้เล็ดเปิดเปิงไป โดยไม่มีอะไรเหนี่ยวรั้ง ไม่มีผู้รักษาหลักการอันแท้จริงไว้ เป็นอันว่านิกายทั้ง 2 นี้ ทำหน้าที่อย่างดีคนละทาง มหายานสร้างความไพศาล หินยาน สร้างความมั่นคงด้วยเหตุนี้ นักศึกษาค้นคว้าทั้งหลายจึงกล่าวว่า มหายานและหินยานเป็นปีก 2 ปีก ที่ทำให้พระพุทธศาสนาลอยเด่นอยู่ได้

ความแตกต่างระหว่างลัทธินิยมทั้ง 2 นี้ที่เป็นหลักใหญ่ก็คือ ถือพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นสำคัญที่สุด บุญกุศลทั้งหลายอยู่ที่ความประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมส่วนมหายานถือบุคลิกภาพในองค์พระพุทธเจ้าเป็นสำคัญ ตามความคิดของมหายานนั้น พระธรรมวินัยเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าได้ประทานพุทธานุญาตไว้ว่า อาจจะแก้ไขให้เหมาะสมกับความเป็นไปของโลก แต่พระพุทธเจ้าทั้งหลายนั้น ต้องเคารพสูงสุด อยู่เสมอ ความภักดีในองค์พระพุทธเจ้าทั้งหลายมีความสำคัญในลัทธิมหายาน ประตูลัทธิของมหายานอาจจะเปิดรับผู้ที่ไม่เคยประพฤติธรรมหรือประกอบบุญกุศลอะไรเลยก็ได้ ขออย่างเดียวแต่ให้เป็นผู้ที่ม่ใจนับถือเชื่อมั่นและภักดีในพระพุทธเจ้าเท่านั้น

พระพุทธเจ้าของหินยาน ย่อมจะนิพพานดับสูญไปตามอายุขัยของมนุษย์ เช่นองค์พระพุทธเจ้าก็นิพพานเมื่อพระชนม์ได้ 80 ปี ซึ่งเป็นอายุของมนุษย์ธรรมดา แต่พระพุทธเจ้าของมหายานไม่นิพพานอย่างนั้น นิพพานตามความหมายของมหายานได้แก่ สอุปาทิเสสนิพพาน คือ กิเลสนิพพาน มหายนถือว่าพระโคตมพุทธเจ้านิพพานตั้งแต่วันตรัสรู้ ส่วนมหาปริณิพพานเมื่อพระชนม์ 80 ปีนั้นเป็นแต่เพียงการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยคือเสด็จจากโลกมนุษย์ขึ้นมาประทับอยู่บนสวรรค์แล้วก็ยังทรงทำการช่วยทุกข์สัตว์โลกต่อไปอีกนอกจากนี้ยังมีพระพุทธเจ้าอีกเป็นจำนวนมาก ที่ทรงทำการช่วยสัตว์ทั้งหลายให้พ้นทุกข์ ขนสัตว์ทั้งหลายให้พ้นห้วงทุกข์

เหตุที่แตกแยกนิกายออกไปเป็นมหายานนั้น ไม่ใช่เรื่องวิวาทบาดหมาง หรือเหตุการณบังเอิญ ไม่ได้แตกแยกด้วยความคิดเห็นว่า พวกเก่าพวกเดิมไม่บริสุทธิ์ ไม่เป็นพระ แต่แตกแยกออกไปด้วยความคิดเห็นว่าทางเก่าทางเดิมที่ถือเคร่งครัดตามพุทธวจนะโดยไม่ยอมให้เปลี่ยนแปลงแก้ไขตามกาลเทศะดังที่พระพุทธองค์ได้ประทานอนุญาตไว้ นั้นเป็นวิถีการที่คับแคบ ไม่กว้างขวางจึงแสวงหา

พระอวลโลกิตศวรโพธิสัตว์ (เจ้าแม่กวนอิม)

หนทางที่เห็นว่ากว้างขวางออกไป รวมความว่าการแตกแยกออกไปนั้นเป็นการแตก แยกด้วยดี และเห็นจะเป็นด้วยเหตุนี้ จึงไม่มีใครถือว่าการแตกแยกออกไปเป็นมหายานนั้นเป็นสังฆเภท ถ้าหากว่า พระมหายานกับพระหินยานจะรวมอุโบสถสังฆกรรมกันไม่ได้ ก็ไม่ใช่เพราะความรังเกียจเกลียดชัง หรือดูหมิ่นกันอย่างไร แต่เป็นเพราะไม่รู้เรื่องกันทีเดียว เนื่องจากเป็นคนละภาษาคนละวิธี ซึ่งไม่สามารถจะทำสังฆกรรมร่วมกันได้ แม้บาลีภาษาที่ต่างกันคือหินยานใช้ภาษาขามคระ มหายนใช้ภาษาสันสกฤต

ประวัติมหายานภายหลังที่พระพุทธเจ้านิพพานและพระสาวกได้ทำปฐมสังคายนาแล้ว เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้เลียบหายไปราวร้อยปี ในระหว่างเวลาเกือบร้อยปี ภายหลังก่อนนิพพานนี้ ไม่มีเรื่องราวอันใดที่นับว่าสำคัญ เรื่องสำคัญมาเกิดขึ้นเมื่อราว

พ.ศ.100 คือเรื่องพระภิกษุวัชชีบุตรถือวัตร 10 ประการอันเป็นต้นเหตุแห่งสังคายนาครั้งที่ 2 เรื่องวัตร 10 ประการของพระภิกษุวัชชีบุตรนี้แสดงชัดว่า ความโน้มเอียงในทางแตกแยกได้มีขึ้นทันทีหรือในเวลาอันใกล้ ภายหลังกปฐมสังคายนาอันเนื่อง เพราะเรื่องภิกษุวัชชีบุตรถือวัตร 10 ประการนั้น ไม่ใช่เรื่องประกาศโครมคราม หรือตั้งลัทธิกันขึ้นทันที แต่เป็นเรื่องของทางปฏิบัติที่ค่อยๆ ย่อหย่อนลงไปโดยถือว่าพระพุทธเจ้าได้ประทานพุทธานุญาตไว้ว่า ลิกขาบทเล็กๆ น้อยๆ ที่เป็นเรื่องจุกจิกยากแก่การปฏิบัตินั้น ถ้าสงฆ์เห็นสมควรก็ให้ประกาศยกเลิกเสียได้ ในที่ประชุมปฐมสังคายนาได้หยิบยกเรื่องนี้ขึ้นพิจารณาเหมือนกัน พระอานนท์แถลงว่า พระพุทธเจ้ามิได้ตรัสไว้ว่า ลิกขาบทข้อใดเป็นข้อเล็กน้อย ที่ประทานพุทธานุญาตให้ยกเลิกเพิกถอนได้ สงฆ์ไม่มีอำนาจวินิจฉัย

เป็นอันว่าการแตกแยกได้เริ่มขึ้นเป็นสองฝ่ายฝ่ายหนึ่งเป็น “เถรวาทะ” อีกฝ่ายหนึ่งเป็น “อาจิริยวาทะ”

พุทธบัญญัติว่า ข้อใดใหญ่ ข้อใดเล็ก ข้อใดสำคัญ ข้อใดไม่สำคัญ เมื่อถือปฏิบัติกันมาทุกข้อได้ ในเวลาที่พระพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ก็ควรถือปฏิบัติกันต่อไป ถ้าย่อมให้ยกเล็กได้ก็ยกเล็กกันใหญ่ ที่ประชุมปฐมสังคายนาลงมติเห็นชอบตามความเห็นของพระอานนท์ว่า ไม่ยอมให้ยกเล็กเพิกถอนสิกขาบท ต้องประพฤติปฏิบัติตามพุทธบัญญัติทุกประการ

แต่พวกที่เห็นควรลดหย่อน ยกเลิกลสิกขาบทที่จุกจิกเสียบ้าง ก็ถือว่าการที่ประชุมปฐมสังคายนาวินิจฉัยอย่างนั้น ไม่ใช่พุทธบัญญัติ เพราะพุทธบัญญัติอนุญาตให้แก้ไขได้ มติที่ว่าไม่ให้แก้ไขเหล่านั้นก็ประสงค์บางหมู่ยอมรับเป็นเพียง “คำของผู้ใหญ่” เรียกว่า “เถรวาทะ” คำว่า “เถรวาทะ” เกิดขึ้นด้วยประการดังนี้

เมื่อเป็นเพียงเถรวาทะ ไม่ใช่พุทธวจนะ พระภิกษุบางหมู่จึงถือว่า จะปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามก็ได้ นับแต่นั้นมาการประพฤติปฏิบัติในสิกขาบทบางประการย่อหย่อนลงไป ความย่อหย่อนอันนี้คงจะได้มีมาช้านาน จนกระทั่งพระภิกษุชั้นอุปัชฌาย์อาจารย์ก็ย่อหย่อนลงไปด้วยภิกษุรุ่นหลังจึงย่อหย่อนตามกันลงมา จนเกิดมีความคิดเห็นกันขึ้นอีกอย่างหนึ่งว่าการปฏิบัติอันใดแม้จะผิดเพี้ยนไปจากพุทธบัญญัติ ถ้าอุปัชฌาย์อาจารย์เคยปฏิบัติมาแล้ว บรรดาศิษย์ก็ถือปฏิบัติตามได้ เมื่อครุบาอาจารย์ถือปฏิบัติหรือบอกเล่าสั่งสอนอย่างไร ก็อาจจะเชื่อฟังปฏิบัติตามได้ พระภิกษุวัชชีบุตรจึงถือเป็นข้อหนึ่งในวัตถุ 10 ประการว่า แม้จะเป็นการกระทำที่คลาดเคลื่อนจากพระวินัยถ้าอุปัชฌาย์อาจารย์เคยทำมาก่อนแล้ว ก็ยอมทำได้ (วัตถุ 10 ประการ ข้อ 6) การถือเช่นนี้ได้ก่อกำเนิดลัทธิใหม่ เป็นลัทธิถือตามครูบาอาจารย์เรียกว่า “อาจิริยวาทะ”

เป็นอันว่าการแตกแยกได้เริ่มขึ้นเป็นสองฝ่ายฝ่ายหนึ่งเป็น “เถรวาทะ” อีกฝ่ายหนึ่งเป็น “อาจิริยวาทะ”

การแตกแยก ซึ่งค่อยๆ ลามตามชะนวนมาทีละน้อย มาถึงจุดระเบิดเมื่อราว

พ.ศ. 100 ภายหลังที่พระมหาเถระมีพระสัพพามี และพระเรวัตเป็นต้น ได้ประชุมสงฆ์ทำสังคายนาครั้งที่ 2 นั้น พระภิกษุวัชชีบุตรและผู้ที่ยินยอมในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงประชุมกันทำสังคายนาอีกทางหนึ่งและต่อจากนี้ พระภิกษุสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้าก็แยกกันเป็นสองนิกายอย่างแท้จริง ทางที่ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิกขาบทคือ ทางที่ถือเถรวาทะ เป็นนิกายหนึ่งเรียกชื่อว่า “สถวีระ” ทางที่เห็นชอบในการเปลี่ยนแปลงแก้ไข คือ ทางที่ถืออาจิริยวาทะ เป็นอีกนิกายหนึ่งเรียกชื่อว่า “มหาสังฆิกะ” ซึ่งตำนานทางฝ่ายเหนือยืนยันว่า “มหาสังฆิกะ” มีพวกมากกว่า “สถวีระ” นี่เป็นการแตกแยกทางความคิดเห็นอย่างแท้จริง ไม่ใช่ฝ่ายใดผิดฝ่ายใดร้าย แต่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถจะสมัครสมานกันได้เป็นอันต้องแยกทางเดินไปคนละทาง สถวีระ ลงมาทางใต้ มหาสังฆิกะ ขึ้นไปทางเหนือมหาสังฆิกะเป็นบรรพบุรุษของมหายาน

หลักลัทธิของมหายานโดยสังเขป พุทธศาสนาฝ่ายที่เห็นยานถือว่า พระพุทธเจ้าเมื่อนิพพานแล้วต้องมีการดับศูนย์คือไม่มีการเวียนว่ายตายเกิดอีกแล้ว ฝ่ายมหายานถือว่า พระพุทธเจ้าเมื่อนิพพานแล้วจะต้องไม่ดับศูนย์นิพพานของมหายานไม่ได้หมายถึงความดับสูญอย่างไม่มีอะไรเหลือ พระพุทธเจ้าของมหายานเมื่อสิ้นชีพในโลกมนุษย์แล้ว ยังไปประทับอยู่ในโลกเบื้องสูง

ตั้งแต่ก่อนกำเนิดเกิดนิกายสังฆิกะขึ้นมา ก็ได้มีหลักการขึ้นใหม่ว่า พระพุทธเจ้านั้นไม่ได้อยู่ในโลกแต่อยู่เหนือโลก เรียกว่า “โลกุตตระ” การที่ลงมาถือชาติกำเนิดเป็นมนุษย์นั้นเป็นการชั่วคราว เพื่อให้ติดต่อกับมนุษย์ได้ง่ายสำหรับจะช่วยเหลือของมนุษย์ สำหรับจะเป็น “ยาน” ขนส่งมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายให้พ้นห่วงทุกข์ เมื่อมาเกิดเป็นมนุษย์ก็ย่อมต้องประสบความแก่ เจ็บ ตายเหมือนอย่างมนุษย์ทั้งหลาย และสิ้นชีพอย่างมนุษย์ทั่วไป แต่มิได้สิ้นสูญเมื่อเสด็จออกไปจากโลกมนุษย์แล้ว ก็ไปประทับอยู่เหนือโลกเมื่อใดโลกต้องประสบ

ความยุคเข็ญ หรือมีดมนไม่เห็นหนทางที่จะดับทุกข์ เมื่อนั้นก็เป็นหน้าที่ของพระโพธิสัตว์องค์ใดองค์หนึ่ง จะลงมาถือชาติกำเนิดเป็นมนุษย์เพื่อติดต่อสั่งสอนมนุษย์ ชี้ทางให้พ้นทุกข์อย่างทีพระโคตมพุทธเจ้าได้ทรงทำมาแล้ว

เมื่อถือว่าพระพุทธเจ้าอยู่เหนือโลกคือโลกุตตระ ก็มีปัญหาต่อไปว่า แดนเหนือโลกนั้นอยู่ที่ไหน จำเป็นต้องสร้างอะไรขึ้นอันหนึ่งจึงต้องสร้างสวรรค์เหมือนลัทธิศาสนาอื่น และเรียกว่า “สุขาวดี” ความแตกต่างระหว่างสวรรค์ทั่วไป กับสุขาวดีนั้นคือสุขาวดีเป็นแดนของพระพุทธเจ้าซึ่งประทับอยู่แยกกันเป็นเขตๆ เรียกว่า พุทธเขต หรือพุทธเกษตร

ข้อแตกต่างอย่างสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เห็นยานถือว่า พระพุทธเจ้ามิได้มาองค์นักนิกายฝ่ายใต้ถือว่า การเป็นพระพุทธเจ้านั้นยากมาก ไม่สามารถจะมีพระพุทธเจ้าได้เป็นจำนวนมากการบรรลุธรรมผลตามลัทธิของนิกายฝ่ายใต้ถือว่า อรหัตผลเป็นสูงสุด เรื่องปรารถนาพุทธภูมิ หรือพระโพธิญาณ เป็นองค์พระพุทธรูปนั้น ไม่ใช่ความคิดของนิกายฝ่ายใต้ เพราะนิกายฝ่ายใต้ถือว่า การที่จะก่อสร้างสังฆมการมีให้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้นยากนักหนา ทางมหายานถือว่า อรหัตผลมีใช้ผลที่ควรปรารถนาอย่างแท้จริง ผลที่ควรปรารถนา นั้นต้องเป็นพุทธภูมิหรือพระโพธิญาณ

ฉะนั้น มหายานจึงไม่ปรารถนาเพียงอรหัตผล แต่ปรารถนาถึงพุทธภูมิ หรือพระโพธิญาณเสมอ

ลัทธิมหายานเข้ามาสู่ประเทศไทยสมัยศรีวิชัย แพร่หลายอยู่ทางภาคใต้ราว พ.ศ. 1300 หลักฐานแบบมหายานคือพระมหาธาตุ เมืองไชยา ลัทธิที่เห็นยานเข้ามาสู่ประเทศไทยสมัยทวารวดี ราว พ.ศ.500 หลักฐานคือจารึกคาถา อริยสัง “เย ธมฺมา” ซึ่งเป็นภาษามคธอันเป็นภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาฝ่ายเถรวาท (เห็นยาน)

ฉะนั้น ตามหลักฐาน ลัทธิมหายานน่าจะเข้ามาสู่ประเทศไทยภายหลังลัทธิที่เห็นยาน

ธรรมของมหาโจร

ค ธรรมของพระพุทธเจ้าเป็นส่วนมากพอ เข้าใจว่า ทรงแสดงไว้เพื่ออะไร อย่างทาง ศิล แต่บางอย่างยากที่จะเข้าใจว่าแสดงไว้เพื่ออะไร

ในพระสูตรตันตปิฎกอังคุตตรนิกาย ถ้า จะเรียกว่าหลักธรรมของมหาโจรหรือเพื่อ มหาโจรก็ได้เพราะธรรมหมวดนี้คนอื่น ๆ ไม่ ต้องปฏิบัติ ทรงเห็นว่ามหาโจรจะเสื่อมอย่าง เห็น ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ หากมีองค์ 8 คือ

1. ฉาคณที่ไม่ต่อสู
2. ขโมย (หรือปล้น) จนเจ้าทรัพย์หมดเนื้อหมดตัว
3. ลักพาผู้หญิง
4. ประทุษร้ายกุมารี
5. ปล้นนักบวช
6. ปล้นนางหลวง(พระราชทรัพย์)
7. ปล้น(หรือลัก)ในที่ใกล้บ้าน
8. ไม่ฉลาดในการช้อนทรัพย์ (23/190/351)

มหาโจรคนที่จะเป็นโจรหรือดำรงชีวิต อยู่อย่าง ก็ต้องประพฤติตรงข้าม

1. ไม่ฆ่าไม่ทำร้ายคนที่ยอมแพ้
2. ลักหรือปล้นเหลือไว้ให้เจ้าของบ้าง
3. ไม่ลักพาผู้หญิง
4. ไม่ประทุษร้ายกุมารี
5. ไม่ปล้นนักบวช
6. ไม่ปล้นนางหลวง
7. ไม่ทำโรกรรมใกล้บ้าน
8. ฉลาดในการเก็บช้อนทรัพย์ (23/190/351-2)

อ่านแล้วหากจะคิดว่า พระองค์ทรง แสดงช่องทางเพื่อให้มหาโจรอยู่มั่นขวัญยืน ไม่น่าเป็นไปได้ หากมีเจตนาที่ว่า คงไม่เป็น พระพุทธเจ้า เพราะหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ทุกพระองค์คือ ต้องเว้นความชั่วให้หมด

ผู้เขียนขอเสนอความเห็นไว้สักอย่าง ว่านี่คือพระมหากรุณาคุณอย่างหนึ่งของ พระพุทธเจ้าเพราะการกำหนดตี-ชั่ว-ชั่ว-ไป เป็น ของง่าย แต่คนเรามีระดับต่างกัน จะเอาความ ดีของคนทั่วไป ไปเทียบกับความดีของมหาโจร พุตกันยาก เอาเป็นว่า หากจะเป็นโจรชั้นดี ก็ ต้องมี **“จรรยาบรรณ”** บ้างและจรรยาบรรณ ของมหาโจรที่วางตั้งข้อ 1-7 ในหมวด 2 ก็คือ **ปริมาณความชั่วที่ลดลงนั่นเอง**

1. เมื่อคนไม่สู้ยกมือให้ยอมแพ้แล้ว อย่าไปทำร้ายเขา
2. การไม่ปล้น-ลักจนเจ้าทรัพย์หมดเนื้อหมดตัว ทำให้เขาเลือกรื้อนลดลงมา
3. ไม่ลักพาผู้หญิงจิตสำนึกคนทั่วไป ผู้หญิงเป็นเพศแม่เพศอ่อนแอต้องรักษาเคารพ ความกตัญญอม มหาโจรเองก็รักแม่จึงควรเห็น กรณีนี
4. ต่อเนื่องกับข้อ 3 การประทุษร้ายข่ม ขืนเด็กหญิงเป็นการประกาศความชั่วที่ขายออก มากอีกส่วนหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับลักทรัพย์เพื่อยังชีพ
5. นักบวชถือว่าเป็นคนพิเศษ แทบไม่มี

ทรัพย์ให้ปล้น และท่านเหล่านั้นเป็นผู้สละโลก ถือว่าบริสุทธิ์กว่าคนทั่วไป

6. ปล้นนางหลวง เป็นการท้าทายพระ ราชาอำนาจ หรือจะถือว่านางหลวงเป็นของ ส่วนรวมหากปล้นต้องเตรียมลูกน้องมากสูงมู เสียมมาก

7. หากรู้จักเว้นที่ใกล้บ้าน อย่างน้อยทำให้คนบริเวณนั้นนอนหลับตาบ้างทั้งเป็นการ สร้างศัตรูให้น้อยลง

ส่วนข้อที่ 8 เป็นเรื่องของโจรเอง คนทั่วไปก็ทำได้คือ การรู้จักรักษาทรัพย์ ทั้งหมดนี้เป็นหลักว่าโจรควรมีจรรยาบรรณ แต่ที่ปรากฏปัจจุบัน

1. ปล้นฆ่าเจ้าทรัพย์ เมื่อ 2 ปีที่แล้ว โจรจีนแผ่นดินใหญ่ปล้นธนาคารยามสู้ไม่ได้ ยกมือให้แล้วยังถูกยิงหัว
2. แกวหมู่บ้านจัดสรรถูกจัดแะชโมย จนต้องติดประกาศว่า ไม่ต้องขึ้นบ้านหลังนี้ เพราะไม่มีอะไรเหลือแล้ว บางที่เดือนหนึ่งโดน 2 ครั้ง
3. การลักพาเรียกค่าไถ่ เป็นตัวประกัน

หากจะเป็นโจรชั้นดี ก็ต้องมี “จรรยาบรรณ” และจรรยาบรรณของมหาโจรก็คือปริมาณความชั่วที่ลดลงนั่นเอง

ไม่เว้นจะเป็นสตรีหรือเด็กแม่ลูกตระกูลศรี
รณันต์ที่ถูกตำรวจโจรฆ่าอย่างทารุณ

4.อย่าว่าแต่ประทุษร้ายกุมารีเลย แม้
ทารกก็ไม่เว้น ถูกลวนลามข่มขืน ฆ่า

5.พระถูกฆ่าปล้นพระ (เครื่อง)บอย

6.ถ้าฉวางหลวงความหมายจะกว้างไป
ถึงของส่วนรวม (ปัจจุบันควรเป็นอย่างนั้น
จริงๆ) ก็ยิ่งชัด ขนาดสายไฟพายังถูกขโมย
ตัดไปขายจนการไฟฟ้าแก้ไขไม่ได้ค่าเสียหาย
ปีละหลายสิบหรือเป็นร้อยล้านบาท (การไฟฟ้า
จึงแก้แค้นโจรด้วยการขึ้นค่าไฟกับชาวบ้าน
โจรหลายคนต้องใช้ไฟก็ต้องจ่ายแพงด้วยแ่น...)

7.กองทัพกอร์ดอามี ตอนนี้เจียบๆ
ไปแล้ว ปฏิบัติการที่ ร.พ.ราชบุรี ทำแบบ
อจุลาสนน กมม กโรติ อาศัยดินแดนไทย
พึ่งพาแทบทุกเรื่อง แทนที่จะรักษามิตรใกล้ๆ
สร้างศัตรูไกลๆ กลับทำร้ายมิตรใกล้ศัตรูมี
ทั้งใกล้ไกล จึงพบจุดจบ

8.ซ่อนยาบ้า (ในรถ) ถูกตำรวจ (ดี)
จับออกทีวีเกือบทุกสัปดาห์

มีพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องศีล 5 อย่างต่ำ เช่น
ให้ฆ่าสัตว์เล็กที่เขาผูกมัดไว้แล้ว อย่าขโมย
ของใคร หากจะขโมยก็เอาแต่พอกินอย่าให้
เขาเดือดร้อน ฯลฯ อย่าดื่มสุราอาละวาด ดื่ม
พอ แล้วเมาแล้วนอนเสีย ทั้งนี้ผู้เขียนย่อเอา
เนื้อความจะเห็นว่าหลายอย่างอยู่ในหลักธรรม
คล้ายกัน คือ เมื่อทำดีขนาดมาตรฐานยังไม่
ได้เอาขึ้นตำก่อน ค่อยเขยิบให้สูงขึ้น

อนึ่งมีพระนิพนธ์ของสมเด็จพระ
พระยาดำรงราชานุภาพ เรื่องโจรทิม โจรจันทร์
ในนิทานโบราณคดี มีรายละเอียดในเรื่อง
จรรยาบรรณของโจรและโจรที่ดีในสมัยโบราณ
ของท่านผู้อ่านไปทบทวนดู จะรู้สึกนับถือโจร
สมัยก่อนก็ได้

พระอรรถกถาจารย์อธิบายพระสูตร

นี้ฟังแล้วแปลกๆ ดี ตัวอย่าง เช่น คำว่า
อุปสรรตสุภหฤติ หมายถึง “คนไม่มีเวรแก่
ตน คนมีคุณความดี คนแก่และคนหนุ่มผู้ไม่
ควรประหาร”

ผู้เรียนอยากจะแย้งว่า โจรเมื่อทำงาน
ของเขาต้องมีเวรทั้งนั้น จะมีเจ้าทรัพย์คนใด
ให้ด้วยความยินดี คนมีคุณความดีเล่า จะ
พิสูจน์อย่างไรในหน้าที่โจร

คำว่า น จ นิธานกุสโล ท่านว่า “จะฝัง
ทรัพย์ไป (ปล้น-ลัก) ได้มาลงไว้ในพระ
ทักษิณบุญคุณ” ถ้าโจรคิดถึงการฝังถวายแต่
ทักษิณบุญคุณอยู่ จะเป็นโจรได้อย่างไร จะ
ออกปล้นรทวาร์ครั้งใหญ่เพื่อเอาเงินมาให้
หลวงพ่อบูสร้างศาลา ฟังแล้วเพี้ยนเต็มที

คำว่า มหาโจร ท่านแก้ว่า มหาโจรผู้
สามารถประทุษร้ายราชสมบัติ ท่านคงคิดถึง
กษัตริย์วงศ์ทมิฬของลังกาหรือวงศ์อลองพญา
ของพม่าก็ได้

ใบสมัครสมาชิก นิตยสารปัญญาจักษุ

ชื่อ.....นามสกุล..... ฉายา.....
 บ้านเลขที่..... ซอย..... ถนน.....
 ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

มีความประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิคนิตยสารปัญญาจักษุ ประเภท.....ปี.....
 (อัตราค่าสมาชิกหนึ่งปี ๒ ฉบับ ๑๒๐ บาท พร้อมค่าส่ง)

โดยเริ่มเป็นสมาชิกตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....
 ถึงฉบับที่.....เดือน.....พ.ศ.....

พร้อมทั้งได้แนบธนาคณ์/ตัวแลกเงิน จำนวนเงิน.....บาท

ส่งจ่ายปท.นางลำภูบน ในนามผู้จัดการ นายธวัช หอมทวนกลม
 สำนักงานกองวิชาการมหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย
 ถนนพระสุเมรุ แขวงบางลำภู เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
 โทร 282-8302, 281-6427, 282-8105 โทรสาร 281-0294

ศรีลังกา

ไข่มุกกลางมหาสมุทรอินเดีย(6)

เมื่อบริวารของเมืองหลวง -ตำบลต่างๆ ครอบเมืองอนราชประกายในรัศมี 60-70 ไมล์ คงจะมีประชาชนอยู่หนาแน่นมาก พระเจ้าปดุงทุกกภัย ทรงได้รับรายงานจากค่ายทหาร ซึ่งได้รับมอบหมายให้ไปปราบผู้ก่อความไม่สงบในชนบทรอบนอกว่า ข้าศึกได้ถอนตัวไปทางใต้จนถึงโทะละกุลเวละ ซึ่งอยู่ในเขตบ้านพินตันนะแล้ว ฉะนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าตำบลต่างๆ ในระหว่างอนราชประกายโทะละกุลเวละนั้น จะต้องมีการตั้งชุมชนอยู่หนาแน่น

ตำบลต่างๆ ทางทิศตะวันตก และ ตะวันตกเฉียงเหนือของอนราชประกาย ซึ่งเป็นบริเวณที่มีหมู่บ้านต่างๆ ตั้งอยู่มากช้านาน แล้วนั้นจะมีประชาชนอยู่หนาแน่นมากที่สุด มีถนนอยู่ 4 สายที่เชื่อมระหว่างอนราชประกายกับท่าเรือที่มีชื่อเสียง ซึ่งตั้งอยู่ ณ ตำบลชายทะเลระหว่างทิศเหนือกับทิศตะวันตก 4 แห่ง ด้วยกัน คือ มาโดญะ อยู่ใกล้ฆันนาร์ ชัมพูโกลปฏิกณะ ซึ่งอยู่ทางเหนือ โดณคามปฏิกณะ อยู่ทางชายทะเลด้านทิศตะวันออก และที่ท่าเรือปาก

น้ำมทากันทระ อยู่ทางเหนือ ตำบลต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ท่าเรือแห่งนี้จะต้องมีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นพอสมควร และถนนทั้ง 4 สายที่ผ่านไปยังท่าเรือ ก็ต้องผ่านหมู่บ้านเล็กและใหญ่มากมายทีเดียว ยังมีที่ซึ่งประชาชนอยู่หนาแน่นอีกแห่งหนึ่งในหมู่บ้านกัลยาณี ปัจจุบันเรียก กาลณิยะ หลังจากพระเจ้าเวทานัมปิยติสสะสวรรคตแล้วประมาณ 100 ปี คือในพุทธศตวรรษที่ 5 เราได้ทราบอย่างแน่ชัดว่า มีอาณาจักรอยู่อาณาจักรหนึ่งที่กาลณิยะหนังสือ ราชเวลิยะ กล่าวว่ายกาลติสสะ โอรสของพระเจ้ามทานาค ซึ่งเป็นพระอนุชาของพระเจ้าเวทานัมปิยติสสะ ซึ่งเสด็จลี้ภัยจากอนราชประกายได้เป็นผู้ปกครองเมืองกาลณิยะ และได้ทรงสร้างเจดีย์ไว้ที่นั่น มีเหตุผลพอที่จะสันนิษฐานได้ว่า เมืองนี้อยู่ระหว่างหมู่บ้านต่างๆ ที่มีประชาชนอยู่มากแต่เดิมตำบลบรพณ์นั่นเอง

คัมภีร์ฎีกามทาวงศ์กล่าวไว้ว่า อาระยันพวกแรกที่มาถึงเกาะนี้คงได้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในที่ที่น้ำได้ง่ายๆ นั่นเอง ส่วนใหญ่คงอยู่แถบ

ลุ่มแม่น้ำที่สำคัญของศรีลังกา อนราชประกายและหมู่บ้านอื่นๆ เช่น อุปติสสะคาม อูชเชนิคาม อูรูเวลาคาม และวิชิตคาม ก็ตั้งอยู่ตามลุ่มแม่น้ำกะทัมพหนี คัมภีร์นที และกะลาโอเยะ นอกจากนี้ก็มีหมู่บ้านต่างๆ อยู่ตามลุ่มแม่น้ำทวารีคองคา และอับพันคองคา ส่วนทางทิศใต้ก็มีหมู่บ้านต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไปในบริเวณลุ่มแม่น้ำ 4 สายคือ แม่น้ำกัมพูกันโอเยะ มณิกคองคา กิริณีโอเยะและเวลเวงลง ในที่ไม่มีแม่น้ำ ทาน้ำใช้ยากก็สร้างบ่อเก็บน้ำขนาดใหญ่ไว้เพื่อให้หมู่บ้านเหล่านี้พออาศัยอยู่ได้ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของถังเก็บน้ำ หรือสระเก็บน้ำที่พอจะอ้างได้ก็คือ ถังเก็บน้ำที่พระเจ้าอนราชและพระเจ้าปดุงทุกกภัย เป็นผู้สร้างนั่นเอง

ผู้ที่มาตั้งภูมิลำเนาอยู่ในสมัยแรกๆ นั้นถือเอาการเกษตรกรรมเป็นหลักใหญ่ในการดำรงชีวิตคัมภีร์มทาวงศ์กล่าวไว้ว่าพระเจ้าลูกของพระเจ้าปดุงทุกกภัย ชื่อศิริกัณฑะสิวะ ได้ทำการเพาะปลูกเป็นเนื้อที่ถึง 800 เอเคอร์ การเก็บเกี่ยวถือว่าเป็นพิธีใหญ่พิธีหนึ่ง ซึ่งทุกคนไม่ว่าสูงหรือต่ำจะต้องทำร่วมกันทั้งหมดโดยไม่มีแบ่งชั้นวรรณะ นางสุวรรณปาลี ซึ่งเป็นธิดาสาวที่สวยงามของท่านศิริกัณฑะสิวะ จะนั่งรถหรือยานอานอาหารไปให้บิดาของเธอและผู้ที่มาเกี่ยวข้าวจนถึงทุ่งนาพร้อมด้วยบริวารของเธอเสมอ ตามปกติเผ่าพันธุ์ที่ทำเกษตรกรรมนี้จะมีการเลี้ยงโคด้วย เพราะโคจะช่วยในการทำนา การเลี้ยงโคนั้นเป็นอาชีพที่แพร่หลายที่สุดอย่างหนึ่งในหมู่บ้านต่างๆ สมัยนั้นเช่นเดียวกับในสมัยนี้

การล่าสัตว์ก็ดูเหมือนกัน จะเป็นอาชีพที่สำคัญเช่นเดียวกับการเกษตรกรรมและ

ที่พักชายหาดหรรษะดวกสบายไม่แพ้ประเทศอื่นฯ

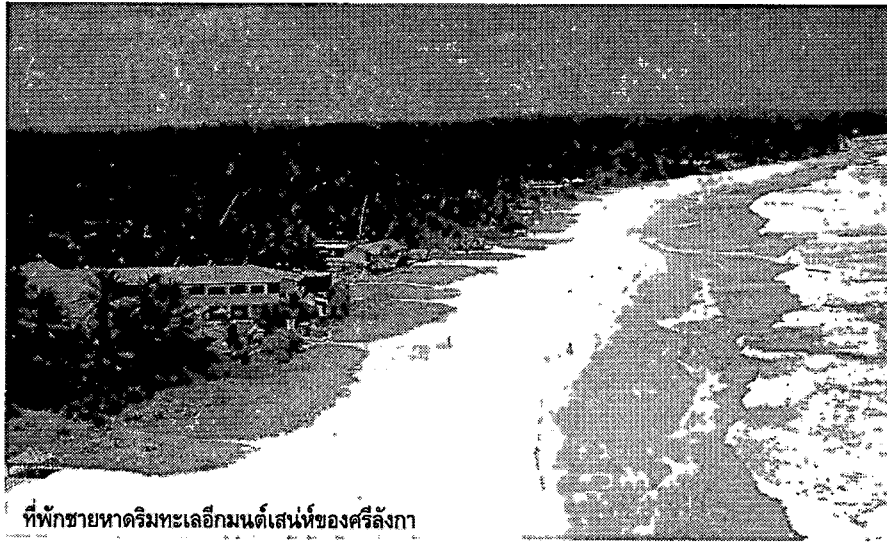

คัมภีร์ฎีกามหาวงศ์กล่าวว่ อารยันพวกแรกที่มาถึง เกาะนี้คงได้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในที่หาน้ำได้ง่ายๆ นั่นเอง

การเลี้ยงโค เพราะตามธรรมชาติการครองชีวิตอยู่ในป่านั้น ประชาชนได้ค้นพบว่าการล่าสัตว์ที่เป็นวิธีเลี้ยงชีวิตอย่างหนึ่ง ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดที่ได้มีผู้กราบทูลให้พระเจ้าปดุงทุกาย ทรงสร้างกระท่อมไว้สำหรับพวกพรานเป็นหัวแถว การล่าสัตว์มิใช่จะเป็นเพียงอาชีพอย่างหนึ่งของคนจนเท่านั้นแต่เป็นที่นิยมของพวกคนมั่งมีในยามว่าง เป็นการผ่อนคลายอารมณ์อีกด้วย ฉะนั้นเราจึงได้ทราบว่า พี่ชายของนางอุบบาหจิตตา ซึ่งเป็นพระเจ้าลุงของพระเจ้าปดุงทุกาย ก็ได้เคยออกไปล่าสัตว์ในป่าตามพระด้วย กว่าจะถึงรัชสมัยของพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ การล่าสัตว์ก็กลายเป็นกีฬาที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระราชินีไปแล้ว

การล่าสัตว์นั้นไม่ได้ทำกันอย่างทรุดโทรมร้าย หรือมีไข้เพื่อเอามาทำอาหารแต่เพื่อการกีฬา ฉะนั้นพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ จึงทรงพระดำริว่า มิเป็นการบังควรเลยที่จะล่าสัตว์ที่และเล็มหญ้าอยู่โดยไม่รู้ตัว ด้วยเหตุนี้พระองค์จะให้โอกาสสมันหนีไปก่อนอย่างนักกีฬาทีเดียว โดยการติดสายธนูให้มันได้ยินเสียงและเมื่อพระพุทธรูปเสนาเข้าสู่ศรีลังกา จึงได้ล้มเลิกกีฬาล่าสัตว์ไปโดยสิ้นเชิงเพราะชาวพุทธศรีลังกาเคร่งครัดในพระพุทธรูปมาก

ศรีลังกาในสมัยก่อนที่จะนับถือพระพุทธรูป การปกครองโดยพระเจ้าแผ่นดินและรัฐบาลกลางที่มีอำนาจควบคุมไปถึงรัฐบาลย่อยๆ ตามท้องถิ่นและจังหวัดต่างๆ คงไม่มีเช่นนั้น จึงเป็นไปได้ที่จะกล่าวถึงความสัมพันธ์ที่แน่นอนตายตัวระหว่าง อูรราชปุระกับมหาคาม หรือกาลณียะ โดยแบบที่อยู่ในวงจำกัดแห่งการคมนาคมอย่างเดียวกันนั้นหัวหน้าของท้องถิ่นต่างๆ จึงได้กลายเป็นผู้ปกครองท้องถิ่นเหล่านั้นไปโดยปริยายด้วยไม่พบรายงานแม้แต่ข้อที่กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นโดยละเอียดละออ แต่ก็พอจะพูดด้วยความมั่นใจได้ว่ามีระบบ คณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน สำหรับบริหารงานต่างๆ ในหมู่บ้านนั้นๆ ได้เป็นอย่างดีน่าพอใจ

ที่พี่ชายหาคริมทะเลอีกมณฑลแห่งของศรีลังกา

ทีเดียว จากศิลาจารึกสมัยโบราณซึ่งพบตามถ้ำต่างๆ มากมาย กล่าวถึงชื่อผู้ปกครองท้องถิ่นโดยใช้คำว่า ประมุข หรือคามณี นำหน้า เป็นการบอกให้ทราบว่า ใครเป็นหัวหน้าของสมาคมหรือสังคมแต่ละสังคมในสมัยโบราณชื่อเหล่านี้ นับว่ามีประโยชน์มากที่ทำให้เราทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการปกครองสมัยนั้น ถ้าจะถือเอาความหมายจากรูปคำเหล่านี้แล้วก็หมายความว่าพระเจ้าแผ่นดินศรีลังกาในสมัยอดีตเป็นผู้นำของกลุ่มชนจำนวนมากโดยการสืบต่อทางสายโลหิตนั่นเอง ต่อมาเมื่อผู้นำเหล่านั้นได้มีบทบาทเป็นกษัตริย์ที่ทรงอำนาจแต่ผู้เดียวแล้ว ชื่อเก่าๆ ซึ่งเดิยวั้นหมดความหมายไปนั้นก็ได้ใช้เป็นชื่อเฉพาะของผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ สืบมาจนจะเป็นไปได้ทีเดียวว่า ผู้ปกครองศรีลังกาไม่ใช่พวกวรรณะกษัตริย์แต่เป็นวรรณะไอศวะ (แพศย์) ถึงกระนั้นก็ตามก็ได้รับการยกย่องเคารพนับถือให้อยู่ในวรรณะกษัตริย์ด้วย ในบรรดาพวกราชตระกูลของอินเดียที่มีชื่อเสียงที่สุดในประวัติศาสตร์นั้น บางองค์ก็ไปจากวรรณะแพศย์นั่นเอง

ศรีลังกาก่อนรัชสมัยพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ ซึ่งเป็นสมัยที่ยังไม่ได้นับถือพระพุทธรูปนั้น ยังไม่มีพระราชพิธีบรมราชาภิเษกโดยเฉพาะบางที่อาจจะเป็นเพราะ

พระราชินีในสมัยนั้นคงจะไม่มีทรงระแวกกับการราชาภิเษกที่สมบูรณแบบ มีแต่พิธีง่ายๆ เพื่อให้ดูศักดิ์สิทธิ์ในเวลาที่ได้รับอำนาจให้เป็นผู้ปกครอง เกี่ยวกับพิธีราชาภิเษกนี้ เราได้ทราบน้อยมากคือได้ทราบจากบันทึกสั้นๆ ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์มหาวงศ์ ในคราวที่พระเจ้าปดุงทุกาย ได้ขึ้นครองราชสมบัติเท่านั้นเอง กล่าวคือ พระเจ้าปดุงทุกายรับสั่งให้นำฉัตรหรือร่มประจำรัฐของพระเจ้าลุงมาทำให้สะอาดโดยการชำระล้างที่ชาตสระคือสระที่เกิดเองในเมืองอนูราชปุระ แล้วนำมาประดิษฐานไว้เหนือพระองค์และทรงให้ประกอบพิธีสมมุติราชาภิเษกโดยใช้น้ำจากสระแห่งเดียวกันนั่นเอง พร้อมกันนั้นก็ทรงอภิเษกหญิงคนรักของพระองค์ชื่อ สุวรรณปักษี ขึ้นเป็นพระราชินีด้วย ข้อความตอนนั้นชี้ให้เห็นว่าพระองค์เคยใช้ฉัตรประจำเมืองเนื่องในพิธีอภิเษกมาก่อนแล้ว

เรื่องที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการที่จะทำให้พิธีราชาภิเษกนี้ดูศักดิ์สิทธิ์ยิ่งขึ้นก็คือ พระราชาจะต้องยกสตรีในวรรณะกษัตริย์คนหนึ่งขึ้นเป็นราชินีในเวลาเดียวกันด้วย เคยปรากฏว่าหลังจากที่บรรดามุขมนตรีของเจ้าชายวิชัยได้จัดการปกครองในแคว้นต่างๆ เรียบร้อยแล้ว ก็ได้แสดงความปรารถนาที่จะประกอบพิธีราชาภิเษกพระองค์ขึ้นเป็น

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียดีกกับศรีลังกาในสมัยโบราณ ได้ถึงจุดสูงสุดในระหว่างรัชสมัยพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ

พระเจ้าแผ่นดินแต่เจ้าชายทรงปฏิเสฐว่าจะต้อง
หาสตรีในวรรณะกษัตริย์มาอภิเษกให้เป็น
ราชินีของพระองค์ในเวลาเดียวกันได้เสียก่อน
มุขมนตรีเหล่านั้นจึงส่งราชทูตไปยังแคว้นมธู
ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของอินเดียดีกเพื่อแสวงหา
ขัตติยนารีมาอภิเษกกับเจ้าชายวิชัย นอกจากนี้
นั้นรัชทายาทของพระองค์ทรงพระนามว่า
ปัดทวาสุเทพ ก็ไม่ยอมเข้าพิธีราชาภิเษกจน
กว่าจะได้ขัตติยนารีมาอภิเษกเป็นพระราชินี
เช่นเดียวกัน เหตุการณ์เหล่านี้แสดงว่าขัตติ
ยนารีนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดสำหรับพระ
ราชพิธีอภิเษกอันจะขาดเสียมิได้

ฎีกามทวงศัไดกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า
พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นผู้ที่นำพิธีราชาภิเษก
ที่สมบูรณแบบเข้ามาสู่ศรีลังกา ในเวลาต่อมา
ไม่นานนักรัชทายาทของเจ้าปัดทวาสุเทปกัย
พระนามว่า เทวานัมปิยติสสะ ได้ส่งเครื่อง
ราชบรรณาการไปถวายพระเจ้าอโศกมหาราช
ถึงกรุงปาฏลิบุตร เนื่องจากพระเจ้าอโศก
มหาราชทรงลำบากพระทัยในอันที่จะส่งเครื่อง
ราชบรรณาการที่เหมาะสมกันไปถวายพระ
สหายของพระองค์ในศรีลังกา เมื่อพระองค์
ได้ทรงสอบถามราชทูตศรีลังกาที่ทรงทราบว่
ในศรีลังกายังไม่มีพิธีบรมราชาภิเษกที่สมบูรณ
เพียงแต่ว่าเมื่อได้เป็นพระเจ้าแผ่นดินก็ก่า
อำนาจพร้อมกับตั้งมุขมนตรีใหม่เท่านั้น

ฉะนั้นจึงทรงตกลงพระทัยส่งสิ่งที่
จำเป็นสำหรับพระราชพิธีราชาภิเษกทุกอย่าง
ไปถวายพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ สิ่งที่ส่งไป
ถวายมี พัด กรบังเพชร พระขรรค์ ฉัตร ฉลอง
พระบาท ผ้าโพกพระเศียร เครื่องประดับพระ
करण สังวาลย์ พระเต้า ไม้จันทน์เหลือง ฉลอง
พระองค์ซึ่งไม่ต้องทำความสะอาดหนึ่งสำหรับ
ผ้าเช็ดพระหัตถ์อย่างดี น้ำมันขันทิปาก นาค
นำมถาถวายดินแดง สำหรับสระโหนดาด น้ำ
จากแม่น้ำคงคา หอยสังข์ที่วนในทางที่เป็น
มงคลหญิงสาวสำหรับร้อยดอกไม้ เครื่องใช้
ต่างๆ เช่น พานทองคำ พระแท่นบรรทมอย่าง
ดียาอายุวัฒนะอันมีค่ายิ่ง (สมอ, มขขามป้อม)
เป็นสมุนไพร รบรทุกข้าวภูเขาที่หนักแก้วนำ

มาจากเขาถึง 6,000 ตัน ทั้งหมดนี้เป็นสิ่ง
จำเป็นสำหรับใช้ในพิธีราชาภิเษกทั้งสิ้น เมื่อ
พวกราชทูตทั้งหลายกลับไปถึงศรีลังกาแล้ว
มุขมนตรีทั้งหลายก็ได้ประกอบพิธีบรมราชา
ภิเษกพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะอีกวาระหนึ่ง
ตามคำแนะนำของพระเจ้าอโศกมหาราช

นอกจากพระราชพิธีที่ทรงดำรงตำแหน่ง
เป็นประมุขของประชากราษฎรทั้งปวงแล้ว
สังคมในศรีลังกาสมัยก่อนที่จะนับถือ
พระพุทธศาสนานั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 2
พวกคือ นักพรตพวกหนึ่ง กับฆราวาสอีกพวก
หนึ่ง พวกนักพรตมีอยู่มากมายหลายแบบ ล้วน
แต่ได้รับพระบรมราชูปถัมภ์เป็นสุขสำราญ
ทั้งนั้น สังคมฆราวาสนั้นตามปกติแบ่งออกเป็น
4 พวกคือ กษัตริย์ หรือชนชั้นปกครองพวก
หนึ่ง พราหมณ์หรือนักบวชที่มีความรู้พวกหนึ่ง
ชาวนาและพวกเลี้ยงโคที่จัดอยู่ในพวกไวยศยะ
พวกหนึ่ง และจัณฑาล หรือพวกชนชั้นต่ำ
รับจ้างเป็นทาสเอาอีกพวกหนึ่ง ในวรรณะ
ต่างๆ ที่กล่าวถึงนี้แต่ละวรรณะยังมีวรรณะ
ย่อยๆ ออกไปอีก

พวกอารยันที่เข้าไปตั้งภูมิลำเนาอยู่ใน
ศรีลังกาชุดแรกๆ ยังไม่ได้ถูกตัดขาดจากญาติ
พี่น้องในอินเดียดีกทั้งหลาย ศรีลังกาอยู่ติดต่อก
ใกล้ชิดสนิทสนมกับอินเดียดีกมาก ฉะนั้นการ
เปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ซึ่งเกิดขึ้นบนแผ่นดิน
ใหญ่ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง การสังคม การ
เศรษฐกิจ หรือศาสนาก็ย่อมมีอิทธิพลครอบ
คลุมมาถึงชีวิตความเป็นอยู่ของศรีลังกาด้วย
อย่างแน่นอนความกว้างเพียงเล็กน้อยของน่าน
น้ำระหว่างทะเลมาเนิร์กับธนูสโกตี (ราเมศว
ราม) ทำให้เป็นอุปสรรคที่จะกีดกันประเทศ
ทั้งสองนี้ไม่ให้เกิดการคมนาคมเข้ากันไม่อินเดียดีก
ซึ่งเปรียบเสมือนมารดาที่พร้อมที่จะให้ความ
ช่วยเหลือศรีลังกาเสมอ แม้ว่าในสมัยต่อมาผู้
ปกครองอินเดียดีกตอนใต้ ซึ่งมีความโลกมมาก
ได้มาปล้นสดมภ์ศรีลังกาอยู่บ่อยๆก็ตาม

ความสัมพันธ์อันนี้มิตร ระหว่าง
ประเทศทั้งสองนี้ได้มีมาช้านานแล้วเช่น
พระเจ้าวิชัย และข้าราชการบริวารของพระองค์

ได้เอาสตรีจากเมืองมธูในประเทศปาณฑยะ
ตอนใต้ของอินเดียดีกไปเป็นภรรยาามากมาย
กษัตริย์มธู ก็ได้ส่งครอบครัว 1,000 ครอบครัว
จากสมาคมต่างๆ 18 สมาคมไปให้พระ
ขามา (บุตรเขย) ของพระองค์ นอกจากนี้ก็มี
ช้าง ม้า รถ และช้างอีกมากมาย พระสัสสุระ
(พ่อตา) ของพระองค์เช่นกัน พระราชนัดดา
ของพระองค์พระนามว่า ปัดทวาสุเทพ
ประสบผลสำเร็จในการที่ทำให้พระองค์ได้
อภิเษกกับเจ้าหญิงศากยะพระองค์หนึ่ง จาก
อินเดียดีกตอนเหนือในเวลาต่อมาพระอนุชาของ
พระนางหลายองค์ได้เสด็จมาศรีลังกา และได้
ตั้งภูมิลำเนาอยู่ในส่วนต่างๆ ของเกาะ พระ
เจ้าปัดทวาสุเทปกัย ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด
ของศรีลังกาก่อนนับถือพระพุทธศาสนาเป็น
ราชนัดดาของเจ้าชายที่มธู ซึ่งเป็นองค์หนึ่ง
ในบรรดาเจ้าชายทั้ง 6 ที่มาจากอินเดียดีกตอน
เหนือ กษัตริย์สิงหลทั้งหลายได้สืบเชื้อสาย
ศากยะ ซึ่งเป็นเชื้อสายของพระพุทธเจ้า มาจาก
พระเจ้าปัดทวาสุเทปกัยโดยตรง

ความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียดีกกับ
ศรีลังกาในสมัยโบราณได้ถึงจุดสูงสุดใน
ระหว่างรัชสมัยพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ
ชื่อเสียงของพระเจ้าอโศกมหาราชในฐานะ
เป็นจักรพรรดิผู้ยิ่งใหญ่และมีอำนาจมากได้
แพร่สะพัดไปทั่วทิศานุทิศจากใต้จรดเหนือจาก
ตะวันออกถึงตะวันตก จักรพรรดิพระองค์นี้
ได้ทรงขยายงานการกุศลไปยังที่ต่างๆ ซึ่ง
รวมทั้งในอาณาจักรของกษัตริย์อื่นๆ หลาย
แห่ง ในด้านสวัสดิภาพสังคมและบริวาร ใน
ด้านอนามัยของพระเจ้าอโศกมหาราชนั้น ได้
ครอบคลุมมาถึงศรีลังกาด้วย และแผนการ
ธรรมวิชัย ของพระองค์ก็ประสบผลสำเร็จ
อย่างบริบูรณ์ในเกาะนี้ ชื่อนี้ย่อมหมายถึงว่า
พระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงเอาชนะใจ
ประชาชนชาวศรีลังกาไม่ใช่โดยแสนยานุภาพ
แต่โดยกรณีกิจทางด้านวัฒนธรรม สังคม
และศาสนา เกี่ยวกับจักรพรรดิราชพระองค์นี้
ยังได้กล่าวกันว่าแม้แต่ในดินแดนที่ธรรม
ทูตของพระองค์จะไม่ถึงก็มีประชาชน

ปัญญาควิ

เกษมสถัญญ์

ปฏิบัติตามคำแนะนำสั่งสอนของพระองค์มากมาย

เราได้เคยพูดถึงความสัมพันธ์อันมิตรระหว่างพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ กับพระเจ้าอโศกมหาราช และการแลกเปลี่ยนความเคารพนับถือซึ่งกันและกันระหว่างกษัตริย์ทั้งสองพระองค์นี้มาแล้ว มิตรสัมพันธ์ที่ต้องตกเป็นภาระของผู้ปกครองชาวลิงหล่นนี้ส่วนใหญ่ เนื่องจากผลประโยชน์ต่างๆ ซึ่งประเทศของพระองค์ได้รับจากพระเจ้าอโศกมหาราช และความพึงพอใจในกรณียกทัพพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงปฏิบัติตนเอง การแลกเปลี่ยนกันนี้ได้ถึงที่สุดเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชได้ทรงปฏิบัติตนเอง การแลกเปลี่ยนกันนี้ได้ถึงที่สุดเมื่อพระเจ้าอโศกมหาราชทรงยอมรับเครื่องราชบรรณาการอันมีค่าที่ส่งไปจากศรีลังกา แล้วพระองค์ก็ทรงจัดสิ่งของเพื่อทรงประกอบพิธีบรมราชาภิเษกแก่พระเจ้าพระพุทธศาสนา ดังเช่นที่พระองค์เองนับถืออยู่ด้วย และขอให้จัดพิธีบรมราชาภิเษกโดยใช้สิ่งทีจำเป็นในการประกอบพิธีบรมราชาภิเษกที่พระองค์จัดส่งมาเป็นราชบรรณาการเนื่องจากพระสหายซึ่งเป็นจักรพรรดิของอินเดียทรงขอร้องกษัตริย์แห่งศรีลังกาก็ทรงเข้าสู่ราชพิธีบรมราชาภิเษกอีกวาระหนึ่งเป็นครั้งที่สอง การทำเช่นนี้อาจมองได้เป็นสองแง่คือ อาจหมายความว่าพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะเป็นพระสหายที่สนิทของพระเจ้าอโศกมหาราช หรืออาจหมายความว่าพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะได้ทรงยอมรับว่า พระเจ้าอโศกมหาราชทรงมีพระราชอำนาจและอิทธิพลสูงสุดเหนือเกาะศรีลังกาได้เพราะมิตรภาพที่ประเทศทั้งสองนี้มีต่อกันนั่นเอง

ในที่สุดได้เป็นเหตุให้พระเจ้าอโศกมหาราชส่งพระมหินทเถระและพระสังฆมิตตาเถรี พระราชโอรสและพระราชธิดาเป็นสมณทูตมาประดิษฐานพระพุทธศาสนาในประเทศศรีลังกา*

*พระพุทธศาสนาในลังกา :
จันงค์ ทองประเสริฐ

อุบายปราบภัยเศรษฐกิจ 7 ประการ

1. ขยันให้มากขึ้น ใช้เวลาทำงานให้มากขึ้น (อุฏฐาน)
2. ประหยัดให้มากขึ้น รู้จักออมเพิ่มขึ้น (สมชีวิต)
3. รู้จักตัวเองให้มากขึ้น รู้ฐานะต่างๆ ของตน (อตตตณ)
4. รู้เท่าทันสถานการณ์ อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต (อตตตมมกาสตณ)
5. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันให้มากขึ้น (อนนคตการุญ)
6. สามัคคีกลมเกลียวกันให้เหนียวแน่นเพื่อชนะปัญหา (สามัคคี)
7. ใช้ธรรมะให้มากขึ้นเพื่อแก้ปัญหา (ธมมิกชีวิต)

1. ขยันเดินหน้าอย่าท้อแท้
เรามีทรัพย์ในดินอยู่มากมาย	ผู้ปิ่นแม้ถูกบดบดบดบด
อย่าได้ท้อแท้เลยบดบดบด
2. เรื่องประหยัดทำให้เกิดผล
เล็ดหาเงินอยู่บ้านอย่าเสียตาย	แม้ความจนพันพันพัน
ไม่จำจ่ายตัดองงตเพื่อหมดจน
3. เมื่อรู้ตัวว่าเราเข้าอภิมถ
ให้ทราบจัดแผนทางปราบความจน	ตัดองงตถึงฐานะเหตุผล
ตัดองงตถึงฐานะเพียงไร
4. ยามอภิมถตัดองงตอภิมถ
ทั้งอดีตปัจจุบันข้างหน้าไกล	ทั้งเหตุผลตามประมาณให้องงต
ทราบแล้วใช้ทรัพย์สินแก้ตามกระบอบ
5. ยามอภิมถทรัพย์พร้อมองงตเอื้อเฟื้อ
พุทธองค์ทรงแนะนำเจริญจน	ช่วยจนแล้วแบ่งปันกันที่อภิมถ
เพราะกระบอบเอื้อเฟื้อแก่ผู้ภัย
6. ธรรมดีช่วยได้คลายอภิมถ
จนแบ่งแยกอยู่กันชั่วบรรลัย	เศรษฐกิจปัญหาขนาดใหญ่
ทุกข์มลายเพราะพร้อมสามัคคี
7. บำรุงธรรมะมากมายอภิมถ
แก้อภิมถตัดองงตอภิมถ	เจริญแล้วพออุบาสอภิมถ
ด้วยใจมีธรรมะจะไม่จน

เราประสบปัญหาหลายหลาก
จึงเชิญชวนเพื่อนพ้องไทยทุกคน

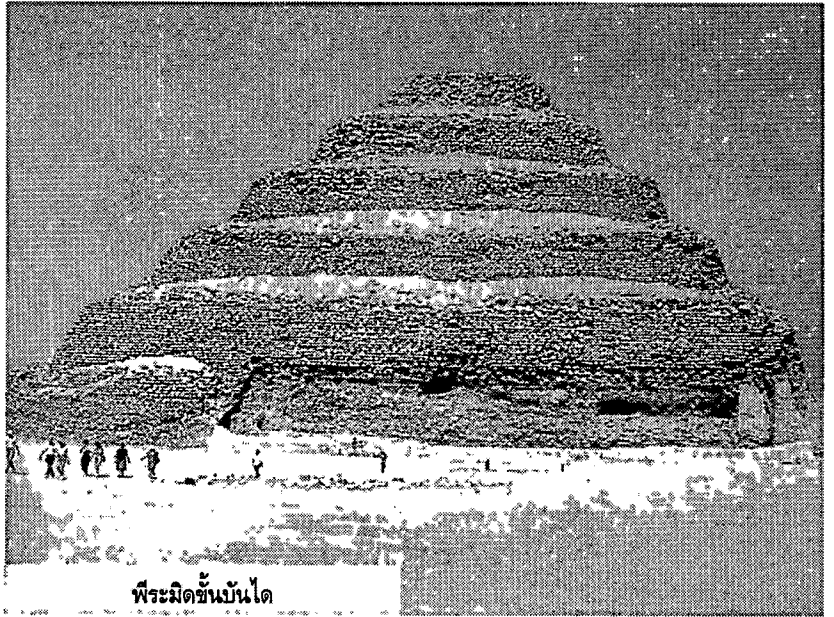
ปวงพี่น้องส่วนมากเริ่มสับสน
กู้ภัยจนด้วยธรรมะสวัสดิ์

การศึกษาอารยธรรมอียิปต์(6)

วรรณคดีอียิปต์นั้นก็มักเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาเหมือนกัน แต่วรรณคดีที่เกี่ยวกับปรัชญานั้นได้กล่าวมาแล้ว ส่วนวรรณคดีที่เกี่ยวกับศาสนาก็คือบทละครแห่งเมมฟิส (Memphite Drama) และบทเพลงสรรเสริญโอรสแห่งอิกนาตัน บทละครแห่งเมมฟิสซึ่งเขียนขึ้นประมาณ 3,000 ปี ก่อนคริสตกาล เป็นบทสนทนาทางธรรมซึ่งเป็นลัทธิทางศาสนาที่เกี่ยวกับเทพเจ้าแห่งพระอาทิตย์ จุดประสงค์ของงานชิ้นนี้ ก็เพื่อจะเพิ่มพูนศรัทธาที่มีต่อเทพเจ้าแห่งพระอาทิตย์ คือเทพเจ้าเร ให้มีมากขึ้นนั่นเอง

เนื้อเรื่องเป็นแนวความคิดที่ว่าจุดหมายปลายทางของคนอยู่ในอำนาจของเทพเจ้าที่จะชี้ขาด พระองค์เป็นเทพเจ้าแห่งความดี ผู้ทรงประทานชีวิตให้แก่ผู้รักสันติและให้ความตายแก่ผู้กระทำความผิด ส่วนเรื่องบทเพลงสรรเสริญโอรสแห่งอิกนาตันผู้รักสันติ ซึ่งฟาโรห์อิกนาตันทรงนิพนธ์ขึ้นในศตวรรษที่สิบสี่ก่อนคริสตกาล เป็นคำโคลงที่สวดตีความยิ่งใหญ่และความยุติธรรมของเทพเจ้าเอตัน ผู้ทรงเป็นเทพเจ้าองค์เดียวที่นอกจากพระองค์แล้วไม่มีเทพเจ้าองค์ใดอีก นับว่าเป็นการรวบรวมความคิดอันยิ่งใหญ่ของอียิปต์ที่เกี่ยวกับการนับถือเทพเจ้าองค์เดียว

วรรณกรรมที่มีลักษณะสะท้อนอารมณ์ดูได้จากตัวอย่างเพลงสวดตีเทพเจ้าของสาวศิษย์ผู้มีความเคร่งในศาสนา ซึ่งได้เขียนไว้ระหว่าง 200 หรือ 300 ปีหลังจากฟาโรห์อิกนาตันสิ้นพระชนม์ไปแล้วเป็นบทเพลงสวดมนต์ที่มีความเชื่อในเทพเจ้าองค์เดียวเท่านั้น แต่ได้ขานพระนามเทพเจ้าเป็นแบบเก่าว่า แอมมอนและทำการเฉลิมฉลองพระองค์ในฐานะที่ทรงมีความรักใคร่เมตตามากกว่าความสง่างามและความยิ่งใหญ่ของพระองค์

พีระมิดชั้นบันได

เทพเจ้าแอมมอนได้รับการเกิดพระเกียรติว่าเป็นเทพเจ้าผู้อ่อนหวานทรงประทานขนมปังแก่ทุกคนที่ทรงรักและทรงให้ความคุ้มครองแก่มนุษย์ที่ให้ความเคารพพระองค์ทรงเมตตาฉลาดและยุติธรรม ทรงให้อภัยโทษแก่สาธุศิษย์ที่วิงวอนขอพระราชทานอภัยโทษจากพระองค์

นอกจากงานทางด้านปรัชญาและศาสนาแล้ว ยังมีการเขียนบทเพลงพื้นเมืองที่ไว้ใช้ร้องในขณะทำงาน มีนิทานที่บรรยายการเดินทางและการผจญภัย คำโคลงที่แสดงถึงชัยชนะในการรบและโคลงสั้นๆ ที่เกี่ยวกับความรักที่ซึ่งมีอิทธิพลต่อวงการวรรณคดีรุ่นหลังของชาติอื่นๆ ด้วย เช่นบทเพลงของโซโลมอนในพระคัมภีร์ไบเบิล (The Biblical Song of Solomon) คำประพันธ์ที่มีชื่อเสียงที่สุด คือนิทานเรื่อง สองพี่น้อง มีความเชื่อกันว่าเป็นบ่อเกิดของพระคัมภีร์เก่า วรรณคดีของอียิปต์ มีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับในหมู่ชาวตะวันออกกันมาก เพราะเป็นเรื่องที่มี

ความ สนุกสนานรื่นเริงในสังคมของชนชั้นธรรมดาทั่วไป วรรณคดีอียิปต์ให้ความประทับใจแก่เราในแง่ที่สังคมอียิปต์มีมาตรฐานการครองชีพที่ไม่ยากจนหรือมีความร่ำรวยเกินไป แสดง ถึงสังคมของชนชั้นกลางที่คนยังมีโอกาสศึกษาในขั้นต้นได้และไม่ต้องทำงานหนักซึ่งสามารถมีชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน

ศิลปกรรมอียิปต์ จุดประสงค์ของศิลปกรรมอียิปต์มีจุดมุ่งหมายต่างๆ กัน มักจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ทางการเมืองและสังคมของอียิปต์ ลักษณะอย่างเดียวกันที่ไม่มีมีการเปลี่ยนแปลง คือการก่อสร้างที่ใหญ่โตเน้นถึงความแข็งแรงและมั่นคง คุณลักษณะของสถาปัตยกรรมในสมัยราชอาณาจักรเก่า ได้แก่การก่อสร้างพีระมิดต่างๆ แห่งแรกคงสร้างขึ้นประมาณ 2,700 ปี ก่อนคริสตกาล โดยการใช้แรงงานและมีมือเป็นจำนวนมากในการก่อสร้าง เซโรโอตัสหนัก

อารยธรรมของอียิปต์โบราณนับว่ามีความสำคัญแก่โลกสมัยใหม่มาก แม้แต่อิทธิพลของชาวฮิบรูก็ยังไม่มากเท่า

ประวัติศาสตร์ชาวกรีกประมาณว่า ต้องใช้คนถึง 8 แสนคน ดำเนินการสร้างพีระมิดของฟาโรห์คูฟู (Khufu) ที่เมืองกิเซห์ (Gizeh) เป็นเวลาถึง 20 ปี จึงแล้วเสร็จ พีระมิดแห่งนี้มีความสูงมากกว่า 480 ฟุต ใช้หินปูนมากกว่า 2 ล้านก้อนแต่ละก้อนหนักถึง 2 ตันครึ่งซึ่งได้สกัดออกมาจากหน้าผา แล้วใช้คนลากจูงมายังสถานที่ทำการก่อสร้างอีกทีหนึ่ง พีระมิดที่สร้างทางทิศตะวันตกเพราะเชื่อว่าหลังจากตายแล้ว พระอาทิตย์จะขึ้นทางทิศตะวันตก

ความสำคัญในการสร้างพีระมิดนั้น มีความเป็นไปได้หลายอย่าง เนื่องจากการมีประชากรหนาแน่นขึ้น นอกจากนี้พีระมิดถือเป็นเครื่องหมายของความสำคัญทางศาสนา และการเมือง การสร้างพีระมิดนั้นเป็นการสร้างศรัทธาและความทะเยอทะยานที่จะแสดงถึงความมั่นคงถาวรของรัฐทั้งนี้เนื่องมาจากฟาโรห์เป็นตัวแทนของชาวอียิปต์ นอกจากนี้การมีพีระมิดยังถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของพระองค์ ยิ่งพีระมิดสูงเท่าใดก็ยิ่งมีโอกาสรับแสงอาทิตย์ก่อนสิ่งอื่นใด และสะท้อนมายังหุบเขาที่อยู่เบื้องล่าง ในสมัยกลางและสมัยจักรวรรดิ มีการสร้างวัดมากกว่าพีระมิด เนื่องจากว่าการเก็บรักษาสิ่งที่ยังเหลืออยู่ของฟาโรห์หมดความสำคัญลงหรือว่าความศรัทธาที่มีต่อผู้ปกครองของประเทศลดลง

อีกประการหนึ่งชาวอียิปต์เกิดความเชื่อว่าสิ่งก่อสร้างมั่นคงถาวรเท่าไรจะเป็นเครื่องแสดงออกถึงความมั่นคงของประเทศชาติ และความยั่งยืนของวัฒนธรรมตลอดไป สิ่งก่อสร้างในสมัยนี้มีใช้การสร้างหลุมฝังศพแต่นิยมก่อสร้างวัดขึ้นแทน การก่อสร้างที่มีชื่อเสียงที่สุดคือการก่อสร้างวัดที่คาร์มัก (Kamak) และวัดที่ลักเซอร์ (Luxor) วัดที่คาร์มักนั้นมีความสูงประมาณ 1,300 ฟุต บริเวณวัดสร้างขึ้นปกคลุมเนื้อที่อย่างกว้างขวางมีความใหญ่โตกว่าวัดทางศาสนาอื่นๆ ที่เคยสร้างมาก่อน เฉพาะห้องโถงของวัดนั้นมีเนื้อที่เท่ากับวิหารแบบโกธิควิหารหนึ่งในยุโรปที่เดียวตัวเสามีความสูง 20 ฟุต โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลางมีความกว้าง 20 ฟุต บนยอดเสาแต่ละต้นใหญ่ขนาดที่คนอาจไปยืนอยู่ได้ถึง 100 คน ฝีมือในการประดิษฐ์งานทางด้านศิลปะของชาวอียิปต์นับว่าเหนือกว่าของบาบิโลเนียนในสมัยเดียวกัน ทั้งทางด้านแกะสลัก การวาดภาพ การก่อสร้างตลอดจนการทำเครื่องประดับทั้งหลาย ฝีมือในการช่างศิลปะนั้นบางสมัยก็ปรับปรุงดีขึ้น บางสมัยก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เลยเมื่อ ค.ศ.1923 นักโบราณคดีได้เปิดที่ฝังพระศพของฟาโรห์ทุตันคาเมน (Tutank-hamen) ฟาโรห์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ที่สิบแปด

ในราว 1,580-1,350 ปีก่อนคริสตกาล ได้พบวัตถุที่มีคุณค่าทางศิลปะเป็นจำนวน

มากมาย ปัจจุบันนี้เก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติกรุงโคโร ในด้าน การแกะสลักชาวอียิปต์มีความสามารถมากในการแกะสลักรูปที่ใหญ่หิมหรือรูปที่เล็กจิ๋วรูปใหญ่ที่มีชื่อเสียงคือรูปสฟิงซ์ (Sphinx) อยู่ข้างที่ฝังศพของฟาโรห์ คืออปส์ รูปสฟิงซ์นั้นเป็นรูปสิงโตที่มีหน้าเป็นหญิงสาวหมอบอยู่ สร้างขึ้นเป็นที่เคารพแทนสุริยเทพ รูปที่มีชื่อเสียงอีกรูปหนึ่งคือพระเศียรพระนางเนเฟอติติ (Nefertiti) มเหสีของฟาโรห์อิกนาตัน ปัจจุบันเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานกรุงเบอร์ลิน รูปแกะสลักส่วนใหญ่แกะจากหินที่คงทน เช่น หินไดโอไรต์ หินแกรนิตและหินปูน ส่วนการแกะสลักภาพปูนดำเป็นการแกะรูปลงพื้นดินเป็นการแกะสลักไว้ตามผนังที่ฝังศพตามกำแพงวัด

อาจกล่าวได้ว่าอารยธรรมของอียิปต์โบราณนับว่ามีความสำคัญแก่โลกสมัยใหม่มาก แม้แต่อิทธิพลของชาวฮิบรูก็ยังไม่มากเท่า ชาวอียิปต์นอกจากประดิษฐ์ผลงานทางด้านปรัชญา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วรรณคดีแล้ว อียิปต์ยังประสบความสำเร็จทางการชลประทาน วิศวกรรม การทำเครื่องปั้น แก้วและกระดาษ อียิปต์มีชื่อเสียงในการประดิษฐ์ตัวเสา หัวยาวและแท่งหินโอเบลิสต์ (Obelisk) สิ่งสำคัญที่ชาวอียิปต์ให้แก่อารยธรรมโลกคือศาสนาซึ่งมีหลักศีลธรรมให้แก่บุคคลและสังคม พระและนักปราชญ์อียิปต์เป็นพวกแรกที่สั่งสอนหลักเทวนิยม เนื่องจากพระกรูณาของพระเจ้าทรงให้อภัยต่อบาป ทรงประทานรางวัลและลงโทษ หลังจากความตาย ทฤษฎีทางด้านศีลธรรมของอียิปต์ นับเป็นแบบให้ประเทศต่างๆ รับเอามาตรฐานศีลธรรมทางสังคมและบุคคลไว้ปฏิบัติตาม

นอกจากหลักศีลธรรมของอียิปต์สอนไม่ให้พูดปด ไม่ให้ทำร้ายผู้อื่นถึงแก่ชีวิตแล้วยังมีหลักความยุติธรรม ความมีเมตตา กรุณาต่อเพื่อนด้วยกันและหลักที่ว่าคนเราทุกคนมีความเท่าเทียมกันอีกด้วย

สฟิงซ์หัวแพะที่เมืองลักเซอร์

ปรัชญาการศึกษา

ของ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

The Philosophy of Education of Mahamakut Buddhist University

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยมีความเชื่อมั่นว่า พระพุทธศาสนาเป็นปรัชญาชีวิตอันประเสริฐสามารถช่วยป้องกันแก้ไขและดับปัญหาอันยิ่งใหญ่ของมนุษยชาติ คือความทุกข์ได้สมควรเผยแผ่ให้กว้างขวางออกไปในระดับโลก พระพุทธศาสนาเป็นมรดกทางปัญญาและทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของไทยที่ควรน้อมรักษาไว้แม้ด้วยชีวิต มนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพที่จะพัฒนาการเรียนรู้ได้ตั้งแต่ระดับรู้อา (สัญญา) จนถึงขั้นรู้จบ (โพธิ) และสามารถจะเปลี่ยนแปลงตนเองจากความเป็นปุถุชนไปสู่ความเป็นอริยชนได้ ถ้าได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มุ่งจะผลิตบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ คือ มีความรู้ดีทั้งทางธรรม และทางโลก มีความสามารถดีในการคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม และจริยธรรมประจำกาย วาจา ใจ มีอุดมคติ และมีอุดมการณ์มุ่งอุทิศชีวิตบำเพ็ญประโยชน์ตน และประโยชน์ท่านเป็นพุทธบูชา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มุ่งจัดกระบวนการศึกษาให้ครบวงจรตามหลักพุทธธรรม คือให้มีทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเสช

ในด้านปริยัติ จะช่วยให้นักศึกษาเกิดความรู้ทะลุปรุโปร่งด้วยทฤษฎี (ทฤษฎีญา สุปปฏิททา) เป็นอย่างต่ำ ในด้านปฏิบัติจะให้ให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ครบทั้ง 3 คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ในด้านปฏิเสชจะให้ให้นักศึกษาเกิดสัมมาทิฐิ และอจลสัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นพุทธมามกะชั้นกัลยาณปุถุชนเป็นอย่างต่ำ

Mahamakut Buddhist University firmly believes that Buddhism is a noble philosophy of life, capable of preventing, abating and extinguishing the biggest problem of mankind, i.e., suffering deserving to be disseminated on the globe; that Buddhism is the priceless intellectual and cultural heritage of Thai people that should be preserved even with life, and that human beings are born with the potentiality to develop all levels of knowledge, from the level of perception (Sanna) to that of Supreme Enlightenment and to change themselves, if properly educated, from the status of common people to that of Noble people.

Mahamakut Buddhist University aims at turning out Buddhist personnel who are equipped with the five qualifications as follows:

1. Being well-versed in appropriate knowledges, both religious and secular.
2. Being skillful in thinking, speaking and doing,
3. Being virtuous and moral in thoughts, speech and acts,
4. Having one's own ideal value system and principle and
5. Having noble ideology of dedicating one's own life to work for the benefit of oneself and of others in order to glorify the Lord Buddha.

Mahamakut Buddhist University aspires to operate a full-circuited educational process that accords with the three stages of Buddhist educational system, i.e., the stages of academic learning (pariyatti), of practice (patipatti) and of fruition (pativedha)

At the stage of academic learning, students will be assisted to gain, at least, thorough knowledge up to the level of penetrative insight. At the level of practice, students will be encouraged to have practical experience in morality (Sila) meditation (Samadhi) and wisdom (panna). At the stage of fruition students will be trained to have Right View of Life and unwavering faith in Buddhism and to be, at least, upright common Buddhists.

ตารางออกอากาศ

รายการ “เสียงธรรมจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” ปี ๒๕๔๒
ณ สถานีวิทยุกองพลทหารม้าที่ ๒ AM.๙๖๓ khz โทร ๒๔๓-๕๔๘๖

วัน	ชื่อรายการ	ผู้บรรยายธรรม	เวลา
จันทร์	การเจริญจิตตภาวนา	สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก	๒๐.๐๐-๒๐.๓๐
อังคาร	วิเคราะห์ธรรม	อ.วศิน อินทสระ อาจารย์พิเศษคณะศาสนาและปรัชญา	๒๐.๐๐-๒๐.๓๐
พุธ	พุทธปรัชญา	พระราชกวี รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการและวางแผน	๒๐.๐๐-๒๐.๓๐
พฤหัสบดี	การพัฒนาจิต	พระเทพวิสุทธิกวี อาจารย์พิเศษฝ่ายวิปัสสนา	๒๐.๐๐-๒๐.๓๐
ศุกร์	กระแสโลกกระแสธรรม	พระมหามงคล ขนฺติธโร หัวหน้าฝ่ายเผยแผ่	๒๐.๐๐-๒๐.๓๐

สถานีวิทยุกองพลที่ ๑ AM ๑๓๕๐ khz โทร ๒๘๐-๑๓๖๗

วัน	ชื่อรายการ	ผู้บรรยายธรรม	เวลา
จันทร์	การพัฒนาตน	น.อ.ประยงค์ สุวรรณบุบผา	๒๓.๐๕-๒๓.๓๐
อังคาร	ธรรมะจากพระไตรปิฎก	พระมหา ดร.ไพฑูรย์ รุจิमितโต คณบดีคณะศาสนาและปรัชญา	๒๓.๐๕-๒๓.๓๐
พุธ	ธรรมะจากชาดก	พระมหามงคล ขนฺติธโร หัวหน้าฝ่ายเผยแผ่	๒๓.๐๕-๒๓.๓๐
พฤหัสบดี	สมถกรรมฐานและ วิปัสสนากรรมฐาน	พระครูศรีกิตติสุนทร พระมหาโปร่ง สุวฑฺฒโน	๒๓.๐๕-๒๓.๓๐
ศุกร์	ของดีจากธรรมบท (ธรรมประดับใจ)	พระมหามนัส กิตฺติสาโร ศูนย์ศึกษา พอ.มมร.	๒๓.๐๕-๒๓.๓๐

ผลิตรายการโดย : ฝ่ายเผยแผ่ (กองบริการการศึกษา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๘๒-๑๗๑๕ ต่อ ๒๔๕ หรือ ๖๒๙-๑๑๓๒

